

PAVEL HAMERNÍK

SPORTOVNÍ PRÁVO

Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní
úpravou a platným právem

Ústava státu
a práva

SPORTOVNÍ PRÁVO

Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou
a platným právem

PAVEL HAMERNÍK

Praha 2012

Vzor citace:

HAMERNÍK, Pavel. *Sportovní právo. Hledání rovnováhy mezi specifickou sportovní úpravou a platným právem*. Praha: Ústav státu a práva AV ČR, 2012. 87 s. ISBN 978-80-87439-07-4.

Ediční řada Ústavu státu a práva AV ČR
E-KNIHY

Publikace vznikla v rámci projektu GA ČR *Evropské sportovní právo a jeho role v právní regulaci sportu v ČR* (reg. č. 408/10/P539).

Publikace vznikla s podporou na dlouhodobý koncepční rozvoj výzkumné organizace Ústavu státu a práva AV ČR, v.v.i. (RVO 68378122).

JUDr. Pavel Hamerník, Ph.D.
SPORTOVNÍ PRÁVO

Recenze: Mgr. Michal Králík, Ph.D.,
JUDr. Jozef Čorba, PhD.

© Ústav státu a práva AV ČR, v.v.i., Národní 18, 116 00 Praha 1, www.ilaw.cas.cz

ISBN 978-80-87439-07-4

OBSAH

1. Úvod do problematiky vzdoru pilířů sportovní regulace v prostoru práva	5
2. Obecně o stylu rozhodování soudů ve vztahu k autonomii sportovních asociací a o alternativním řešení sporů	7
2.1 Soudní dvůr EU	7
2.2 Soudy v ČR a § 15 zákona o sdružování občanů	8
2.3 K alternativnímu řešení sporů na úrovni sportovního sektoru	11
3. Specifické rysy sportovního sektoru	14
3.1 Pravidla sportovní hry/pravidla čistě sportovní	14
3.2 Nezbytná rovnováha soutěže	16
3.3 Nadnárodní charakter „pater familias“	16
4. Rozhodčí soud pro sport (CAS)	18
4.1 Složení tribunálu a jeho nezávislost na olympijském hnutí	19
4.2 Kauza Jerome Young – vykřičník pro budoucnost CAS	22
4.3 Typy řízení před CAS: odvolací, řádné a mediační	23
4.4 Hmotné právo k vyřešení sporu u CAS	25
4.5 Odvolání k ŠFT	25
4.6 Předběžná opatření	27
5. Efektivní boj proti doping v režii sportovního sektoru	27
5.1 Kodex WADA a pro něj typický princip objektivní odpovědnosti	29
5.2 Doping a soudy	31
5.3 Olympijský výbor USA vs. MOV	34
6. Disciplinární řízení	36
7. Kontroverze transferové politiky	39
7.1 Transfery ve světle judikatury Soudního dvora EU a CAS	39
7.1.1. Platba náhrady za trénink hráče klubu, který hráče vychoval (Nařízení FIFA o statutu a transferech hráčů)	43
7.1.2. Platba solidarity (Nařízení FIFA o statutu a transferech hráčů)	44
7.1.3. Smluvní stabilita (Nařízení FIFA o statutu a transferech hráčů)	45

7.2 Transfery ve světle soudní kontroly dle § 15 zákona o sdružování . . .	47
7.3 Transferová problematika ve světle kauzy Bohemians	48
8. Občanství jako základ diskriminace ve sportu?	50
8.1 Cizinecké kvóty	50
8.2 Národní týmy a diskriminace na základě občanství	53
9. Sportovní asociace jako podnik?	56
9.1 Ekonomika a sport	56
9.2 Definice podniku	59
10. Ve jménu sportovců a klubů - úprava hráčských agentů	60
11. O odmítání přístupu do sportovní soutěže	64
12. Srovnávací pohled k odpovědnosti za zranění při sportovní hře – House of Lords vs. české soudy	65
Závěr	72
Resumé	78
Rejstřík	80
Seznam použité literatury	81

1. Úvod do problematiky vzvodu pilířů sportovní regulace v prostoru práva

Sportovní asociace vytvářejí skrze vlastní orgány a komise řadu úprav směrem k subjektům v rámci daného sportovního odvětví. Důsledné dodržování těchto předpisů je podtrženo možností vydání rozhodnutí o sankcích odpočtů bodů či vyloučení ze soutěže (např. při činnosti Disciplinární nebo Arbitrážní komise). Zajištěn je také výkon rozhodnutí na národní i mezinárodní úrovni díky mechanismům fungujících uvnitř asociací (které jsou mnohdy více efektivní, než ty, které existují na základě mezinárodní smlouvy mezi státy). Tento systém je mimo jiné podložen snahou o udržení tzv. rovnováhy sportovních soutěží (*competitive balance*) specifického sportovního sektoru, kde jeho integrita a související nejistota sportovního výsledku soutěžních utkání jsou základem pro neopadající zájem fanoušků a hlavně sponzorů (na kterých je sport závislý, když musí zapomenout na tučné státní podpory²). Sportovci totiž očekávají nejen to, že rovnováha soutěže se projeví stejnými pravidly sportovní hry na veškerých sportovištích, ale zejména, že také globálně budou jednotně nastavena pravidla disciplinárního trestání, postihování dopingu, úprava přístupu do soutěží a v neposlední řadě i politika o transferech, resp. odstupu. ³ Právě toto jsou pilíře integrity sportovních soutěží. Trvání na existenci těchto pilířů vyčteme ze snah normotvorby zastřešujících mezinárodních asociací, které vytvořily z hlediska práva řadu pozoruhodných počinů, např. přijetí Světového antidopingového kodexu. Vzniká tak fascinující proces vztahu velice propracované, rychle se vyvíjející a složité soukromoprávní úpravy k obecně platnému právu (mnohdy s tendencemi odsunout právo na vedlejší kolej⁴).

Nejednou jsou ovšem vybrané sportovní regulace a rozhodování s cílem zachování integrity a rovnováhy soutěže napadány dle obecného práva. O jejich místě pod sluncem ve světle právní úpravy bude pojednáno v této publikaci na konkrétních příkladech. Pikantnost celé problematiky je též posílena tím, že obecně v legislativě státu, nebo třeba i u organizace EU jako takové, lze těžko najít výslovně upravená

² Hornsby v úvodní části svého článku, pokud jde o klima profesionálního sportu, v originále doslova o státních podporách uvádí pesimisticky „*Help is nowhere in sight: state aid is ruled out*“ a je tedy na sportu, jakou odpovídající úpravu přijme k fungování a zajištění rovnováhy soutěže, viz Hornsby S., *The Harder the Cap, the Softer the Law?*, *Sport and the Law Journal*, Vol. 10, issue 2, 2001 (dále jen Hornsby S., *The Harder the Cap, the Softer the Law?*).

³ Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, Butterworths, 1. vydání, 2003, str. 263.

⁴ Viz Mitten M. J., Opie H., „*Sports Law*“: *Implications for the Development of International, Comparative and National Law and Global Dispute Resolution*, Marquette Law School Legal Studies Paper, June 11th, 2010, Final Draft (Dále jen Mitten M. J., Opie H., „*Sports Law*“: *Implications for the Development of International, Comparative and National Law and Global Dispute Resolution*).

a propracovaná ustanovení o specifických otázkách sportovního sektoru. Nakonec jsou to soudy, které vymezují mantinely vztahu obecného platného práva a sportovní regulace a naplňují tak duši tzv. sportovního práva.⁵ Jedná se o modelování „ústavního ekvilibria“ mezi soudy a regulací sportovních asociací, jinými slovy verdikty o tom, kam až sahá jejich autonomie.⁶ Takto se vyvíjí disciplína sportovního práva. Jde o neostrou hranici mezi sportem a právem, která se mění podobně jako tvar písčitého mořského břehu při přílivu a odlivu.⁷ Proto se tato publikace vydala cestou ilustrace tohoto přístupu vnímání sportovního práva zmapováním příkladů reflektující konfrontaci legality pilířů integrity a rovnováhy sportovní organizace.⁸ V neposlední řadě ovšem není nezbytné zúžit řešené výstupy omezeně jen na sport, ale regulace sportovních asociací je mnohdy přirovnávána k *Lex mercatoria*⁹ a problematika sportu může být vzorem koexistence soukromé a státní, resp. mezinárodní úpravy. Při psaní textu a výběru kauz šlo též o snahu docílit určité nadčasovosti. Nejčastějšími příklady jsou fotbalové kauzy z důvodu, že fotbalová regulace je nejpropracovanější a nejčastěji konfrontována jak na úrovni nadnárodní, tak i vnitrostátní.

⁵ Judikaturu zdůrazňuje též Prusák J., v publikaci *Šport a právo, úvod do dejín teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe*, Bratislava 1984, Šport (dále jen Prusák J., *Šport a právo*), když právo může zvyšovat svou účinnost prostřednictvím judikatury tam, kde zákon mlčí nebo je jeho jazyk příliš všeobecný nebo nejasný či nepřiměřený danému stupni vývoje, str. 93. Na straně 103 pak uvádí, že nepřímá kontrola pravidel sportovní asociace se uskutečňuje též judikaturou.

⁶ Beloff M., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*, Hart Publ., 1999, str. 4 (dále jen Beloff M., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*).

⁷ Stejně tak Prusák J. ve výše cit. knize *Šport a právo: „Hranica medzi športom a právom nie je teda stála; ustávičnĕ sa vyvíja, čím sa jej línia mení“*, str. 83. Legislativní akty, jako např. český zákon na podporu sportu, definují spíše obecnou ambici politiky státu ve vztahu ke sportu jako takovému, viz Soek J., *Sport in National Sports Acts and Constitutions: Definition, Ratio Legis and Objectives*, *International Sports Law Journal*, 2006/3 – 4.

⁸ Definice sportovního práva není jednotná. K obsahové klasifikaci sportovního práva výstižně Králík M., v publikaci *Právo ve sportu*, 1. vydání, Praha, C. H. Beck 2001 (dále jen Králík M., *Právo ve sportu*). Setkáme se i s různými návrhy terminologie, viz *Hague Joint Proposal on Definition of Sports Law*, který nabízí pojem *Lex Ludica* pro regule sportovních asociací a rozhodnutí jejich orgánů. Naopak veřejnoprávní regulaci označuje *Lex Sportiva*. S tímto termínem literatura doposud pracovala výhradně na soukromoprávní úrovni, tedy při tvorbě norem uvnitř sportovního sektoru (tento návrh najdeme na oficiálních stránkách T.M.C. Asser Institutu, viz http://www.asser.nl/default.aspx?site_id=11&level1=13914&level2=13931&level3=&textid=39391 z 21. června 2011). S dílčí veřejnoprávní úpravou sportu se setkáme u Rady Evropy či UNESCO. K tomu např. Wax A., *Public International Sports Law – “A Forgotten” Discipline?* *International Sports Law Journal* 3 – 4/2010.

⁹ *CAS 98/200 AEK Athens & SK Slavia Prague v. UEFA*, odst. 156, *Digest of CAS Awards*, Vol. 2, 1998 – 2000, Kluwer Law Int., str. 102 (v orig. *a set of unwritten legal principles – a sort of lex mercatoria for sports*).

2. Obecně o stylu rozhodování soudů ve vztahu k autonomii sportovních asociací a o alternativním řešení sporů

2.1 Soudní dvůr EU

Soudy při rozplétání sporů reagují v jednotlivých případech buď na argumentaci sportovních asociací o jejich autonomii uplatňované díky svobodě sdružování anebo na obhajobu opřenou o specifika sportovního sektoru. Například na úrovni EU v kauze *Bosman*¹⁰ Evropský soudní dvůr (dnes Soudní dvůr EU) nepovažoval pravidla o odstupu u příležitosti změny klubové příslušnosti hráčů fotbalu za nezbytné k výkonu svobody sdružování fotbalových asociací, klubů či jejich hráčů dle Evropské úmluvy o ochraně lidských práv. Neakceptoval režim sdružování dle Evropské úmluvy jako ospravedlnění fotbalové úpravy, která na jedné straně podle něj neproporcionálně zasahovala do ekonomické svobody pohybu pracovní síly dle práva EU (aniž by ovšem znal vlivem selhání lidského faktoru veškerá fakta o transferové politice, o čemž se čtenář dozví níže v textu v kapitole nazvané Kontroverze transferové politiky). Ovšem na druhé straně soud uznal několikrát skloňovaný specifický charakter sportu a snahu sportovního sektoru docílit soutěžní rovnováhy. Soud doslova uvedl, že “z pohledu značné sociální důležitosti sportovních aktivit a zejména fotbalu v ES (pozn.: tedy dnes v EU), cíl udržení rovnováhy mezi kluby zajištěním určitého stupně rovnosti a nejistoty sportovního výsledku a podpory k náboru a trénování mladých hráčů musí být akceptován jako legitimní.”¹¹ Toto uznání specifík sportovního sektoru mělo význam pro další judikaturu soudu, jak bude v této publikaci patrné při rozboru konkrétních sporů. Prozatím můžeme zde v úvodní kapitole styl Soudního dvora EU shrnout tak, že soud chápe jednání sportovních asociací na úrovni podmíněné autonomie, kdy v jednom případě jejich úpravu respektuje jako proporcionální v souladu s evropským právem, ale v jiné kauze už v závislosti na skutečnostech případu třeba dojde k opačnému závěru. Nicméně nedá přesný návod, jakou konkrétní úpravu má sportovní sektor vytvořit, aby odpovídala právu.¹² Spíše vymezí kontury a mantinely. Proto ne vždy je přijímáno samotné *ad hoc* rozhodování soudy bez detailní legislativy o sportu s nadšením kvůli právní nejistotě nastavení konkrétních pravidel pro sport do budoucna a zpochybňována je též odbornost soudců

¹⁰ C-415/93 *Union Royale Belge des Sociétés de Football Association and Others v Bosman* [1995] ECR I-4921.

¹¹ Odst. 106 rozsudku.

¹² Po rozsudku *Bosman* se pokoušel fotbalový sektor řadou oběžníků všem účastníkům soutěží popsat a vysvětlit, jak by měla vypadat úprava soutěžních ročníků do budoucna, v jejich textech je řada alternativ a úvah, jak na rozsudek zareagovat a které bylo nutné dojednat s Komisí EU, zda jsou pro EU akceptovatelné. V oběžníku Evropské fotbalové asociace (UEFA) č. 69 ze dne 18. prosince 1995 najdeme prvotní náčrt úpravy soutěží po rozsudku. Následuje společné tiskové komuniké UEFA a hráčské asociace FIFPro ze dne 22. prosince 1995, rozeslané též oběžníkem UEFA č. 75 stejného data. Dále pak oběžníky UEFA č. 10 ze dne 19. února 1996 a č. 21 ze dne 4. dubna 1996. Stejně tak Sdělení UEFA po jednání se Světovou fotbalovou federací (FIFA) členským svazům ze dne 16. ledna 1996 a oběžníky FIFA č. 588 ze dne 15. května 1996, resp. č. 592 ze dne 12. června 1996.

pokud jde o specifickou sportovní problematiku.¹³ Ne všechny spory ve sportu ovšem mají dimenzi evropského práva. Soudní dvůr EU rozhodoval v průběhu let o legalitě pravidel sportovních asociací ve světle volného pohybu osob či služeb, popřípadě ve světle práva EU o hospodářské soutěži, kde šlo o spory s určitým přes-hraničním či evropským prvkem.

2.2 Soudy v ČR a § 15 zákona o sdružování občanů

Uvnitř České republiky k podobě vztahu sportovní úpravy k platnému právu přispěla zejména praxe dle § 15 zákona o sdružování občanů č. 83/1990 Sb. ve znění pozdějších zákonů, tj. v rámci soudní ochrany člena sportovní asociace vůči rozhodnutí vnitřních orgánů (např. Arbitrážní komise), pokud mají tyto sportovní asociace statut sdružení, resp. spolku. Předmětem soudního řízení může být nicméně pouze otázka, zda rozhodnutí orgánu asociace je či není v souladu se zákonem a stanovami a to za předpokladu, že dle stanov již není možný opravný prostředek proti tomuto rozhodnutí. Příklady žalob jsou různé, např. o určení toho, zda je v rozporu se zákonem a stanovami rozhodnutí sportovní asociace, kterým bylo vyloučeno družstvo klubu X z účasti v soutěži organizované sportovní asociací. Pokud tedy vycházíme z faktu, že sportovní asociace byly založeny jako sdružení, resp. spolek na základě výše zmíněného zákona o sdružování občanů, vztáhla se tak na ně úprava svobody sdružování občanů dle článku 20 Listiny základních práv a svobod. Autonomií občanských sdružení, spolků tedy omezil jen § 15 zákona o sdružování občanů, aby nedocházelo k zneužití rozhodování jejich orgánů a nebyla tak narušena práva jednotlivých členů.

Kam až sahá odluka státu od členských záležitostí sportovních asociací? Představme si situaci, kdy fotbalovému klubu X byla Arbitrážní komisí tehdejšího Českomoravského fotbalového svazu (dnes Fotbalová asociace ČR - FAČR) uložena povinnost zaplatit klubu Y podle smlouvy o hostování hráče smluvní pokutu za to, že klub X nasadil zmiňovaného hráče do soutěžního utkání proti klubu Y. Klub X mj. argumentoval tím, že asociace nesprávně interpretovala ustanovení smlouvy o smluvní pokutě mezi kluby. Tento případ se skutečně stal a názor Nejvyššího soudu ČR v této kauze ve světle možnosti soudu zasahovat do spolkové autonomie, kdy rozhodnutí spolkového orgánu odporuje zákonu či stanovám, popř. jiným interním předpisům sdružení, byl následující: „Je-li rozhodnutí orgánu sdružení založeno na výkladu smlouvy a jejich ustanovení, a tato interpretace se jeví být nesprávná, pak je nutno připustit oprávněnost soudní

¹³ Viz Infantino G., Mavroidis P., v publikaci *The Past and Future of EU Law, The Classics of EU Law Revisited on the 50th Anniversary of the Rome Treaty*, eds. Maduro M., Azoulay L., Hart Publishing, Oxford, Portland, Oregon, 2010, str. 498 a násl. (dále jen Infantino G., Mavroidis P., *The Past and Future of EU Law*). Abychom nekřivdili soudcům, také rozhodce švédské obchodní komory nevěděl nic o specifické hokejové úpravě v NHL či sportovním právu, když řešil spor mezi Vladimírem Krutovem a Vancouver Canucks, viz kritika v článku Weiler J., *Legal Analysis of the NHL Player's contract*, 3 *Marq. Sports L. J.* 59, 1992, str. 63.

intervence, neboť přezkum těchto otázek příslušným spolkovým orgánem může mnohdy vykazovat prvky nezákonnosti.“¹⁴

V jiné kauze žalobce napadal rozhodnutí Odvolací a revizní komise žalovaného, když za neoprávněný start hráče v sedmi utkání kontumovala výsledkem 0:3 v neprospěch týmu žalobce, který opíral svou argumentaci o fakt, že do Odvolací a revizní komise byl její člen zvolen v rozporu se zákonem a stanovami. Mimochodem tento argument se stal velice populárním v několika žalobách proti žalovanému a v této konkrétní kauze se Nejvyšší soud vyjádřil takto: „jestliže by měl soud přezkoumávat v rámci realizace práva člena občanského sdružení na soudní ochranu veškerá interní rozhodnutí jednotlivých orgánů občanských sdružení, přesáhla by soudní ingerence do spolkové oblasti únosné meze. Občanská sdružení, resp. spolky nejsou „nucenými svazky“; sdružování do nich je založeno na principu dobrovolnosti a je žádoucí, aby podstatná část běžných „provozních“ rozhodnutí, činěných spolkovými orgány při uskutečňování zásady smluvní autonomie členské základny sdružení, zůstala z důvodu právní jistoty uvnitř sdružení zachována“.¹⁵ O intenzitě soudní kontroly dle § 15 v dalších sporech, např. ve věci o „finančně citelné pokutě“ nebo „rozhodnutí o schválení přestupu sportovce mezi kluby sportovního svazu“, bude pojednáno níže v kapitole o disciplinárním řízení, resp. o transferech. Dle §15 nicméně jde obecně o určení rozporu se zákonem a/nebo stanovami.¹⁶ Ve výše popsané věci kontumace utkání Odvolací a revizní komisí Nejvyšší soud uzavřel, že „Odvolací soud tedy nepochybil, opřel-li svou argumentaci mimo jiné o *zjištění ohledně důsledků soudního rozhodnutí*, kterým by mělo být rozhodnutí Odvolací a revizní komise ČMFS ze dne 12. prosince 2008 zrušeno. *Žádné důsledky by nenastaly* – výsledky příslušné fotbalové soutěže by zůstaly v platnosti.

¹⁴ Rozsudek Nejvyššího soudu České republiky sp. zn. 28 Cdo 4380/2011, ze dne 14. března 2012 <http://www.epravo.cz/top/soudni-rozhodnuti/obcanske-sdruzeni-82388.html>. Nejvyšší soud došel též k závěru, že výklad smlouvy, tak jak byl proveden ze strany soudu první instance, je správný (Soud I. instance odůvodnil svůj přezkum dané smlouvy mj. tím, že § 15 se nevztahuje pouze na kontrolu procesněprávní, ale též hmotněprávní, jelikož by spolek mohl vydávat nesmyslná rozhodnutí, avšak procesně zcela v pořádku). K hranici soudní kontroly též viz Králík M., *Právo ve sportu*, kapitola 4.1.1. str. 117 a násl.

¹⁵ Rozsudek Nejvyššího soudu ve věci sp. zn. 28 Cdo 2304/2011 ze dne 14. září 2011. http://www.nsouid.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/1A612799068493C5C1257983005A0006?openDocument&Highlight=0. Podle soudu též „Právní úprava z roku 1990 je v tomto ohledu příliš obecná, kusá a současně realitě již nevyhovuje. Bylo proto zapotřebí, aby Nejvyšší soud přistoupil, zajiště s náležitou citlivostí směřující k zásadnímu zachování potřebné míry ochrany práv členů občanských sdružení, k interpretační restrikci, která je naznačena již výše a vychází z teleologického výkladu – a návazné teleologické redukce – rozhodného právního textu. Dojde-li k významnému zásahu do práv člena občanského sdružení, nesmí být jeho soudní ochrana redukována. Při (eventuálně) minimálním, málo intenzivním konfliktu rozhodnutí orgánu občanského sdružení s dílčím členským právem musí člen vzít v úvahu, že do sdružení vstoupil dobrovolně a že součástí vnitrospolkové demokracie je též podrobení se rozhodnutí spolkového orgánu.“

¹⁶ V praxi se ovšem může objevit i případ, kdy je podána současně žaloba s předmětem řízení na náhradu škody v řádech milionů korun, která údajně vznikla v důsledku rozhodnutí spolku, viz Soud pootevřel Strážkovu cestu k 51 milionům od FAČR, <http://aktualne.centrum.cz/sportplus/fotbal/domaci-clubek.phtml?id=741894>.

Ochrana práv žalobce jako členského subjektu ČMFS by nebyla posílena, účel zákona je tu vyprázdněn. *Nelze dospět k závěru o splnění měřítek oprávněnosti soudního přezkumu...* Žalobcem tvrzenou protiprávností napadeného rozhodnutí se zde soud nezabýval. Důvodem je, že *delikt potrestaného žalobce je svou intenzitou minimální a že újma na straně žalobce již není reparaovatelná*. Není tedy žádoucí, aby v posuzované věci soudy zasahovaly do vnitrospolkového rozhodování – *ani po stránce procedurální, ani po stránce věcné. Rozhodnutí se ponechává diskreci (úvaze) spolkového orgánu* v intencích zejména čl. 20 odst. 3 Listiny o limitech zákonných omezení výkonu sdružovacího práva a též ve smyslu ustanovení § 1 odst. 2 zákona č. 83/1990 Sb., podle něhož není k výkonu práva svobodně se sdružovat (a tím je v konkrétní rovině i interní spolkové rozhodnutí) třeba povolení státního orgánu.¹⁷ Ostatně do již ukončených soutěžních ročníků se nechce soudům zasahovat nejen u nás.¹⁸

Za účelem zabránit záměně pojmů je třeba připomenout, že komise sportovních asociací založených dle zákona o sdružování, které se nazývají Arbitrážní komise (např. ČSLH, FAČR), rozhodují o sporu nikoliv jako rozhodce podle zákona č. 216/1994 Sb., ale podání k arbitrážní komisi a její příslušnost k rozhodnutí je odvozena od členství stran sporu ve spolku – sportovní asociaci (na základě Stanov, resp. Arbitrážního řádu). Stejně tak nejde o soudní kontrolu rozhodnutí orgánu sportovního spolku v správním soudnictví, nejedná se za těchto okolností o rozhodování ve veřejné správě a ani stát nesvěřil např. disciplinárnímu orgánu sportovní asociace zákonem rozhodnout o právech či povinnostech sportovce.¹⁹

Na závěr k soudní kontrole lze také zdůraznit, že princip soudní ne-intervence do sportu se ovšem nevztahuje - nebo by se neměl vztahovat - na obchodování typu kontraktů s obchodním partnerem sportovní asociace nebo u nároků osob dovolávajících se odpovědnosti za způsobení zranění.²⁰ Populární je též argumentace stěžovatelů, že regulace sportovních asociací narušuje právo hospodářské soutěže. V takovém případě je však složitější vymezit relevantní trh a zejména prokázat, že např. došlo k zneužití dominantního postavení sportovní asociace na tomto trhu.

Podobnost soudní kontroly dle §15 zákona o sdružování s rozhodováním Soudního dvora EU lze spatřovat ve stylu, jakým dochází k vymezení vztahu jednání sportovní asociace a právní úpravy. Jde opět o to, že soudy je rozhodováno při absenci výslovné sportovně-právní legislativy pokrývající veškerou sportovní problematiku. V českém

¹⁷ Dne 1. ledna 2014 nabývá účinnosti nový Občanský zákoník, na jehož ustanovení také Nejvyšší soud „na okraj“ odkázal. Srov. text § 258 nového Občanského zákoníku a násl. ve vztahu k neplatnosti rozhodnutí orgánu spolku.

¹⁸ *Odst. 21 kauzy C-51/96, C-191/97 Christelle Deliege v Ligue Francophone de Judo et Disciplines Associées ASBL* [2000] ECR I-2549, kde měl belgický soud obavu při vydání předběžného opatření o zájmy ostatních účastníků soutěže a ostatně ani stěžovatelka nenavrhl konkrétní řešení. Přesto i u nás oproti stěžovateli *Deliege* jsem se setkal s podáním, kde si stěžovatel tu práci dal a navrhl soudu nový rozpis soutěže, včetně ostatních účastníků soutěže.

¹⁹ *Telec I., Spolkové právo*, Praha, C. H. Beck, 1998, str. 159.

²⁰ *Lewis A., Taylor J., Sport: Law and Practice*, Butterworths, 1. vydání, 2003, str. 131 – 132.

právu výstižně charakterizuje tento stav *Obiter dictum* Nejvyššího správního soudu, který tedy jaksi mimochodem konstatoval: „...Je totiž skutečností, že oblast profesionálního sportu je právně velmi nejasněná...“²¹ V případě práva EU, horizonty vztahu práva EU a sportu se v čase bez legislativy o sportu proměňovaly v závislosti na tom, jaký spor k soudu doputoval, co bylo předmětem řízení a jakou úpravu sportovních asociací Soudní dvůr EU akceptoval jako v souladu s evropským právem.

2.3 K alternativnímu řešení sporů na úrovni sportovního sektoru

Postup skrze soudy je ve sportu tedy dosti komplikovaný zejména u příležitosti sporů, kdy je zpochybňováno rozhodnutí odvolacího orgánu sportovní asociace mající vliv na výsledky soutěžního ročníku, který již skončil i několik let před konečným pravomocným rozhodnutím soudu. Navíc se může stát, že žalobce žádá o předběžné opatření a tvrdí, že jeho oprávněnost nároku žalobce je zjevná a považuje naléhavě za nutné zatímne upravit poměry mezi stranami a soud mu třeba i vyhoví, včetně exekuce na nepeněžitě plnění. Pravomocně ve sporu se pak rozhodne až po několika letech, kdy už výsledky soutěžního ročníku byly dávno uzavřeny. Do doby rozhodnutí v merituu věci pak panuje mezi stranami sporu značná nejistota.

Z časových důvodů tedy vzniká v některých případech prostor pro řešení sporů u sportovní arbitráže či podobných orgánů ještě uvnitř sportovního odvětví za účelem naplnění v úvodu avizovaných pilířů rovnováhy soutěže. K těmto pilířům lze řadit i rychlé a jednotné řešení sporů u sportovních tribunálů. Právě z obav jak různě dopadnou spory sportovních subjektů před řádnými soudy mnoha států a za jak dlouho až padne pravomocný rozsudek, vznikl z iniciativy Mezinárodního olympijského výboru Rozhodčí soud pro sport (CAS) se sídlem v Lausanne ve Švýcarsku. Díky souhlasu stran účastnicích se sporů před tímto „Nejvyšším sportovním soudem“, jak bývá označován, zasahuje CAS svým rozhodováním hlouběji do vod sportovní regulace při řešení sporů a obecně nemusí tolik řešit případnou argumentaci např. odporce o ohrožení autonomie sportovního sektoru jako obecné soudy (podrobně k instituci CAS níže v kapitole 4).²² CAS rozhoduje v kratší době v rádech několika měsíců a to experty z oboru.

²¹ http://www.nssoud.cz/files/SOUDNI_VYKON/2011/0016_2Afs_110_20111201084929_prevedeno.pdf (2 Afs 16/2011 – 78, 29. listopadu 2011). Podle soudu je např. „obtížně představitelné, že by profesionální sportovec mohl ukončit vztah ke svému klubu jednostrannou výpovědí (tzn., že by následně mohl přestoupit ‚zadarmo‘ do jiného klubu, ačkoliv klub předchozí jej vychoval, resp. ‚koupil‘), anebo že by na činnost sportovců byla aplikovatelná všechna ustanovení týkající se pracovní doby (včetně přesčasů) či omezení stanovených pro uzavírání pracovních smluv na dobu určitou...“.

²² Přitom, jak uvádí Cassini, současně CAS řádný soud připomíná tím, když řeší komerční kauzy (např. transfery hráčů), vedle toho koná skoro jako správní soud, když si musí poradit s odvoláním vůči rozhodnutím orgánů sportovních svazů, popř. ústavní soud u příležitosti rozhodování sporů o tom, která ze sportovních institucí je kompetentní k přijetí rozhodnutí, a dokonce v neposlední řadě je podobný i trestnímu tribunálu, když se zabývá kauzami a důkazním řízením při porušení dopingových pravidel – Cassini L., *The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport*, *German Law Journal*, Vol. 12, No. 5, str. 1325 (dále jen Cassini L., *The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration*

V literatuře je CAS vnímán jako reprezentant jednoho z nejméně úspěšných pokusů při vnesení pořádku do nadnárodních sporů (o nadnárodním charakteru regulace sportu díky tzv. pyramidové struktuře viz. kapitola s názvem Specifické rysy sportovního sektoru níže). Daniel H. Yi si všímá toho, že ve světle přelévání se sporů přes hranice vznikla řada tribunálů, které fungují na základě poptávky řešení těchto složitých kauz v globalizujícím se světě. Porovnává fungování CAS ve světle kritiky směrem k mezinárodním institucím, které zobrazují příklady „frustrujících pokusů řešení mezinárodních sporů“. Konkrétně má na mysli Mezinárodní soudní dvůr (MSD), jehož jurisdikci např. ignoroval Írán a nepropustil rukojmí v kauze *United States Diplomatic and Consular Staff in Tehran* a další (Mezinárodní trestní tribunál pro bývalou Jugoslávii, Rwandský tribunál nebo Mezinárodní trestní tribunál, které dle něj dostatečně nenaplníují cíl svého poslání). Ve světle výše uvedeného systému řešení mezinárodních sporů tak Daniel H. Yi nahlíží na CAS jako na instituci, která stojí nad výše uvedenými frustracemi, které znehodnocují poslání mezinárodních tribunálů a to i přes cynické posměchy, že CAS neřeší územní anexe či zločiny proti lidskosti, ale pouhé sportovní spory (*Through creativity and cooperation sports officials have created a working, functioning international tribunal that can serve as example for future efforts at transnational dispute resolution*).²³ CAS též funguje jako modelový návod pro rozhodování např. arbitrážních komisí sportovních svazů.²⁴ Ve vztahu k atraktivitě CAS pro české subjekty jako konkurence pro řádné soudy je zajímavé dodat, že k CAS se dostala kauza se stejnou problematikou, která byla popsána výše a kterou řešil Nejvyšší soud ČR (týkala se identické situace napadání rozhodnutí Arbitrážní komise FAČR o smluvní pokutě za to, že klub

for Sport). Podobně Steingruber M., Sports Arbitration: How the Structure and Other Features of Competitive Sports Affect Consent as it Relates to Waiving Judicial Control, *The American Review of International Arbitration*, 2010, vol. 20, no. 1, str. 92 (dále jen Steingruber M., Sports Arbitration: How the Structure and Other Features of Competitive Sports Affect Consent as it Relates to Waiving Judicial Control), přirovnává disciplinární otázky v rozhodčím řízení k charakteru správního a trestního řízení, s odkazem na Kaufman-Kohler G., *Arbitration at the Olympics, Issue of Fast-track Dispute Resolution and Sports Law*, The Hague, London, New York, Kluwer Law Int., 2001, str. 36.

²³ Yi. D., Turning Medals into Metal: Evaluating the Court of Arbitration for Sport as an International Tribunal, *Asper Review of International Business and Trade Law*, 2006, vol. 6, str. 316 (dále jen Yi D., Turning Medals into Metal).

²⁴ Například počátkem roku 2011 z oficiálního webu tehdejšího Českomoravského fotbalového svazu (dnes Fotbalové asociace České republiky – FAČR) bylo možné vyčíst tuto zkušenost: “Hlavním bodem jednání /představitelů ČMFS/ bylo sladění právních norem a mechanismů týkající se fungování Arbitrážní komise ČMFS (AK ČMFS). Klíčový rozpor FIFA shledává v tom, že v AK ČMFS nejsou zástupci hráčů. S ohledem na skutečnost, že v České republice není do této chvíle založena Asociace hráčů, obdoba FIFPro, doporučila FIFA zavést model CAS, což znamená otevřený seznam rozhodců, do kterého by se na vlastní žádost zapisovala jakákoliv osoba, jež by splnila stanovená kritéria... Představitelé FIFA doporučili ČMFS zavést do nových stanov tento model AK, přičemž konstatovali, že v případě že se tak nestane a status AK nebude v rámci nových stanov ČMFS uveden do souladu s předpisy FIFA, nebude FIFA rozhodnutí AK ČMFS uznávat a tato budou bez dalšího zkoumány rušena (viz Zástupci ČMFS jednali se špičkami FIFA, <http://nv.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=83278&tmplid=1292>, oficiální internetové stránky ČMFS 31. ledna 2011. Na valné hromadě v červnu 2011 byly přijaty nové Stanovy a provedeny změny v duchu výhrad FIFA. Hráčská asociace byla těsně před touto valnou hromadou svazu též založena).

X nasadil zmiňovaného hráče do soutěžního utkání proti klubu Y. Máme zde tedy dva verdikty řešící stejnou problematiku).²⁵

Na jednu stranu je třeba také reflektovat názory, že ne všechny spory se hodí k mezinárodní arbitráži CAS, zejména ty méně náročné.²⁶ Pro alternativní řešení hlavně závažnějších sporů hraje roli fakt, že „předpisy sportovních asociací jsou mnohdy složité pro obecné soudy a je těžké pro soudce se je naučit natolik, aby chápali jejich ratio či účel, protože na základě těchto pravidel rozhodují velice zřídka“.²⁷ Dále sportovci se také chtějí, jak již bylo zmíněno, co nejdříve vrátit ke sportovnímu klání, proto je pro ně odrazující procedura právních bitev.²⁸ Navíc mnohdy trátí obě strany sporu. V případě *Butch Reynolds* atlet USA Reynolds podal žalobu na Mezinárodní atletickou federaci (IAAF) u federálního soudu v USA a zpochybňoval její rozhodnutí o zákazu činnosti v důsledku dopingového nálezu. IAAF ignorovala tento krok s opovrhujícím pocitem, že nějaký „soudce ve věku seniora (87 let) v rodném městě atleta Reynoldse v Columbusu by snad měl mít jurisdikci nad mezinárodní organizací s 204 národy“.²⁹ Soud však dal Reynoldsovi za pravdu a rozhodl o náhradě škody ve výši \$ 27,356,008. Zde již IAAF zbystřila, začala konat a vyhrála spor na základě procesního práva. Nicméně obě strany tento zbytečný proces stál několik let úsilí a finančních nákladů (atlet stejně nesměl závodit, když IAAF rozhodnutí ignorovala a na druhé straně IAAF utrpěla na své pověsti, protože soud v USA zpochybnil její antidopingový program).³⁰

²⁵ CAS 2009/A/1834, 13. října 2009. Jiný stěžovatel z České republiky vzal žalobu zpět u soudu v ČR po té, co uspěl v řízení před CAS (CAS 2008/A/1468). K problematice možné litispence se ještě vrátím v samotném závěru publikace.

²⁶ Např. pokud jde o až folklorní argumentaci před odvolacím orgánem sportovní asociace přezkoumávajícím rozhodnutí krajských komisí o kontumaci utkání v důsledku posunutí začátku utkání. Domácí tvrdili, že utkání začalo pozdě kvůli opožděnému příjezdu hostujícího celku. Ten naopak argumentoval tím, že pořadatel opravoval ulomenou brankovou konstrukci převážáním zdravotnickým obvazem v době, kdy již byla družstva připravena k utkání. Podobně článek v Deníku sport dne 1. února 2007 s názvem „Legislativa? Prý katastrofální“, část „Za soudem do Lausanne?“, str. 4, kde lze najít polemiku pokud jde o malý oddíl jak cestuje až do Lausanne, zaplatí poplatek (od 1. ledna 2012 již jde o 1000 švýcarských franků) a najme si právníka, který jej obhajuje v anglickém či francouzském jazyce (nutno pouze dodat, že v době psaní této publikace zatím zastupování advokátem u CAS není povinné, je ale pravda, že ve složitých kauzách je to nutnost).

²⁷ Steingruber M., *Sports Arbitration: How the Structure and Other Features of Competitive Sports Affect Consent as it Relates to Waiving Judicial Control*, op. cit., 2010 s odkazem na Oswald D. v knize Rigozzi A. a Bernasconi M., *The Proceedings before CAS*, vol. 4, eds. 2007.

²⁸ Názornou ukázkou je rychlobruslařka Pechsteinová, která byla potrestána za přítomnost zakázaných látek v těle a při řízení u CAS se nerozhodla pro náročnější variantu argumentace z pohledu evropského práva, jak uvádí doslova McArdle: „*Pechstein's decision to argue neither EU Law nor the European Convention on Human Rights seems remiss in retrospect, but time was of the essence and Pechstein played tactical game in her search for ruling that would allow her to compete*“, str. 52 v knize *Longitudinal Profiling and Sports Arbitration and the Woman Who Had Nothing to Lose in publikaci Doping and Anti-doping Policy in Sport: Ethical, Legal and Social Perspectives* / ed. by Mike McNamee and Verner Møller, Routledge, 2011.

²⁹ Yi. D., *Turning Medals into Metal*, op. cit. 2006, str. 303.

³⁰ Jak lidově Yi D. vystihuje tamtéž „*the outcome was limbo for over four years*“, str. 304.

Podobně zbytečně velmi vleklou a nákladnou se stala kauza *Martin Sus*. Nizozemský soud v Utrechtu vydal v roce 2008 rozsudek, kterým uložil tehdejšímu Českomoravskému fotbalovému svazu (ČMFS, dnes Fotbalová asociace ČR), aby neprodleně uvolnil registraci hráče Martina Suse, podle pravidel Světové fotbalové federace (FIFA) o statutu a transferech hráčů (čl. 9 ve spojení s čl. 3 Přílohy zmíněného předpisu) a prokázal součinnost při přechodu hráče z klubu FC Brno do klubu FC Twente '65 v Enschede. Za každý den jednání v rozporu s tím, co bylo utrechtským soudem uloženo, měl svaz platit nemalou finanční částku (v orig. „*dwangsom*“) do maximální výše vymezené soudem. Nizozemský soud vydal osvědčení dle čl. 54 Nařízení Rady (ES) č. 44/2001 o příslušnosti a uznávání a výkonu rozhodnutí v občanských a obchodních věcech, hráč Sus podal u českého soudu návrh na nařízení exekuce na majetek svazu a návrh na prohlášení rozsudku vykonatelným na území České republiky, když svaz neuvolnil registraci hráče do Nizozemí.³¹ Českomoravský fotbalový svaz postupoval dle pravidel FIFA, která byla vytvořena na základě spolupráce mezi asociací FIFA a Evropskou komisí za účelem zajištění souladu pravidel FIFA o statutu a transferech hráčů s evropským právem s přihlédnutím ke specifickým sportovního odvětví fotbalu. Bylo to již v roce 2007, kdy nebyla zmíněná registrace hráče svazem uvolněna s odůvodněním, že hráč je vázán v klubu FC Brno do července 2008. Hráč podal žalobu k utrechtskému soudu v srpnu 2008 a naopak v ní tvrdil, že není vázán tímto kontraktem. Přitom současně dle čl. 23 (3) a přílohy 3 výše zmíněné úpravy FIFA se v říjnu 2008 hráč obrátil na Výbor pro statut hráčů FIFA, který rozhodl ve prospěch hráče samosoudcem v prosinci 2008 (rozhodnutí je přezkoumatelné u CAS).³²

3. Specifické rysy sportovního sektoru

3.1 Pravidla sportovní hry/pravidla čistě sportovní

Obecně lze říci, že soudy nepřezkoumávají pravidla průběhu sportovní hry jako takové a rozhodnutí rozhodčích (*Field of Play, The Rules of the Game* či *Technical Rules*). Například CAS tuto abstinenci v rozhodování osvětluje z důvodu nedostatku přesných znalostí a zkušeností pokud jde o sportovní technickálie, kterými disponují právě rozhodčí ve hře. To znamená, že CAS akceptuje princip delegace subjektivního hodnocení sportovní hry na rozhodčí (zda tenisový míček překročil čáru či nikoliv, jak dalece tzv. pustit hru bez zby-

³¹ Vyjádření ČMFS ke kauze *Martina Suse*, oficiální web ČMFS dne 29. prosince 2009. <http://nv.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=62173&tmplid=1292>.

³² Tedy rozhodovalo se opět na více úrovních současně, uvnitř sportovního sektoru a u soudu. Rozhodnutí utrechtského soudu z roku 2008 mělo navíc v podstatě charakter tzv. *default judgment*. Svaz se o utrechtském rozhodnutí dozvěděl po více než roce na samém konci roku 2009 z rozhodnutí obvodního soudu o vykonatelnosti, resp. exekuci a ocitl se ve sféře procesního práva Nařízení Rady č. 44/2001. Přesto procesně nakonec uspěl, viz *Svaz vyhrál spor s Martinem Susem*, oficiální web ČMFS, 17. července 2010, <http://nv.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=73120&tmplid=1484>.

tečného přerušování apod.) nebo kvůli nekonečnému soudnímu napadání výsledků utkání či soutěže.³³ Přezkum je možný v případě, když by rozhodčí jednal ve zlé víře,³⁴ případně v judikatuře CAS bylo předmětem kontroly jednání rozhodčího, pokud se jednalo o pravidla hry, která jsou jednoznačná a neposkytují rozhodčímu diskreci.³⁵ Podobně též Nejvyšší soud ČR, který se vyjádřil takto: „Celá řada svazových rozhodnutí má evidentně natolik operativní charakter, že případně poskytnutá soudní ochrana by nabývala takřka absurdního rázu. Na to ostatně – značně expresivně – poukázal dovolatel ve své zmínce o absurditě soudní ochrany proti hvizdu rozhodčího při fotbalovém utkání“.³⁶

Přezkumu však neuniknou pravidla mající vliv na právní postavení jednotlivců či klubů a jsou jiná, než ta, která jsou aplikována jako pravidla hry v jejím samotném průběhu na sportovišti (*other than in the course of the game or competition*).³⁷ Jde o regulaci, kterou je již třeba obhájit ve světle právního prostředí, pokud její aplikací vznikly nějaké sankce mající vliv na právní zájmy sportovce, klubu apod. Sportovní asociace pak argumentují, že jde o čistě sportovní pravidla, tzn. že v jejich případě nejde například o porušení práva hospodářské soutěže (ať už u Soudního dvora EU např. v kauze *Meca-Medina and Majcen*³⁸ s obhajobou antidopingové úpravy a pravidel fair

³³ Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, Tottel Publishing Ltd., 2. vydání, 2010 (dotisk) str. 346, 348. Dále např. Weatherill S., *On Overlapping Legal Orders – What is Purely Sporting Rule?*, www.essex.ac.uk, na str. 10 doplňuje, že víceméně jistě mimo kontrolu soudů budou pravidla typu, co je ofsajd či stanovení výše konstrukce branek.

³⁴ CAS OG 96/006 M. v/ AIBA, in CAS Digest I, str. 413, CAS OG 00/013, *Segura v/ IAAF*, in CAS Awards – Sydney 2000, str. 131 a CAS OG 02/007 *Korean Olympic Committee v/ ISU*, award of 23rd Feb. 2002. *Arbitration CAS ad hoc Division (OG Turin) 06/006 Canadian Olympic Committee (COC) v. International Skating Union (ISU)*, award of 17 February 2006. Dále, jak uvádí Gábris T., sportovní pravidla nesmějí být nastavena tak, aby jejich cílem bylo zabít soupeře, viz *Športové právo*, Eurokodex, Bratislava, 1. vydání, 2011, str. 38 (dále jen Gábris T., *Športové právo*).

³⁵ *Arbitration CAS 2001/A/354 Irish Hockey Association (IHA)/Lithuanian Hockey Federation (LHF) and International Hockey Federation (FIH) and Arbitration CAS 2001/A/355 Lithuanian Hockey Federation (LHF)/International Hockey Federation (FIH)*, award of 15 April 2002: *A deviation by a referee or umpire from a mandatory game rule undermines the utility of the rule and, moreover, may affect the outcome of the game or the tournament* (s odkazem na první rozhodování CAS ve věci ledního hokeje CAS 93/103 *SC Langnau v/ Ligue Suisse de Hockey sur Glace*, in CAS Digest I, str. 307).

³⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2865/2006 ze dne 28. června 2007. http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/319297EF5F2CA7FEC125798300597519?openDocument&Highlight=0.

³⁷ Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, Tottel Publishing Ltd., 2. vydání, 2010 (dotisk). Terminologie k odlišení uvnitř sportovní regulace není mnohdy jasná. Např. Weatherill S., *On Overlapping Legal Orders – What is Purely Sporting Rule?*, www.essex.ac.uk. K jednotlivým typům regulace uvnitř sportovního odvětví, viz Prusák J., výše cit. *Šport a právo: „Vývoj a druhy nejma športových pravidel“*, str. 102 a násl. (str. 117–118 např. „športové reguly, športové poriadky, športové predpisy“). Pro srovnání Oschutz odkazuje na praxi německou, kde čím blíže se opatření sportovní asociace týká samotné podstaty fungování sportovní asociace, tím větší diskreci u této asociace soud akceptuje (Oschutz F., *The Arbitrability of Sport Disputes and the Rules of the Game*, v knize Blackshaw J., Siekmann R. C., Soek J. /eds./, *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, T.M.C. Asser Press, 2006, str. 205 (dále jen Blackshaw J., Siekmann R. C., Soek J. /eds./, *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*).

³⁸ C-519/04 P *David Meca-Medina and Igor Majcen v Commission* [2006] ECR I-6991 (o této kauze viz níže v kapitole o boji proti dopingu).

play, nebo v případě fotbalového klubu FC Sion před CAS, kde se UEFA bránila vůči obvinění z porušování práva hospodářské soutěže tím, že podle ní podmínky vstupu do soutěže Ligy mistrů jsou čistě sportovním pravidlem, které zaručuje rovnost zacházení s kluby).³⁹ Sportovní subjekty v ČR též argumentují autonomií na základě svobody sdružování a odlukou občanských sdružení v členských záležitostech od státu. Obecně lze v rámci platného práva akceptovat pravidla, která jsou proporcionální a nutná k organizaci sportovních soutěží.

3.2 Nezbytná rovnováha soutěže

Cíl rovnováhy a integrity soutěže byl již v úvodu zmíněn. Podrobněji lze konstatovat, že pravidla pro organizaci sportovních soutěží se velmi liší od těch, která regulují soutěž mezi průmyslovými firmami, když je pro sportovní kluby nezbytné, aby žádný z nich neodstoupil během ročníku soutěže kvůli finančním problémům, jelikož by tím pak došlo k znehodnocení konečných výsledků. Proto tedy jsou pravidla organizace sportovních soutěží nutná k tomu, aby zajistila minimální úroveň solidarity a rovnosti mezi nejsilnějšími a nejslabšími týmy soutěže a tím garantovala nejistotu sportovního výsledku soutěže.⁴⁰ K rovnováze soutěže přispívá ve sportu i disciplinární řízení, viz. např. Nejvyšší soud ČR uvedl, že „Opuštění hřiště družstvem v průběhu utkání bylo nepochybně takovým faktem, který měl vliv na stabilitu soutěže a jejich výsledků, věc tedy vyžadovala disciplinární řízení.“⁴¹

3.3 Nadnárodní charakter „pater familias“⁴²

Pyramidovou strukturu sportu a jeho nadnárodní charakter regulace lze názorně demonstrovat na příkladu fotbalu: Národní fotbalové asociace jsou sdružené v Mezinárodní fotbalové federaci (FIFA) se sídlem ve Švýcarsku. FIFA organizuje fotbal na mezinárodní

³⁹ CAS 2011/O/2574 *UEFA v. Olympique des Alpes SA / FC Sion*, odst. 181.

⁴⁰ Pons J. F., *Sport and European Competition Policy*, Annual Proceedings of the Fordham Corporate Law Institute, International Antitrust Law and Policy, Fordham Corporate Law Institute, 2000, Juris Publishing, Inc., str. 79. Vede se též debata, zda má profesionální soutěž být vedena dle vzoru a struktury fungování McDonald's nebo Spojených národů, viz Ross S., Szymanski S., Antitrust and Inefficient Joint Ventures: Why Sports Leagues Should Look More Like McDonald's and Less Like The United Nations, 16 *Marq. Sports L. Rev.* 2005–2006, str. 213 a násl. (dale jen jako Ross S., Szymanski S., Why Sports Leagues Should Look More Like McDonald's and Less Like The United Nations). To znamená, zda si jednotlivé kluby budou hájit své zájmy a na nicem se nedohodnou nebo dají přednost zájmům společným a zmocní k řízení soutěže nezávislý orgán.

⁴¹ [http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bheslo%5D%3DSport&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&hled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bheslo%5D%3DSport&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&hled=1). Sp.zn. 28 Cdo 4852/2009 (šlo o kauzu, kdy SK Slavia Praha – fotbal, a. s. napadala dle výše zmíněného § 15 zákona o sdružování rozhodnutí, kterým jí byla uložena pokuta 2 000 000 Kč za opuštění hrací plochy v průběhu utkání).

⁴² Termín užít v literatuře o sportu např. v Ross S., Szymanski S., Why Sports Leagues Should Look More Like McDonald's and Less Like The United Nations, op. cit. 2005–6, str. 222, pozn. pod čarou č. 29.

úrovni. FIFA je rozdělena do konfederací, které sdružují národní asociace jednotlivých kontinentů. Pravidla těchto konfederací musí být schválena organizací FIFA. Konfederací pro Evropu je Evropská fotbalová unie (UEFA), rovněž se sídlem ve Švýcarsku. Národní asociace, které jsou členy UEFA, musí respektovat její pravidla a rozhodnutí. Každý fotbalový zápas organizovaný pod hlavičkou národních asociací musí být hrán mezi kluby, které jsou členy národní fotbalové asociace. Stejně tak tým, hrající za určitý klub, je složen z hráčů, kteří musí být zaregistrováni u národní fotbalové asociace.

FIFA má až téměř paternalistické sklony, když v čl. 7 odst. 2 jejích Stanov najdeme ustanovení, že výkonné orgány vnitrostátních asociací mohou být za výjimečných okolností odvolány Výkonným výborem FIFA po konzultaci s relevantní konfederací a nahrazené normalizačním výborem pro určitou dobu. U vedení sportovních asociací se setkáme i s příslovečným přirovnáním *pater familias*, tzn. nejde jen o „otce rodiny“, ale o značnou pravomoc.⁴³ Vskutku dle čl. 64 Disciplinárního řádu FIFA kdokoliv nezaplátí jiné osobě (hráči, trenérovi či klubu) nebo FIFA finanční obnos, resp. jen část, přestože byl k tomu vyzván orgánem, výborem nebo instancí FIFA, nebo Rozhodčím soudem pro sport – CAS, nebo kdokoliv nesplní jiné rozhodnutí týkající se nepeněžitěho plnění přijaté také orgánem, výborem nebo instancí FIFA či Rozhodčím soudem pro sport, hrozí mu řada sankcí. Jde o postih finanční, odpočet bodů, sestup do nižší soutěže a vzápětí je stanovený finální termín k plnění. Následně může být relevantní fotbalová asociace požádána k implementaci výše uvedených sankcí. Pokud tato národní asociace nekoná, lze si představit scénář, že se oprávněný obrátí přímo opět na FIFA dle čl. 64 jejího Disciplinárního řádu. Mezinárodní asociace prostě definují pravidla hry, vykonávají dozor při jejich implementaci, zajišťují výkon rozhodnutí, upravují vybrané disciplinární sankce a poskytují nadnárodní odvolací orgán (CAS).⁴⁴ Jde o soukromoprávní závazný systém, vytvořený globálními mezinárodními asociacemi na *smluvním základě*, dále s povinností podřídit se v něm autoritě a jurisdikci mezinárodních sportovních asociací a současně *není upraven vnitrostátním obecným platným právem*.⁴⁵

Pokud jde o Mezinárodní olympijský výbor (MOV), jsou zde přeci jen některá specifika v jeho struktuře oproti výše uvedenému systému. Členy MOV nejsou národní olympijské výbory, ale jde o vymezené posty 115-ti jednotlivců. Olympijská charta v čl. 16 předpokládá 70 členů nominovaných MOV, 15 předsedů mezinárodních sportovních asociací nominovaných MOV po dobu jejich předsednictví v mezinárodní asociaci, 15 předsedů NOV nominovaných MOV po dobu jejich předsednictví v NOV a 15 zástupců sportovců, kteří jsou voleni bývalými sportovci olympijských her. To znamená, že volení jsou jen zástupci sportovců a zbytek vedení MOV je jmenován stávajícím vedením MOV s tím, že lze mandát člena prodloužit. Tento model se tak liší od systému běžných me-

⁴³ Viz *pater familias* v publikaci Kincl J., *Dicta et regulae Iuris aneb právnícké mudrosloví latinské*, Univerzita Karlova, Praha, 1990, str. 200.

⁴⁴ Viz James M., *Sports Law*, Palgrave Macmillan, 2010, str. 43.

⁴⁵ Foster K., Is there a Global Sports Law? *Entertainment and Sports Law Journal*, Vol. 2, No. 1., 2003, str. 2.

zinárodních sportovních asociací (pozn.: jako výše popsaná FIFA), jejichž členy jsou vnitrostátní sportovní asociace.⁴⁶

4. Rozhodčí soud pro sport (CAS)

CAS jako orgán alternativních řešení sporů ve sportu, dá se říci, že kultivuje úpravu uvnitř sportovního odvětví, má přispívat také k jeho zmíněné integritě homogenním jednotným metrem řešení sporů, což je také jeden z pilířů integrity sportovních soutěží, proto jsem se rozhodl jej zařadit v této publikaci do popředí sledu kapitol. O potřebě existence nezávislé a specializované instituce řešící spory v olympijském hnutí se uvažovalo už díky žalobě podané v Lausanne Národním olympijským výborem Taiwanu v otázce reprezentace Číny na Olympiádě v r. 1980.⁴⁷ Nicméně jedna z prvních kauz vzešla nakonec z prostředí ledního hokeje. Rozhodčí při hokejovém utkání nařídili změnu stran soupeřů v prodloužení tohoto utkání. Rozhodčí panel CAS se potýkal s otázkou, do jaké míry se může zabývat uvážením rozhodčího utkání. Pravidla ledního hokeje při hře neumožňovala výše uvedenou změnu stran a to zcela jednoznačně. Rozhodčí na ledě neměl diskreci takové rozhodnutí učinit.⁴⁸ Pokud jde o subjektivní uvážení rozhodčího, CAS do něj dle ustálené judikatury nezasahuje, jak již bylo zmíněno v kapitole o specifikách sportu výše (*decisions made on the playing field by judges, referees, umpires and other officials, who are responsible for applying the rules of a particular game*). Tolik zatím pro představu o potenciálním charakteru obsahu sporů.

CAS sídlí v Lausanne a byl založen Mezinárodním olympijským výborem (MOV) v roce 1983 s cílem, aby fungoval jako soukromý „Nejvyšší sportovní soud“.⁴⁹ Skládá se z komor (*Divisions*), tzn. v rámci jedné komory probíhá řešení běžných komerčních sporů (*Ordinary Arbitration Division*) a v rámci druhé komory jde o řízení jako u odvolacího soudu, na který se stěžovatelé obracují při napadání finálních rozhodnutí sportovních asociací (*Appeal Division*). S účinností od 1. ledna 2012 byla zrušena procedura poskytování odborných posudků (*consultation procedure*).⁵⁰ CAS poskytuje také proceduru mediace skrze mediátora (v této specifické proceduře nejde o rozhodčí nález a nelze ji užít v disciplinárních věcech

⁴⁶ Mestre A., *The Law of the Olympic Games*, Den Haag: T.M.C. Asser Press, 2009, str. 42 (dále jen Mestre A., *The Law of the Olympic Games*).

⁴⁷ Tamtéž. Mestre následně pokračuje v popisu vývoje založení CAS, tzn. následně stejná myšlenka pokračovala na kongresech MOV v Baden-Badenu v roce 1981 s cílem vytvořit opět nezávislý orgán na strukturách mezinárodních sportovních organizací, který by zajistil objektivní, rychlé, nezávislé, důvěrné a specializované rozhodování sporů přímo i nepřímo spojených se sportem bez ohledu na to, zda šlo o vnitrostátní či mezinárodní aspekty rozhodování (s ohledem na složitost a frekvenci sporů ve světle medializace a komercializace sportu a jeho internacionalizace, zejm. pokud jde o olympijské hry).

⁴⁸ Oschutz F., *The Arbitrability of Sport Disputes and the Rules of the Game*, kapitola v knize Blackshaw J., Siekmann R. C., Soek J. /eds./, *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, op. cit. 2006, str. 206.

⁴⁹ Mestre A., v publikaci *The Law of the Olympic Games*, op. cit. 2009 na str. 56, v angl. originále používá termíny *Private Court*, *Court of Appeal*.

⁵⁰ <http://www.tas-cas.org/en/infogenerales.asp/4-3-5467-1092-4-1-1/5-0-1092-15-1-1/>.

např. v oblasti dopingů). Volba statutu CAS s titulem rozhodčího soudu zvítězila při svém založení zejména díky tomu, že rozhodčí řízení poskytuje tedy prosté, flexibilní, levné, důvěrné a především rychlé řešení sporů vhodné pro sportovní kalendář akcí a soutěže sportovního sektoru oproti pomalému procesu u řádných soudů.⁵¹ CAS má pobočky na jiných kontinentech, konkrétně původně od roku 1996 v Denveru, který byl v roce 1999 nahrazen New Yorkem a v Sydney též od roku 1996. Urychlí se tak proces řešení sporů v rámci CAS ve vztahu k Americe a Oceánii. Nicméně, kdekoliv probíhá řízení, sídlo CAS je vždy Lausanne, aby tím byla zajištěna konzistence procesního režimu před CAS a *lex arbitri* o procesních otázkách je tedy právo švýcarské (o volbě hmotného práva stranami sporu, dle kterého se řeší samotný spor mezi stranami viz. níže v této kapitole). Stylem stejného sídla CAS pro všechna řízení je zajištěno rovné zacházení s účastníky řízení, včetně řízení před tzv. „*Ad-hoc Divisions*“, což jsou tribunály CAS, které rozhodují do 24 hodin aktuální spory vzešlé po dobu trvání Olympijských her (těžko si lze představit např. aplikaci čínského procesního práva na Olympiádě v Pekingu). Poprvé fungovaly *Ad-hoc* tribunály v Atlantě v roce 1996, následně pak byly ustanoveny při každé následující olympiádě či jiných sportovních akcích (*Commonwealth Games* či v rámci fotbalového mistrovství Evropy nebo světa). Statut CAS (účinný od 30. června 1984) spoluvytvářel tehdejší soudce haagského Mezinárodního soudního dvora (MSD) Keba Mbaye a díky jeho účasti tak vyzní ještě zajímavěji srovnání CAS s MSD, které bylo popsáno výše v textu v citované publikaci Daniela H. Yi.

4.1 Složení tribunálu a jeho nezávislost na olympijském hnutí

Kontroverze o statutu CAS ovšem vznikly při řešení sporů, jejichž stranou je Mezinárodní olympijský výbor (dále jen MOV). CAS bylo podsouváno, že jde spíše o správní rozhodnutí samotného MOV, než o skutečně „soudní“ rozhodování, protože CAS byl založen MOV.⁵² CAS reálně začal fungovat v červnu roku 1984 bez právní subjektivity. Nezabíval se tak dlouho nálepky mladšího bratra MOV.⁵³ V r. 1994 byla vytvořena Mezinárodní rada pro sportovní arbitráž (dále jen ICAS), která má za úkol nezávisle na MOV zabezpečovat fungování CAS finančně a zajistit jeho administrativu.⁵⁴ Prezidenti spor-

⁵¹ Zejména při řešení sporů na Olympijských hrách, kde působí tzv. *Ad hoc* tribunály CAS. Nemluvě o tzv. letních prázdninách řádných soudů, které byly např. v Řecku během letní olympiády v roce 2004, viz Trova E., Alexandrakis V., Skouris P. v publikaci *The Olympic Games of European Union*, Baden-Baden: Nomos, 2011, str. 102.

⁵² Mestre A., *The Law of the Olympic Games*, op. cit. 2009, str. 56, 57.

⁵³ Dříve čl. 6 Statutu CAS zněl tak, že Prezident MOV byl z titulu své funkce také prezidentem CAS. Původně byli rozhodci jmenováni prezidentem MOV.

⁵⁴ Vznik ICAS uspořádala kauza *Elmar Gundel*. Gundel se odvolal k CAS proti sankcím sportovní asociace jezdeckých sportů (FEI) v důsledku dopingového nálezu u jeho koně a protože u CAS neuspěl dle svých představ, obrátil se na řádný soud (Švýcarský federální tribunál, 15. 3. 1993, *Gundel v FEI*, ATF 119 II 271), napadáje mimo jiné nedostatek garancí nezávislosti a nestrannosti, které by měl CAS coby rozhodčí orgán splňovat. ŠFT rozhodl, že CAS je skutečným nezávislým rozhodčím tribunálem, nicméně ve svém rozsudku *obiter datum*, tedy jaksi mimochodem, varovně zaměřil svou pozornost na početné linky, které existovaly mezi CAS a MOV.

tovních organizací, tj. MOV, Asociace mezinárodních federací letních olympijských sportů, Asociace mezinárodních federací zimních sportů a Asociace národních olympijských výborů, podepsali v Paříži 22. června 1994 „Dohodu týkající se založení ICAS“. ICAS má statut nadace založené dle švýcarského práva, má dvacet členů, odborníků v oblasti práva a sportu. MOV volí členy čtyři a navrhuje i prezidenta ICAS. Celkově olympijské hnutí volí 12 z 20-ti členů ICAS (kromě čtyř členů volených MOV, další čtyři pak volí Mezinárodní sportovní asociace a čtyři členy národní olympijské výbory). Těchto 12 osob pak volí čtyři členy ICAS s ohledem na zájmy sportovců. Tím se dostaneme na číslo 16, tedy těchto šestnáct členů nakonec zvolí zbývající čtyři členy z řad osob, které stojí mimo svět olympijských institucí. Prezident ICAS je zároveň prezidentem CAS. Dále ICAS volí své dva viceprezidenty v ICAS, prezidenty komor řádného a odvolacího řízení CAS, jejich zástupce a sekretáře CAS. Schvaluje také rozpočet či účetnictví CAS a tvoří kodex CAS, podle kterého probíhá detailní procedura jako jsou např. náležitosti podání apod. před CAS (společně se zmiňovaným švýcarským procesním právem). Hlavně ale také ICAS jmenuje samotné rozhodce CAS.

ICAS vybírá rozhodce z osobností v orig. „with full legal training“ a uznanou kvalifikací ve vztahu k sportovnímu právu a/nebo mezinárodní arbitráži, s dobrou všeobecnou znalostí o sportu a dobrým ovládním alespoň jednoho pracovního jazyka CAS. Konkrétní kvalifikovaní rozhodci mohou být doporučeni mimo jiné i MOV, mezinárodními sportovními federacemi nebo národními olympijskými výbory. Od 1. ledna 2012 již není v kodexu CAS požadavek, aby ICAS vybíral rozhodce s následujícím poměrem, tzn., že 1/5 počtu rozhodců byla navržena MOV, 1/5 mezinárodními sportovními federacemi, 1/5 národními olympijskými výbory, 1/5 s ohledem na zachování zájmů sportovců a 1/5 kandidátů, „osobností nezávislých na orgánech odpovědných pro navrhování rozhodců výše“. Ostatně stejně ne vždy byl tento poměr v minulosti dodržován.⁵⁵ Nicméně ICAS alespoň zajistí při jmenování rozhodců poctivé zastoupení všech kontinentů a rozdílných právních kultur, kdykoliv to bude možné, což vyžaduje zmíněný kodex CAS. Každý rozhodce musí být nezávislým na stranách sporu a odkrýt veškeré okolnosti, které by mohly ovlivnit jeho nezávislost ve vztahu ke kterékoliv ze stran. Nově dle kodexu CAS rozhodci na seznamu CAS nesmějí v jiných kauzách zastupovat strany v řízení před CAS, aby se zamezilo pochybnostem o nezájatosti rozhodce. Ti kdo rozhodují, mají přeci jen lepší přístup k dokumentaci, která nebyla publikována veřejně. Nezávislost rozhodce je ohrožena, pokud například má vztah podřízenosti ke straně sporu (je ve výkonné funkci nebo členem její právní kanceláře), existuje u něj ekonomický zájem (figuruje ve vedení, včetně spřízněné společnosti) nebo má současný profesní vztah ke straně sporu (jde o pravidelného právního poradce).⁵⁶

⁵⁵ Viz vyjádření sekretáře CAS M. Reeba v kauze CAS 2011/O/2574 UEFA v. *Olympique des Alpes SA/FC Sion*, odst. 209.

⁵⁶ Kaufmann-Kohler G., Bartsch P., *The Ordinary Arbitration Procedure of the Court of Arbitration for Sport*, ve výše cit. publikaci Blackshaw J, Siekmann R., Soek J., *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, op. cit. 2009, str. 76–77.

U Švýcarského federálního tribunálu (dále jen ŠFT) se opakovaně objevují podání napadající nezávislost CAS. Nicméně ŠFT nahlíží na otázku dostatečné garance CAS ve světle porovnání s ústavními principy státních soudů.⁵⁷ ŠFT zdůrazňuje nutnost rozhodování institucí, kde lze legitimně zajistit nezávislost soudce a to je v případě CAS podle ŠFT ošetřeno Kodexem CAS přijatým ICAS v r. 1994 a průběžně novelizovaným (o vztahu ŠFT a CAS viz. níže v této kapitole). Např. proti rozhodci CAS může být vznesena námitka, pokud okolnosti vyvolávají oprávněné pochybnosti o jeho nezávislosti. Tato námitka má být podána do sedmi dnů k ICAS od doby, kdy vešel ve známost její důvod. Člen ICAS se sám vyloučí z rozhodování, když jde v rozhodčím řízení o sportovní orgán, ke kterému náleží, nebo ve kterém je členem právní firma, ke které patří jako rozhodce nebo právní poradce.⁵⁸ CAS není systém uzavřeného seznamu rozhodců, nezamezuje zvolení jiných rozhodců, kteří rozumí danému sportu nebo hovoří jazykem sporných stran. Existence seznamu rozhodců je ospravedlněna tím, aby se řízení maximálně urychlilo a vytvořila se určitá konzistence rozhodnutí CAS, resp. složení CAS odpovídá určitým ústavněprávním požadavkům na nezávislost, kterou rozhodčí orgány musejí mít.⁵⁹ ŠFT tedy doposud akceptoval CAS jako řádný nezávislý rozhodčí soud. Finančně

⁵⁷ Např. v rozsudku *A. a B. vs. IOC a FIS*, 27. května 2003 (odst. 3.3.3). K podobnosti dělby moci ve státě a sportovní asociaci viz: Gardiner S., James M., O'Leary J., Welch R., Blackshaw I., Boyes S., Caiger A., *Sports Law*. 3rd ed. London: Cavendish Publishing, 2006, str. 179, Cassini, L., *The Making of a Lex Sportiva by CAS*, str. 1339, Telec, I. *Spolkové právo*. Praha: C. H. Beck, 1998, str. 143 (orgány spolku pojmány jako spolková obdoba tří mocí: výkonné, zákonodárná a soudní, resp. též kontrolní). Švýcarský federální tribunál odkazoval ve stejné kauze *A. a B. vs. IOC a FIS*, odst. 3.3.2, srovnávacím pohledem též na literaturu optimisticky hledící na nezávislost CAS: Poudret J.F./Besson S. *Droit comparé de l'arbitrage international*, note 106; Meier, P., Aguet, C., *L'arbitrabilité du recours contre la suspension prononcée par une fédération sportive internationale*, in *JdT* 2002, str. 56, pozn. 6; Simon, G. *L'arbitrage des conflits sportifs*, *Revue de l'arbitrage* 1995, str. 185n., 209n.; Zen-Ruffinen, op. cit., pozn. 1463, a současně též na literaturu, která vidí nezávislost CAS skepticky – Schillig, M. *Schiedsgerichtsbarkeit von Sportverbänden in der Schweiz*. Zurich: Schulthess, 1999, str. 157n.; Baddeley, M. *L'association sportive face au droit*. Geneva: Helbing & Lichtenhahn, 1994, str. 272n., pozn. 79; Hantke, D. *Brauchen wir eine Sport- Schiedsgerichtsbarkeit?* *SpuRt [Zeitschrift für Sport und Recht]* 1998, p. 187; Wylter, R. *La convention d'arbitrage en droit du sport*. *RDS* 116/1997 I, str. 45n., 60.

⁵⁸ Švýcarský federální tribunál dodal, že napadání nezávislosti rozhodců však musí být učiněno ještě před řízením CAS, nikoliv až po prohře u CAS. Odkazuje tak na princip dobré víry.

⁵⁹ Mestre A, *The Law of the Olympic Games*, op. cit. 2009, na str. 59. Výběr rozhodců stranami sporu probíhá pro *Řádné rozhodčí řízení* následovně: jestliže se strany sporu dohodnou na tom, že bude jmenován pro vyřešení jejich sporu pouze jeden rozhodce, tedy jakýsi samosoudce (při absenci této jejich dohody tak rozhodne o počtu rozhodců předseda Sekce pro Řádné rozhodčí řízení, který bere při rozhodování o jejich počtu v potaz náročnost případu a vyšší finanční hodnoty ve sporu), pak se tedy strany sporu shodnou již na konkrétní, jedné osobě rozhodce ze seznamu CAS společnou dohodou během lhůty, kterou stanoví kancelář CAS (pokud opět během této lhůty k dohodě na konkrétním rozhodci nedojde, osobu rozhodce vybere předseda Sekce pro Řádné rozhodčí řízení). Pokud si ovšem strany sporu dohodou přejí k rozhodnutí panel tří rozhodců (opět při absenci dohody tak může být učiněno rozhodnutím předsedy Sekce pro Řádné rozhodčí řízení), pak následuje podobný postup. To znamená, že jedna ze stran sporu jmenuje rozhodce buď již v žádosti o arbitráž u CAS, nebo během časové lhůty stanovené rozhodnutím o počtu tří rozhodců. Oponent si vybere rozhodce ve lhůtě, kterou stanoví kancelář CAS. Při neexistenci dohody o jmenování konkrétních rozhodců bude předseda Sekce pro Řádné rozhodčí řízení pokračovat sám s procesem jmenování rozhodců. Dva takto jmenovaní rozhodci pak zvolí předsedu panelu, který bude spor rozhodovat. Pokud nebude dosaženo dohody během

CAS funguje z příspěvků mezinárodních sportovních asociací (třetina), národních olympijských výborů (třetina) a jedna třetina rozpočtu je zacelena z výtěžku TV práv na Olympijské hry.⁶⁰ Část rozpočtu tvoří též poplatek za řízení (mj. od ledna 2012 jde např. o 1000 švýcarských franků).⁶¹

4.2 Kauza Jerome Young – vykřičník pro budoucnost CAS

Nicméně objektivně je třeba poznamenat, že literatura nezapomíná ani na kauzu, která nebyla ve světle nezávislosti CAS tou nejpovedenější. Úspěšnému atletovi USA Jerome Youngovi byl zjištěn anabolický steroid, nandrolon, po národním mistrovství USA. Atlet se úspěšně hájil před rozhodčí komisí americké atletické asociace *USA Track&Field* (USATF) a ta mu trest zákazu sportovní činnosti zrušila. Toto rozhodnutí vyprovokovalo Mezinárodní atletickou federaci (IAAF) k tomu, aby zasáhla. Podle pravidel IAAF měla vnitrostátní sportovní asociace v tomto odvětví povinnost informovat IAAF o pozitivním nálezu dopingových hříšníků. To USATF neučinila s odůvodněním, že atlet byl zproštěn obvinění a pohlíží se na něj jako na osobu, jež se nikterak neprovinila. Navíc podle regulí byla USATF povinna udržet dopingového hříšníka v anonymitě, dokud nebyl pravomocně potrestán. USAFT vycházela z federálního práva USA, Zákona o amatérském a olympijském sportu z roku 1998, které odkazují na řadu procesních garancí a práv atleta.⁶² IAAF tedy věděla pouze to, že nějaký potenciální dopingový hříšník existoval a že současně nadále závodí, včetně podniku Olympijských her. IAAF pohrozila odebráním členství USATF, pokud nevydá jeho jméno. Spor se nakonec dostal k CAS, aby rozhodl. Ten na jednu stranu uznal závazky USATF vůči IAAF, ale podstatnou roli v této kauze hrála překvapivě předchozí nečinnost IAAF. Ta totiž v minulosti nereagovala na výzvy USATF, jak vyřešit rozpor mezi pravidly USAFT a IAAF. Proto by bylo nespravedlivé znovuotevřít případ Young, když USATF pokračovala v ochraně jeho identifikace i na základě mlčení IAAF. K úniku identifikace Jerome Younga přesto došlo díky novinářům, a tím se tedy vědělo, že šlo o vítěze vítězné štafety USA na olympiádě v Sydney. To vyústilo v kampaň dehonestující tohoto sportovce, přestože CAS již o něm rozhodl. Olympijské hnutí chtělo získat dokumentaci od USAFT k dalšímu šetření Younga a jeho dodatečnému potrestání, bez ohledu na rozhodnutí CAS. USAFT nakonec tlaku podlehl pod další hrozbou mj. ztráty dotací (národní olympijský výbor USA ještě

časové lhůty stanovené kanceláří CAS, předseda Sekce Řádného rozhodčího řízení jmenuje předsedu poroty sám (R 40 kodexu CAS). Pro řízení *Odvolací* platí obdobná pravidla pro jmenování rozhodců. Existuje zde též možnost zrychlené procedury volby jednoho rozhodce v případě výjimečných situací (R 53 a R 54 kodexu CAS).

⁶⁰ Kolem roku 2003 MOV např. přispívalo 31,5 % rozpočtu ICAS, FIFA 10,5 % (UEFA například nepřispívá nic), viz vyjádření sekretáře CAS M. Reeba v kauze CAS 2011/O/2574 *UEFA v. Olympique des Alpes SA/FC Sion*, odst. 120.

⁶¹ O celkových nákladech stran za řízení viz čl. R 64 a násl. Kodexu CAS.

⁶² Viz Polvino A, *Arbitration as Preventive Medicine for Olympic Ailments*, v publikaci *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, op. cit. 2006, str. 331.

ke všem těm nepříjemnostem ani nebyl ochoten zaručit beztrestnost pro USAFT po případném svolení k vydání dokumentace pro IAAF, resp. přijmout slib odškodnění pro USAFT v důsledku potenciální žaloby ze strany Younga pro porušení ochrany osobních údajů). USAFT nakonec pod tlakem dokumentaci vydala. Tento případ dokumentuje nebezpečí, které CAS občas hrozí.

4.3 Typy řízení před CAS: odvolací, řádné a mediační

Po reformě v roce 1994 se nyní CAS skládá z řádné a odvolací sekce (tzv. „*Ordinary Arbitration Division*“, kde probíhá řádné rozhodčí řízení a „*Appeal Arbitration Division*“ s tzv. odvolacím řízením). Z nedávné praxe CAS se zdá, že řízení odvolací se aplikuje na spory, které vznikly z rozhodnutí orgánů sportovních asociací, jen pokud jde o rozhodnutí disciplinárního charakteru (stěžovatel vyčerpá v rámci struktury sportovní asociace všechny prostředky, tedy jde o napadání rozhodnutí asociace v posledním stupni a stanoví asociace odkazují na CAS v pozici finálního odvolacího orgánu).⁶³ Jinými slovy všechna rozhodnutí, jež nemají disciplinární charakter (např. spory o kvalifikaci sportovců) jsou postupovány do řádného rozhodčího řízení.

Pokud jde o odvolací řízení, vedle výše popsaného návrhu na rozhodce, který bude řešit spor, obsahuje první podání žalobce k CAS následující náležitosti: jméno/název odpůrce, jeho adresu, kopii rozhodnutí, které napadá, popř. žádost o pozastavení účinnosti tohoto rozhodnutí a pak také představu o tom, co požaduje, plus kopii statutu, regulí sportovní asociace či specifické dohody, kde je uveden odkaz na CAS, aby řešil daný spor. Strany jsou též vyzvány k volbě práva (k volbě práva viz níže v této kapitole), odpůrce pak mj. k protiargumentaci a nominaci rozhodce. Při absenci časového limitu odvolání k CAS v pravidlech sportovní asociace či dohodě mezi stranami platí obecná lhůta 21 dní od obdržení rozhodnutí sportovní asociace. Do deseti dnů po tomto limitu podá odvolatel k CAS mj. právní argumentaci a důkazy, jinak nebude v řízení pokračováno. Odpůrce do dvaceti dnů od obdržení podkladů odvolání odpoví mj. podáním své obhajoby, protinárokem, případným odmítnutím jurisdikce CAS či přílohami s dokumenty prokazující jeho tvrzení atd. Pokud toto podání nedoručí, spor může pokračovat bez těchto podkladů. CAS řeší kauzy *de novo*, tedy znovu se zaměřuje na hodnocení faktů a aplikaci právní úpravy při řešení sporu. Slyšení u CAS je tak v podstatě nový proces. Zde mají strany sporu plnohodnotně další možnost dovolávat se svých práv. CAS tak může vydat nové rozhodnutí nebo zrušit to napadané a vrátit kauzu zpět k novému rozhodnutí. Doba odvolacího řízení před CAS nepřesáhne čtyři měsíce.

V řádném rozhodčím řízení opět kromě výše popsaného návrhu na rozhodce je třeba dostat žalobcem následujícím formalitám: podání žádosti o rozhodčí řízení obsahuje

⁶³ Např. dle Statutu FIFA odvolání proti finálním rozhodnutím přijatým právními orgány (*legal bodies*) a proti rozhodnutím přijatým konfederacemi, členy nebo ligami mohou být podány k CAS do 21 dnů od notifikace daného rozhodnutí.

jméno/název odpůrce, jeho adresu, představu žalobce o tom, co požaduje, plus kopii dohody či jiného dokumentu, kde je uveden odkaz na CAS, aby řešil daný spor. Strany jsou též vyzvány k volbě práva a odpůrce mj. k protiargumentaci, nominaci rozhodce, vznesení protinároku, případně odmítnutí jurisdikce CAS s přílohami dokumentů prokazujících jeho tvrzení atd. Pravidla počítají též s rozhodčím řízením více stran (*multi-party arbitration*). Následuje výměna detailních písemných podání stran sporu s ústním řízením, kde mohou být vyslechnuti svědci či experti. Strany sporu pak učiní závěrečné shrnutí. Prezident divize řádného rozhodčího řízení, resp. prezident panelu se i v průběhu procesu snaží vést strany ke smírnému řešení sporu. Doba řádného řízení nepřesáhne devět měsíců.

Spory mohou být podány k CAS na základě rozhodčí doložky zakotvené ve smlouvě nebo předpisech sportovní asociace (případně na základě dodatečně uzavřené rozhodčí smlouvy).⁶⁴ V rámci odvolacího řízení spočívá podání v odvolání proti rozhodnutí, vydanému sportovní federací či asociací nebo orgánem rozhodujícím ve vztahu ke sportu (kde stanovy nebo předpisy takových orgánů či konkrétní smlouva umožňují odvolání k CAS). Rozhodnutí způsobilé k odvolání je fakticky takové, které je komunikací sportovní asociace směrem k adresátovi na základě úmyslu asociace učinit rozhodnutí ve věci, včetně pouhého rozhodnutí o tom, že není kompetentní věc rozhodnout (oproti pouhé informaci, jež neobsahuje rozhodnutí, jinými slovy každý fax či dopis by neměl být napadán odvoláním).⁶⁵ Pokud text formulovaný sportovní asociací není jasný, pak soudy nebo rozhodčí orgány jej vykládají ve světle historie, cíle a jak je brán či užíván v rámci sportovní asociace.⁶⁶

Ještě je třeba poznamenat, že Newyorská úmluva o uznání a výkonu cizích rozhodčích nálezů může být užita v případě kauz vyřešených u CAS v řádném a odvolacím řízení, tzn. lze se obrátit na obecný soud v sídle povinného k výkonu rozhodnutí (ve sportovním prostředí je však praktičtější výkon rozhodnutí skrze orgány sportovní asociace pod hrozbou disciplinárního řízení a odečtu bodů či jiných sankcí).

CAS doplňkově nabízí řízení Mediační (*Mediation procedure*), které lze využít pro různé typy sporů (kromě těch, jež vzešly z disciplinárního řízení). Pokud se nepodaří stranám spor vyřešit smírně ve vymezené časové lhůtě v tomto řízení, stále mají možnost obrátit se na rozhodčí řízení u CAS, nebo k jinému rozhodčímu či soudnímu tribunálu. Mediační řízení tvoří zatím zanedbatelný počet podání.⁶⁷ Nevýhoda mediačního řízení spočívá ve faktu, že jej lze užít pouze na otázky, které se mohou řešit v Řádném

⁶⁴ Diskuse o tom, zda je platný pro určení arbitráže pouhý odkaz v pravidlech asociace je stále otevřená. Tedy tření existuje mezi zájmy potřeby pro rychlé a jednotné řešení sporů v mezinárodním sportu a právem sportovce obrátit se přímo na zákonného soudce. K této problematice viz samotný závěr této publikace.

⁶⁵ Rigozzi A. a Bernasconi M., *The Proceedings Before the Court of Arbitration for Sport, CAS & FSA/SAV Conference, Lausanne, 2006*, Berne, Editions Weblaw, Zurich: Schulthess, 2007, část *When is a decision an appealable decision?*, str. 273.

⁶⁶ Tamtéž, str. 274.

⁶⁷ Statistiky počtu podání CAS: <http://www.tas-cas.org/d2wfiles/document/437/5048/0/stat2010.pdf>.

rozhodčím řízení. Neaplikuje se tedy metoda mediace v rámci rozhodnutí ze strany sportovních asociací, jež by se řešily v odvolacím řízení, to znamená, pokud jde o otázky disciplinární.

4.4 Hmotné právo k vyřešení sporu u CAS

V řádném rozhodčím řízení strany sporu učiní volbu konkrétního hmotného práva (pokud neučiní tuto volbu, aplikuje se právo švýcarské). Mohou zmocnit CAS rozhodnout spor *ex aequo et bono*. V případě odvolacího řízení jde také o volbu konkrétní úpravy, kterou si strany sporu vyberou. Pokud tak neučiní, aplikuje se právo sídla sportovní asociace, vůči jejímž rozhodnutí se stěžovatel odvolává k CAS, což často bývá právě právo švýcarské vzhledem k řadě mezinárodních asociací, které mají sídlo ve Švýcarsku, resp. může být vybrána úprava, již rozhodčí panel považuje za vhodnou a tuto volbu odůvodní. To dává prostor k aplikaci obecných principů právních, „vycházejících ze srovnávacího a společného jmenovatele různých právních systémů“.⁶⁸ CAS také aplikuje olympijské ideály fair play zejména na Olympijských hrách, kde působí výše zmíněné *Ad hoc* tribunály CAS.⁶⁹

4.5 Odvolání k ŠFT

Od CAS se lze odvolat k Švýcarskému federálnímu tribunálu (ŠFT) s cílem zrušení rozhodčího nálezu (tzn. věc se vrací k CAS k novému rozhodnutí). Podání k ŠFT je třeba učinit do 30 dnů od notifikace nálezu stěžovateli na základě následujících důvodů dle čl. 192 švýcarského zákona o soukromém mezinárodním právu (dále jen SPILA): 1) pokud rozhodce či panel rozhodců nebyl řádně jmenován, resp. ustanoven, 2) rozhodčí

⁶⁸ Viz Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, Tottel Publishing, 2nd edition, 2010 (dotisk), str. 343 a násl., jde tedy o principy legality, právní jistoty a zákazu retroaktivity, legitimního očekávání, dobré víry, spravedlnosti, zákazu diskriminace, proporcionality, základních práv apod.

⁶⁹ V Naganu při olympijských hrách v roce 1998 např. rozhodoval o tom, zda český národní hokejový tým nastoupí ve čtvrtfinále proti USA, nebo proti Bělorusku. Tento problém vyvstal po té, co během olympijského turnaje vyšlo najevo, že hokejista Samuelsson, hrající za švédský tým, má americké občanství, a hrozila tak kontumace výsledků švédského týmu dle pravidel IIHF. Pokud by ke kontumaci skutečně došlo, díky dodatečné změně výsledků by nastoupil český výběr proti Bělorusku, ruský národní tým proti švédskému by musel hrát se švédským týmem atd. Mezinárodní hokejová federace (IIHF) se rozhodla výsledky již odehraných utkání ponechat v platnosti a pouze vyloučila švédského hráče z olympijského turnaje. Proti tomuto rozhodnutí se česká a švédská strana odvolala k *Ad hoc Division* tribunálu CAS. Ten rozhodl dle „olympijských ideálů pravidel fair play“ a odvolání odmítl, protože český celek se švédským neprohrál a prý by údajně český tým díky požadované kontumaci získal „neodůvodněnou výhodu.“ (CAS OG Nagano 1998/004-005 *Czech Olympic Committee, Swedish Olympic Committee & S v IIHF*). Olympijské hry jsou specifické při výběru hmotné úpravy k *Ad Hoc* arbitráži, jde o odvolací řízení s aplikací Olympijské Charty, předpisů sportovních asociací či zdrojů, které považují rozhodci za vhodné.

orgán nesprávně akceptoval svou jurisdikci nebo ji naopak neoprávněně odmítl, 3) rozhodčí orgán řešil ve sporu otázky, které neměl, nebo naopak opominul některé nároky řešit, 4) rovnost stran řízení byla porušena, resp. též právo na řádné slyšení a nález byl v rozporu s veřejným zájmem.⁷⁰

Nicméně strany sporu se mohou dohodnout dle Kodexu CAS (čl. R46 a R59) na tom, že nález CAS nebude napadán za účelem jeho zrušení, a výslovně tím vyloučí kroky vedoucí ke zrušení nálezu v rozhodčí smlouvě nebo v následně uzavřené smlouvě, zejména na začátku rozhodčího řízení (pouze za předpokladu, kdy strany nemají sídlo ve Švýcarsku). Tak se stane nález CAS oznámený stranám pro ně konečným a závazným. Tato ustanovení Kodexu CAS parafrázuji text čl. 192 SPILA.⁷¹ Podle SPILA se mohou strany sporu rozhodčího řízení *výslovně* dohodnout na tom, že nepodniknou kroky k zrušení výsledku rozhodčího řízení. Pokud jde o vzdání se podání k ŠFT, v takovém případě strany sporu nesmějí být teritoriálně spojené s územím Švýcarska. Vzhledem k tomu, že má mnoho sportovních asociací sídlo ve Švýcarsku, vzdání se nároku k ŠFT tak není možné např. u řady sporů z Olympijských her, jelikož MOV má sídlo ve Švýcarsku. ŠFT rozhodl navíc v případě *Canas*, že dohoda o vyloučení ŠFT z rozhodování musí být na základě svobodné vůle bez nátlaku směrem k budoucímu vyloučení podání k ŠFT. ŠFT vzal v úvahu specifickou strukturu sportovního sektoru, tzn. vertikální vztahy sportovců a klubů směrem k nadřazeným orgánům sportovních asociací regulujícím sportovní odvětví. Pokud se chce sportovec či klub účastnit oficiálních soutěží, musí obvykle splnit řadu podmínek, včetně např. vzdání se podání k ŠFT. Pokud tak neučiní, může závodit maximálně na vlastní zahradě či na amatérské úrovni. Proto ŠFT došel k závěru, že v takovém případě sportovec nemůže být nucen vzdát se soudní kontroly na úrovni ŠFT.⁷²

Pokud se objeví nové okolnosti týkající se již rozhodnuté kauzy u CAS, na základě kterých nebylo možné spor při jejich absenci řádně hodnotit, pak je možné požádat o revizi nálezu CAS. Stejně tak v případě, že výsledek rozhodčího řízení byl ovlivněn trestným činem. Podání lze učinit buď opět u ŠFT, nebo se strany sporu dohodnou na tom, že pro takové případy může dojít k revizi rozhodnutí již na úrovni CAS (jurisdikce

⁷⁰ Švýcarské právo v minulosti rozlišovalo vnitrostátní a mezinárodní arbitráž. Vnitrostátní arbitráž byla regulována úpravou společnou pro kantony (*Concordat sur l'Arbitrage* z roku 1969) a mezinárodní zmíněným SPILA (arbitráž byla považována za mezinárodní, když alespoň jedna ze stran rozhodčí doložky neměla sídlo či pobyt ve Švýcarsku a za vnitrostátní se považovaly ostatní případy, resp. též spory stran arbitráže mezinárodní, které výslovně vyloučily SPILA). Tuto dualistickou úpravu do jisté míry smazává nová úprava švýcarského civilního procesu s účinností od 1. ledna 2011, která dává větší autonomii stranám sporu vybrat si mezi vnitrostátním a mezinárodním režimem arbitráže (Girsberger D., Voser N., *International Arbitration in Switzerland*, 2nd ed., Schulthess, 2012, str. 35-36). V minulosti čistě procesně laděné důvody v SPILA vytvářely nerovnováhu v případech, kdy rezident v kantonu Vaud mohl klidně napadat rozhodčí nález na základě širších důvodů než subjekt se sídlem mimo Švýcarsko, který byl odkázán na výše popsané procesní důvody dle SPILA, viz kauza *Hondo*, ASA Bull. 2007.

⁷¹ Steingruber M., *Arbitration: How the Structure and Other Features of Competitive Sports Affect Consent as it Relates to Waiving Judicial Control*, op. cit. 2010, str. 80.

⁷² Viz Steingruber M., tamtéž.

ŠFT není povinná, ale je k dispozici, pokud se strany nedohodnou na revizi u CAS nebo se CAS odmítne zabývat touto revizí).

4.6 Předběžná opatření

CAS má kompetenci vydat i předběžné opatření, a to v případě, že 1) stěžovatel prokáže, že analýza meritu věci naznačuje, že by mohl mít rozumnou šanci na úspěch, 2) stěžovateli hrozí riziko značné hmotné škody, kterou by bylo těžké později zhojit, 3) zájmy stěžovatele, pokud jde o riziko škody, převažují nad zájmy protistrany. Nelze dovést, zda se musí zvažovat všechna kritéria jako celek, či jen odděleně některá z nich, víceméně záleží na okolnostech. Dle Rigozziho se judikatura CAS liší v pohledech na tuto problematiku, každý z těchto bodů může být relevantní a rozhodci se současně snaží zároveň nerozhodnout věc meritorně.⁷³ Pokud jde o hrozící škodu, jde též o velmi abstraktní pojem a může mít různou hodnotu. Například Claudia Pechsteinová se snažila zajistit si účast v listopadovém Světovém poháru ISU v Berlíně v Heerenveenu v roce 2009. Neúčast na Světovém poháru v olympijském roce má pro sportovce nezodpovědné následky. Nicméně CAS její návrh na vydání předběžného opatření odmítl z důvodu, že dostatečně neprokázala značnou škodu. Předběžné opatření jí alespoň s ohledem na olympijský rok dovolilo trénovat v rámci sportovní organizace, za kterou závodí. Pechsteinová v té době byla podezřelá z dopingového prohřešku. Na tomto příkladě je také těžké hodnotit zájmy obou stran sporu (převáží zájem podezřelé na účasti na sportovním podniku nad zájmem sportovní asociace při potírání dopingu? Jak uvádí opět Rigozzi, co třeba pokud jde o zájem ostatních atletů, kteří prokazatelně pomocí dopingu nepodváděli?).⁷⁴

5. Efektivní boj proti dopingu v režii sportovního sektoru

Vzhledem k tomu, že CAS je nejvyšší odvolací instance v rámci sportovního sektoru ve věcech antidopingových, nyní je vhodné pojednat o úpravě potírání dopingu obecně. Dá se říci, že v souvislosti s již zmíněným přirovnáním úpravy sportovních asociací k *Lex mercatoria*, také antidopingový program Světové antidopingové agentury (WADA) připomíná dobrovolná pravidla mezinárodního obchodu a komerce (*voluntary international instruments in areas such as international trade or commerce*).⁷⁵ WADA vznikla

⁷³ Rigozzi A., *Provisional Measures in CAS Arbitrations* v publikaci Blackshaw J., Siekmann R., Soek J., *The Court of Arbitration for Sport 1984 - 2004*, op. cit. 2006, str. 226-227.

⁷⁴ Str. 229 tamtéž (srov. ustanovení čl. 14 (2) Procesních pravidel CAS pro Olympijské hry, která také počítají se zájmy „ostatních členů olympijského společenství“).

⁷⁵ David P., *A Guide to the World Anti-Doping Code, A Fight for the Spirit of Sport*, Cambridge, 2008, str. 40.

v roce 1999 se statutem nadace dle švýcarského práva na světové konferenci o doping v Lausanne. V roce 2003 byl přijat Světový antidopingový kodex. Ten je závazný pro veškeré sportovní asociace a subjekty. Konkrétně je zde opět typická pyramidová struktura sportu. Signatáři jsou kromě WADA též MOV, národní olympijské výbory, Mezinárodní paralympijský výbor, národní paralympijské výbory, mezinárodní sportovní federace, národní antidopingové výbory a organizátoři velkých mezinárodních sportovních podniků. Vnitrostátní sportovní asociace jsou následně vázány Kodexem WADA v důsledku jejich členství u výše uvedených mezinárodních sportovních asociací a organizací, které jsou signatáři kodexu.⁷⁶

Jedním z hlavních cílů Kodexu WADA v rámci efektivního boje proti doping v harmonizovat právní prostředí a poskytnout uniformní sankce v rámci všech sportů.⁷⁷ Opět jde o jeden z pilířů integrity sportu. V Kodexu najdeme hesla a cíle jako jsou *fair-play*, sportovní etika, čest, charakter, solidarita, ochrana zdraví, respekt pro pravidla apod. V podstatě jde zejména o dosažení rovnosti šancí sportovců (*level of playingfield*) a také do jisté míry o podporu sociální role a obrazu sportu.⁷⁸

Zástupci států UNESCO se jednomyslně shodli na své 32. konferenci v Paříži v roce 2003, že vytvoří také mezinárodní antidopingovou úmluvu, protože státy nemohou být vázány nevládním dokumentem jako je kodex WADA. Mezinárodní úmluva o doping umožní státům UNESCO aktivně již na řádném právním základě vést boj proti doping, a podpořit tak systém WADA ze strany států.⁷⁹ Organizace UNESCO tak jde ve stopách tradiční Evropské antidopingové úmluvy, přijaté v rámci Rady Evropy v roce 1989, která má být stejným instrumentem intenzivní kooperace v boji proti doping nejen mezi sportovními odvětvími, ale také mezi státy.⁸⁰

⁷⁶ Tamtéž, str. 3.

⁷⁷ CAS 2004 /A/690.

⁷⁸ Rigozzi A., Kaufmann-Kohler G., Malinverni G., Doping and Fundamental Rights of Athletes: Comments in the Wake of the Adoption of the World Anti-doping Code, *ISLR*, issue 3, 2003, str. 42 (dále jen jako Rigozzi, Kaufmann-Kohler, Malinverni., Doping and Fundamental Rights of Athletes).

⁷⁹ Při vzniku WADA v prohlášení Kodaňské světové konference o doping v sportu (3. – 5. března 2003) zaznívaly jen nejednoznačné obraty typu, že státy „měly by“, „kde je to vhodné“, „podpořit“, „v rámci limitů ústavních systémů a právních řádů a uznání rozdílů v právních systémech států“ apod., prostě akty deklaratorní povahy ze strany státní moci.

⁸⁰ Vysvětlující zpráva k Antidopingové úmluvě, odst. 27. Česká republika přistoupila k dodatkovému protokolu k Evropské antidopingové úmluvě v roce 2002, jejímž členem je od roku 1995, viz *Rada Evropy doporučila Česku větší počet kontrol, hlavně mimosoutěžních – Antidopingu chybějí peníze a zákon*, Hospodářské noviny 6. – 8. prosince 2002. WADA během prvních dvou let byla financována olympijským hnutím, ale po roce 2002 také státy ze všech kontinentů měly naplnit rozpočet WADA z 50 procent a olympijské hnutí druhou polovinu (Pound R, The World Anti-Doping Agency: An Experiment in International Law, [2002], *I.S.L.R.*, issue 3, Sweet and Maxwell, str. 56).

5.1 Kodex WADA a pro něj typický princip objektivní odpovědnosti

Výše popsaný Rozhodčí soud pro sport již v minulosti aplikoval princip objektivní odpovědnosti,⁸¹ jenž se pak následně promítl i do podoby Antidopingového kodexu WADA. CAS akceptoval princip objektivní odpovědnosti jako nutný při boji proti doping, jelikož by bylo naprosto nemožné prokazovat zavinění sportovců. Sportovní asociace nejsou vybaveny takovými prostředky k vyšetřování jako veřejné orgány, nemají kapacitu ekonomicky i administrativně zvládnout postihovat doping jinak, než dle objektivní odpovědnosti.⁸² Tedy článek 2.1.1 kodexu WADA říká, že „Je osobní povinností každého Sportovce zajistit, aby žádná zakázaná látka nevníkla do jeho těla. Sportovci jsou odpovědní za to, je-li zjištěna přítomnost jakékoli zakázané látky nebo jejích *Metabolitů* nebo *Markerů* v jejich *Vzorcích*. Z toho plyne, že k tomu, aby došlo k porušení antidopingových pravidel podle článku 2.1, není nutné, aby *Sportovci* byl prokazován úmysl, zavinění, nedbalost či vědomé *Použití*.“⁸³

Je sice pravda, že nejprve sportovní asociace musí prokázat, že došlo k porušení dopingových pravidel, tzn., že v těle, resp. vzorku sportovce je zakázaná látka (v duchu testu „*to the comfortability satisfaction of the court having in mind the seriousness of the allegation which is made*“, tzn. ve světle dostatečného přesvědčení tribunálu rozhodujícího o provinění, jde o důkazní břemeno, které stojí na hraně mezi občanským a trestním procesním postupem)⁸⁴, resp. že látka v těle je také na seznamu zakázaných látek, a tím tedy byla porušena sportovcem pravidla o doping. V tomto momentě má sportovec tedy možnost napadat chybný proces zacházení se vzorky v laboratoři (tzv. „*Chain of custody*.“), a tím se stane tento odběr neupotřebitelným.⁸⁵ To je ale obvykle velmi těžké prokázat, třeba i z toho důvodu, že platí presumpce, kdy jakmile je daný vzorek již v akreditovaných laboratořích, je malá pravděpodobnost chybné manipulace se vzorky.⁸⁶

⁸¹ Viz Oschutz F., *The Jurisprudence of the CAS in Doping Cases and the World Anti-Doping Code*, v publikaci Blackshaw J., Siekmann R., Soek J., *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, op. cit. 2006.

⁸² *USA Shooting and Quigley*, CAS 23. května 1995, *Lehtinen v FINA*, CAS 95/142, 14. února 1993, *N v FINA*, CAS 98/208 22. prosince 1998, *Bernhard v ITU*, CAS 98/222 9. srpna 1999, *Raducan v IOC*, CAS Sydney 2000/011, 28. září 2000.

⁸³ Český překlad Antidopingového výboru ČR, viz www.antidoping.cz.

⁸⁴ CAS/2000/A/270, 23. května 2001, *David Meca-Medina v FINA and Igor Majcen v FINA*, dále např. viz McLaren, R., CAS Doping Jurisprudence: What Can We Learn?, (2006) *I.S.L.R.*, issue 1, Sweet and Maxwell, str. 9 (dále jen McLaren, CAS Doping Jurisprudence).

⁸⁵ *Galabin Boevski v IWF*, CAS 2004/607.

⁸⁶ Viz Soek J., *The Strict Liability Principle and the Human Rights of the Athlete in Doping Cases* (dále jen jako Soek, *The Strict Liability Principle and the Human Rights*), str. 112, jeho původní dizertace v anglickém jazyce, následně vydané u nakl. T.M.C. Asser Press, 2007. Presumpce správnosti jednání akreditované laboratoře ve sportovním sektoru však, zdá se, nemá v platném právu příliš silnou oporu a dalo by se o tomto principu pochybovat, viz Beloff M., Kerr T., Demetriou M, *Sports Law*, str. 190. Proto se spory v případě trestání dopingů spíše řeší v oblasti sankcí za porušení dopingových pravidel, tj., že je možné trest sportovní činnosti zkrátit či eliminovat dle tzv. výjimečných okolností (o tom

Pokud ovšem neexistuje právní pochybnost o tom, zda je daná látka v těle sportovce zakázaná či nikoliv, pak se pravděpodobnost úspěšnosti odvolání v otázkách práva snižuje, a následně se projeví právě zmíněná přísnost principu objektivní odpovědnosti.⁸⁷ Pokud je totiž prokázáno, že v těle má sportovec zakázanou látku, pak má už možnost jen demonstrovat fakty, proč nemá být potrestán tím nejvyšším trestem, resp. může se pokusit snížit účinek sankce a docílit redukce délky zákazu činnosti nebo sankci úplně eliminovat ve světle výjimečných okolností (mechanismus článku 10 kodexu WADA popsán níže).⁸⁸ Sankce obecně spočívá v zákazu účasti přímo v soutěžích či participovat na aktivitách v sportovní asociaci a také je vždy anulován výsledek sportovce.⁸⁹ Obecně bez významu pro odpovědnost sportovce je také to, zda zakázaná látka měla na výkon sportovce vůbec nějaký efekt.⁹⁰ Ovšem do jisté míry na druhou stranu záleží také na tom, zda zjištěná látka ve vzorku byla tzv. látkou specifickou či nikoliv (viz čl. 4.2.2. kodexu WADA podle kterého všechny zakázané látky, kromě látek ve skupinách „anabolických látek a hormonů a těch stimulantů a hormonálních antagonistů a modulatorů, vyjmenovaných v Seznamu WADA“, budou specifickými látkami pro účely aplikace výše zmíněného článku 10 kodexu WADA, dle kterého lze snížit či eliminovat trest záku činnosti). U specifických látek lze dovést mírnější režim postihu v čl. 10.4. kodexu WADA.⁹¹ Jinými slovy jsou zde základní doby trvání zákazu činnosti (v čl. 10.2. kodexu WADA) s možností zmírnění či eliminací sankcí dle čl. 10. 5. Kodexu WADA a pak režim pro specifické látky s možností sankce pouhého napomenutí.⁹²

viz níže). V minulosti došlo i k pokusům argumentovat, že se zakázaná látka vytvořila v těle sportovce přirozenou cestou (*Meca-Medina a Majcen*, CAS/2000/A/270, 23. ledna 2001, srov. též současný čl. 7.3 kodexu WADA o atypických nálezech) nebo případně důsledně ještě lze předem požádat o tzv. Terapeutickou výjimku dle čl. 4.4 kodexu WADA, že daná látka potenciálně postihovaná úpravou WADA je užívána ze zdravotních důvodů.

⁸⁷ Kane D., *Twenty Years on: An Evaluation of the Court of Arbitration for Sport*, in Blackshaw J., Siemmann R., Soek J. (editors), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, op. cit. 2006, str. 469.

⁸⁸ Viz McLaren R., *Exceptional Circumstances: Is it strict?*, (2005) *ISLR*, issue 2, Sweet and Maxwell.

⁸⁹ Při prvním provinění je obecně zákaz činnosti uvalen na dobu dvou let (čl. 10.2 kodexu WADA), u specifických látek tomu může být jinak (čl. 10.4. kodexu, o tomto viz níže). Další tresty zákazu činnosti dále platí mj. pro situaci, kdy sportovec odmítá dopingovou kontrolu nebo manipuluje se vzorky nebo jde o přechovávání či pašování zakázaných látek atd. Přísný postih doživotního zákazu sportovní činnosti platí např. pro doprovod nezletilého sportovce, kterému je tímto doprovodem podána zakázaná látka. Pro případ propášení dopingové kontroly hrozí rovněž trest zákazu činnosti.

⁹⁰ Bubník G., *Právní problematika revidovaného světového antidopingového kodexu, materiál k seminář ČSTV a MŠMT k problematice dopingů*, 3. prosince 2008, str. 4.

⁹¹ Dříve ve verzi kodexu WADA z roku 2003 existoval režim specifických látek pro látky, které neúmyslně sportovec požil tak, že jsou běžně dostupné v lécích a u kterých je málo pravděpodobnost, že by mohly sloužit jako doping, tj. nemají zásadní účinek na výkon sportovce (*“which are less likely to be successfully abused as doping agents”*). Nyní ve verzi kodexu WADA z roku 2009 se záběr specifických látek rozšířil. Ovšem jak uvádí G. Bubník na str. 12 dokumentu *Právní problematika revidovaného světového antidopingového kodexu*, citovaného v předchozí pozn. pod čarou, nadále bylo zachováno pravidlo, že sportovec musí v případě specifických látek prokázat jednak, jak se látka dostala do jeho těla a také to, že látku neužil v úmyslu zvýšit svůj sportovní výkon.

⁹² Viz Celli L., Valloni L., Pentsov D., *Sanctions for Anti-Doping Rule Violations in the Revised Version of the World Anti-Doping Code*, *International Sports Law Journal*, 2008/3 – 4, str. 37 a 38.

Tedy obecně po laboratorním testu vykazujícím pozitivní nálezy se důkazní břemeno přesouvá na sportovce, aby alespoň prokázal to, že je zakázaná látka u něj v těle bez jeho zavinění.⁹³ Možnost osvobození od pevně stanovených sankcí zákazu činnosti existuje díky tzv. výjimečným okolnostem (*exceptional circumstances*) dle zmíněného čl. 10.5.1 Kodexu WADA, který umožňuje sankci vyloučit, když šlo o nezavinění nebo nezanedbání (*no fault or negligence*), resp. dle čl. 10.5.2 docílit zmírnění sankce, když by k porušení norem kodexu WADA došlo nevýznamným zaviněním nebo nevýznamnou nedbalostí (*no significant fault or negligence*).⁹⁴ U prvně zmiňovaného případu dle čl. 10.5.1 musí sportovec prokázat, že mu byl doping objeven v těle v důsledku sabotáže soupeře, a tím nedojde k zákazu činnosti. Současně jde o první porušení dopingových pravidel. Dle čl. 10.5.2 jestliže sportovec prokáže, že porušení antidopingových pravidel „způsobil nevýznamným zaviněním nebo nevýznamnou nedbalostí, pak doba zákazu činnosti může být snížena, ale nemůže být kratší než polovina minimální sazby jinak uplatňovaného zákazu činnosti. Jestliže by původně měla být doba zákazu činnosti doživotní, nemůže být zkrácena doba sankce dle této části kratší než 8 let. Pokud je ve vzorku sportovce nalezena zakázaná látka, musí sportovec doložit, jak se látka do jeho těla dostala, aby doba zákazu činnosti mohla být zkrácena“⁹⁵ (např. kontaminací běžných vitamínových doplňků, které zakoupil u zdroje, který nemá nic společného se zakázanými látkami a sportovec učinil veškerou možnou péči, aby si nevzal jiný typ doplňku).⁹⁶

5.2 Doping a soudy

Najdeme vnitrostátní jurisdikce, které nejsou zrovna nakloněné principu objektivní odpovědnosti v dopingů.⁹⁷ Pokud jde o nadnárodní úroveň, např. Soudní dvůr EU proti tomuto principu v zásadě nic nenamítal. On totiž hodnotil pravidla sportovních asociací jen ve světle práva hospodářské soutěže, popř. ve světle volného pohybu osob a služeb, tedy dle kompetencí, jež má EU k dispozici (vykonává tzv. negativní harmonizaci, která byla popsána v úvodu). EU v minulosti neměla nástroje k aktivní sportovní politice ve sportu, resp. dopingů.⁹⁸ Ani po přijetí Lisabonské smlouvy nelze počítat s nějakou

⁹³ Kane D., *Twenty Years on: An Evaluation of the Court of Arbitration for Sport*, in Blackshaw J., Siekmann R., Soek J. (editors), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, str. 469. Zakázaná látka je v jeho těle, to je samo o sobě porušení antidopingového kodexu, bez ohledu na to, zda šlo o nedbalost či úmysl.

⁹⁴ McLaren, R., *CAS Doping Jurisprudence*, op. cit. 2006, str. 18.

⁹⁵ Viz www.antidoping.cz.

⁹⁶ Angl. verze výkladu kodexu WADA v Gardiner a kol., *Sports Law*, op. cit. 2006, str. 294.

⁹⁷ Např. Německo viz *Baumann v IAAF*, OLG Frankfurt a.M. 2. 4. 2002 SpuRt 2002, 245, *Krabbe*, LG Munich 17. 5. 1995 SpuRt 1995, na které odkazují Rigozzi, Kaufmann-Kohler, Malinverni, *Doping and Fundamental Rights of Athletes*, str. 57.

⁹⁸ Vermeersch A., *The European Union and the fight against doping in sport: on the field or on the sidelines?*, *Entertainment and Sports Law Journal* 4/1, <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/> (dále jen jako Vermeersch A., *The European Union and the fight against doping in sport*).

přehnanou činností na úrovni EU (o tom viz závěr této publikace). Nicméně pravidla sportovních asociací jsou průběžně napadána ve světle ustanovení evropského práva hospodářské soutěže a ve volném pohybu osob či služeb.⁹⁹ Konkrétně v oblasti dopingu byla Mezinárodním olympijským výborem (MOV) a Mezinárodní plaveckou asociací (FINA) zakázána činnost dvěma plavcům v důsledku dopingového nálezu (v období vzniku okolností sporu, tedy před založením WADA a jejího kodexu, fungovala úprava o potírání dopingu dle MOV). Plavci rozporovali zákaz činnosti jako v rozporu se soutěžním právem dle čl. 81 a 82 Smlouvy o ES (dnes čl. 101 a 102 Smlouvy o fungování EU). Nejprve začali svou soudní pouť u Rozhodčího soudu pro sport (CAS), ale s jeho verdiktem spokojeni nebyli, a proto se obrátili na Komisi EU, což je kontroverzní fáze jejich cesty, když měli jít správně, jak bylo popsáno výše, od CAS k Švýcarskému federálnímu tribunálu. Komise EU však jejich stížnost přijala, nicméně však posuzovala sportovní antidopingová pravidla jako nutná k řádnému průběhu soutěží a zachování jejich integrity. Porušení evropského práva nenašla. Plavci napadli její rozhodnutí u dnešního Tribunálu (dříve Soud I. stupně) žalobou na neplatnost dle tehdejšího čl. 230 Smlouvy o ES (dnes čl. 263 Smlouvy o fungování EU).¹⁰⁰ Zákaz dopingu je podle Tribunálu založen na čistě sportovních úvahách.¹⁰¹ Soud se držel tehdejšího trendu judikatury Soudního dvora, podle kterého je sportovní aktivita předmětem kontroly evropského práva pouze pokud má ekonomické účinky (viz níže řešený rozsudek *Walrave* v kapitole o občanství a sportu). Pravidla sportovních asociací s ekonomickým nádechem pak následně musela dodržovat politiky vnitřního trhu dnešní EU, které jsou postaveny na fungující hospodářské soutěži či volném pohybu osob a pokud je porušila, musela být obhájena dle mantinelů evropského práva. Čistě sportovní pravidla stála mimo kontrolu evropského práva.

V literatuře byl tento přístup kritizován kvůli složitosti rozlišování, kdy jde o čistě sportovní pravidla a kdy o pravidla ekonomicky laděná. Weatherill např. propagoval jinou cestu, tj. jakmile si otevřeně přiznáme, že sportovní pravidla mají ekonomické důsledky, potom se můžeme zaměřit na klíčové otázky, která pravidla jsou skutečně nutná pro fungování daného sportu, a tedy chráněná před vlivem evropského práva, přestože mají ekonomické důsledky.¹⁰² Pokud jsou tato pravidla nutná a proporcionální, mohou stát mimo právo hospodářské soutěže.¹⁰³ Na tento trend následně Soudní dvůr EU slyšel při odvolání plavců proti rozhodnutí Tribunálu. Kauza se tedy dostala díky jejich odvolání až k Soudnímu dvoru EU¹⁰⁴, jenž pak založil následující precedent:

⁹⁹ Tato rozhodnutí Soudního dvora EU jsem detailně rozebral v publikaci *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*, Auditorium, 2007.

¹⁰⁰ T-313/02 *David Meca-Medina and Igor Majcen v. Commission*, 30. září 2004.

¹⁰¹ *Odst. 47* rozsudku.

¹⁰² Weatherill S., *Anti-Doping Rules and EC Law*, (2005) *E.C.L.R.*, str. 421.

¹⁰³ Van den Bogaert, Vermeersch A., *Sport and the EC Treaty: a tale of uneasy bedfellows?*, (2006) 31 *E.L.Rev.*, Sweet and Maxwell, str. 835 (dále jen jako Van den Bogaert, Vermeersch, *Sport and the EC Treaty*). Weatherill S., *On Overlapping Legal Orders – What is Purely Sporting Rule?* Příspěvek pro Evropská studia na University of Essex, www.essex.ac.uk, 2007.

¹⁰⁴ C-519/04 P *David Meca-Medina and Igor Majcen v. Commission*, 18. července 2006.

„pouhá okolnost, že pravidlo má čistě sportovní povahu, nevede k tomu, že se na osobu vykonávající činnost upravenou tímto pravidlem nebo na subjekt, který je vydal, nevztahuje působnost Smlouvy“¹⁰⁵ (dnes Smlouvy o fungování EU). Taková sportovní pravidla musí podle soudu splňovat podmínky ustanovení evropského práva o volném pohybu osob, služeb a hospodářské soutěže. Na konci této ságy došlo k vyhodnocení antidopingové úpravy jako neporušující nepřiměřeně svobody garantované evropským právem. Plavci sice prohráli spor, ale udělali službu lépe fungujícímu vztahu evropského práva a sportu, jelikož už není třeba složitě zkoumat, zda jde o čistě sportovní nebo ekonomická pravidla, jako tomu bylo v níže popsáných kauzách *Walrave* nebo i *Bosman*.

Pokud jde o další příklady, některé vnitrostátní soudní tribunály odmítají třeba aplikovat lidská práva na jednání soukromoprávních sportovních asociací, jelikož podle nich lidská práva mají své místo jen vertikálně, tedy ve vztahu jednotlivec–stát¹⁰⁶ (pro srovnání Soudní dvůr EU vztáhl povinnost respektovat pravidla volného pohybu osob, dnes čl. 45 Smlouvy o fungování EU, dříve čl. 39 Smlouvy o Evropském společenství, také na soukromoprávní sportovní asociace, pokud kolektivně regulují pracovněprávní vztahy a dovodil, že tato povinnost neexistuje pouze pro členské státy EU).¹⁰⁷ Tato problematika požadavku na jednání státu se v duchu srovnávacího práva objevuje i jinde než exkluzivně v rámci sportu. Lze se setkat s relevantní judikaturou navzájem provázanou s představou potírání dopingu např. v USA při záměru vytvoření *Clean Sports Act* ve vztahu ke Čtvrtému dodatku Ústavě USA. V kauze kontrol na přítomnost drog a alkoholu zaměstnanců drah *Skinner v. Railway Labor Executives* Nejvyšší soud USA došel k závěru, že Čtvrtý dodatek Ústavě USA je aplikovatelný, když zaměstnanci drah jsou v legitimním očekávání ochrany proti narušení jejich soukromí, protože ze vzorků moči lze získat řadu citlivých údajů (zda je daná osoba těhotná či zda má cukrovku apod., v orig.: „*there are few activities in our society more personal or private, than the passing of urine...*“). Tato kauza ovšem nespočívala jen na tomto konstatování, ale soud musel dovést, že Federální železniční správa, která řídila odběry krve a moči, je odnoží státu, aby se ústavní garance mohly aplikovat. Přestože stát odběry nenařídil, nebyl dostatečně pasivní v tom, aby tato politika odběrů nerušeně probíhala (doslova v orig. „*did more than adopt a passive position towards underlying private conduct*“, včetně využívání výsledků těchto kontrol).¹⁰⁸ Kontroly jsou efektivní, pokud jsou ne-

¹⁰⁵ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=57022&pageIndex=0&doclang=CS&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=3096952>, odst. 27 rozsudku.

¹⁰⁶ Švýcarsko např. *Abel Xavier v. UEFA*, ATF 127 III 429, ASA Bull.(2001) 566 nebo v Německu Rudolf Bernhardt, soudce Evropského soudu pro lidská práva, viz Rigozzi, Kaufmann-Kohler, Malinverni, *Doping and Fundamental Rights of Athletes*, str. 47. Naopak v Anglii autoři Beloff M., Kerr T., Demetriou M., v knize *Sports Law*, op. cit. 2009 na str. 234, argumentují, že mohou být soukromoprávní smluvní vztahy proložené právy dle Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv. Detailně Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, Tottel Publishing, 2nd edition, 2010 (dotisk), str. 509 a násl.

¹⁰⁷ Odst. 18 rozsudku 36/74 *Walrave and Koch v Union Cycliste Internationale* [1974] ECR 1405.

¹⁰⁸ Taylor L., *Congressional Attempts to Strike Out Steroids: Constitutional Concerns About the Clean Sports Act*, *Arizona Law Review*, Vol. 49:961, 2007, str. 964.

čekané, pak ovšem soudy musejí vyhodnocovat, zda veřejný zájem převažuje nad ochranou soukromí dle Čtvrtého dodatku (*warrantless search*), když judikatura vyžaduje rozumnost zásahu v případech, kdy daná osoba zatím není v důvodném podezření z nezákonného jednání (*Fourth Amendment jurisprudence requires that a warrantless search be executed only upon „probable cause...that the person searched has violated the law“*). Takovým příkladem jsou třeba kontroly na letišti, ale co osoby ve značně regulovaném sportovním odvětví ve vztahu k doping, navíc řada z nich se statutem celebrit a nespočetným množstvím lékařských kontrol v důsledku jejich povolání? Záleží na tom, jak v síti pravidel a právních norem bude prokázáno spojení se státním jednáním a jaký zájem převáží nad svobodou jednotlivce, např. veřejné zdraví (aby teenageři nenapodobovali své idoly v braní zakázaných látek) či veřejná bezpečnost anebo zde často zmiňovaná integrita sportovního sektoru.¹⁰⁹

Dále na druhou stranu některé soudy nechtějí zavádět do dopingových pravidel principy, které se užívají v trestním právu, protože podle nich sportovci smluvně, ve sféře soukromého práva, akceptují dopingová pravidla např. přistoupením k pravidlům mezinárodních sportovních asociací, které provádějí antidopingovou politiku MOV a WADA ve svých statutech.¹¹⁰ Nicméně Rozhodčí soud pro sport (CAS) jako odvolací instance dle Kodexu WADA byl odvážnější. Dokonce v následujícím judikátu aplikoval princip *ne bis in idem*:

5.3 Olympijský výbor USA vs. MOV

CAS řešil spor Národního olympijského výboru USA a MOV o platnosti pravidla o nominaci na Olympijské hry přijatého dle čl. 19. 3. 10 a čl. 45 Olympijské charty v roce 2008 na jednání Výkonného výboru MOV v Ósace. Dle této úpravy pokud byl sportovec potrestán delším trestem, než je půlroční zákaz startu v soutěžích na základě dopingového nálezu, nesmí se následně účastnit Olympijských her. Podobnou otázku již CAS v minulosti řešil a rozhodl, že jakékoliv kroky vůči sportovcům by měly splňovat nároky mezinárodních principů a právních norem upravujících ochranu osobnosti a lidských práv.¹¹¹ Tyto podmínky vyzdvihl u příležitosti vyhotovení poradního posudku v konzultační proceduře na základě žádosti Norského olympijského výboru, zda může MOV vyloučit z Olympijských her sportovce navždy, pokud poruší vědomě a úmyslně antidopingová pravidla. Tentokrát CAS učinil výklad jak Olympijské charty, tak i Kodexu WADA. Při zavádění Kodexu WADA do praxe musí být dodržen standard, že dle čl. 23.2.1 Kodexu WADA tzv. signatáři zavedou příslušná ustanovení Kodexu do praxe prostřednictvím zásad, předpisů, pravidel a směrnic v souladu se svou pravomocí a v rámci sféry

¹⁰⁹ Viz tamtéž, str. 967 a násl.

¹¹⁰ *Gundel v FEI*, Švýcarský federální tribunál, 15. března 1993.

¹¹¹ Ettinger D.J., *The Legal Status of the International Olympic Committee*, *Pace Yearbook of Int. Law* 4 (1992) (s odkazem na *Report on NOCs*, *Olympic Rev.*, May/June 1987, 287).

své odpovědnosti. Dle čl. 23.2.2 vyjmenované články Kodexu¹¹² (a k nim příslušné poznámky) musí být zavedeny signatáři, v rámci rozsahu antidopingové aktivity vykonávané Antidopingovou organizací, *bez podstatných změn* (kromě nepodstatných změn v jazyce za účelem odkazu na jméno organizace, sport, čísla sekcí apod.). Signatář nesmí mít ve svých pravidlech žádné další ustanovení, které by měnilo smysl těchto článků Kodexu. Podle CAS je postup MOV v rozporu s výše uvedeným textem Kodexu WADA a jde tedy o neplatné akty MOV (včetně porušení vlastní Olympijské charty, čl. 44, který říká, že Kodex WADA je závazný pro celé olympijské hnutí). Podle CAS nejde o podmínku účasti na hrách, ale o další trest disciplinárního charakteru pro sportovce za stejný prohřešek, což je porušení principu *ne bis in idem*. Pravidlo zákazu startu na olympiádě se aplikovalo až v momentě, kdy byl sportovec nominován Národním olympijským výborem jako součást olympijského týmu, který odjede na Olympiádu, a požadoval souhlas MOV s touto nominací. Aktem nominace tak pravidlo MOV mělo najednou přímý účinek. CAS uvádí termín *direct effect*, připomínající terminologii evropského práva.¹¹³ Do momentu nominace přímý účinek úprava MOV ještě nemá, jelikož trest je nejprve uvalen dle pravidel Kodexu WADA, např. dvouletým zákazem startu, což brání účasti v soutěžích před Olympiádou či na Olympiádě samotné v důsledku neúčasti na kvalifikaci k této Olympiádě. Ovšem úprava MOV navíc sahala i do budoucna, když znemožňovala nominaci k další Olympiádě v následujícím olympijském cyklu po vypršení trestu dle kodexu WADA v olympijském cyklu předchozím. Toto pravidlo navíc omezuje i tým, jehož měl být sportovec součástí.¹¹⁴ Proto CAS vidí tuto úpravu jako uvalení sankce za jednání v minulosti již potrestané (fakticky jde o diskvalifikaci, tedy o disciplinární postih¹¹⁵), nejde o pouhé kvalifikační pravidlo, které ukládá nároky a formality k olympijské účasti (jak se MOV snažil před CAS vysvětlit).¹¹⁶

Také podle Soeka by na antidopingová pravidla mělo být nahlíženo spíše jako na určité pseudotrestní normy, než na pravidla, na která se aplikují jen soukromoprávní principy.¹¹⁷ Tedy podle něj je třeba při jejich aplikaci dodržovat práva, jež např. nabízí čl. 6 Evropské Úmluvy o ochraně lidských práv v rámci spravedlivého procesu. Ostatně Evropská antidopingová úmluva Rady Evropy také vyváženě garantuje, aby při řízení o dopingu byla respektována spravedlnost (*natural justice*) a aby byla zajištěna základní

¹¹² Čl. 1 (Definice dopingu), Čl. 2 (Porušování antidopingových pravidel), Čl. 3 (Dokazování dopingu), Čl. 4.2.2 (Specifické látky), Čl. 4.3.3 (Rozhodnutí WADA o zařazení do Seznamu), Čl. 7.6 (Ukončení činnosti ve sportu), Čl. 9 (Automatické anulování výsledků jednotlivce), Čl. 10 (Sankce pro jednotlivce), Čl. 11 (Důsledky pro družstvo), Čl. 13 (Odvolání) s výjimkou 13.2.2 a 13.5, Čl. 15.4 (Vzájemné uznávání), Čl. 17 (Promlčecí lhůta), Čl. 24 (Výklad Kodexu), Příloha 1 – Definice.

¹¹³ Viz *odst.* 8.3 nálezů.

¹¹⁴ *Odst.* 8.5 nálezů.

¹¹⁵ *Odst.* 8.19 nálezů.

¹¹⁶ *Odst.* 8.9. nálezů.

¹¹⁷ Viz výše cit. Soek J., *The Strict Liability Principle and the Human Rights*. Pro srovnání autor neignoruje i další pohledy směrem k CAS, např. dle francouzského Cour d'Appel de Paris je rozhodčí řízení možné pouze pokud se jedná o řešení sporu na základě smlouvy. Nejde o situaci disciplinárního charakteru týkající se sporu mezi soukromou asociací a jejím členem.

práva podezřelých sportovců (rozhodování u nezávislého tribunálu, spravedlivý proces slyšení, možnost zastupování sportovce a právní jistota).

Podobně zkoumají antidopingovou úpravu autoři Rigozzi, Kaufmann-Kohler a Malinverni, kteří hodnotí, zda jsou antidopingová pravidla v souladu s obecnými principy právních a lidskými právy dle různých mezinárodních dokumentů nebo dle Evropské úmluvy, jelikož Evropský soud pro lidská práva vytvořil soubor judikatury, která je přesvědčující a inspirativní stejně jako judikatura Soudního dvora EU.¹¹⁸ Tito autoři tvrdí, že princip objektivní odpovědnosti je relevantní jen do té míry, že se aplikuje až v momentě, když sportovec má v těle prokázaně zakázanou látku, tj. přítomností zakázané látky dojde k porušení pravidel (*offence is committed*). Striktně také rozlišují sankční mechanismus objektivní odpovědnosti tak, že sankci lze stále eliminovat dle výše zmíněného čl. 10.5. kodexu WADA.¹¹⁹ V dopingových kauzách přítomnost zakázané látky v těle je pouze základem domněnky, že daná látka byla užita úmyslně, pokud sportovec neprokáže, že tomu bylo jinak, důkazní břemeno prokázání přítomnosti zakázané látky v těle je stále na sportovní asociaci a nikoliv na obviněném, který pak už jen užívá zmíněný čl. 10.5. ke zmírnění či eliminaci sankce.¹²⁰ Proto lze dle autorů Rigozzi, Kaufmann-Kohler a Malinverni považovat úpravu WADA v souladu s principem *nulla poena sine culpa*.¹²¹

6. Disciplinární řízení

Vzhledem k tomu, že výše popsaná úprava dopingů je aplikována na sportovce v disciplinárním řízení, je vhodné nyní pojednat o obecných principech, které by měly být aplikované během disciplinárního procesu. Tato kapitola nicméně není zaměřena na trestání při dopingovém provinění, ale v obecných rysech popisuje zásady, jež by při disciplinárním trestání měly být dodrženy. Specifickou textovou úpravu disciplinárních řádů najdeme v regulích jednotlivých sportovních asociací opět jako součást integrity sportovních soutěží. Soudy obecně nechtějí intervenovat do rozhodnutí v rámci sportovní organizace založených na specifických situacích sportovního sektoru.¹²² Soudy

¹¹⁸ Rigozzi, Kaufmann-Kohler, Malinverni, *Doping and Fundamental Rights of Athletes*, op. cit. 2003, str. 41. Na druhé straně např. v USA se zdá, že ke spuštění lidských či ústavních práv je přece jen třeba jednání státu, tzv. *State Action*, např. str. 215 a násl. v publikaci Wong G., *Essentials of Sports Law*, 4th ed., Praeger, 2010 nebo již výše popsaný případ *Skinner v. Railway Labor Executives* ve vztahu k 4. Dodatku Ústavy USA v kauze odběrů vzorků zaměstnanců železnice.

¹¹⁹ Rigozzi, Kaufmann-Kohler, Malinverni, *Doping and Fundamental Rights of Athletes*, op. cit. 2003, str. 51.

¹²⁰ Beloff M., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*, op. cit. 1999, str. 178.

¹²¹ Beloff, Kerr a Demetriou ještě nicméně pro srovnání dodávají, že CAS by neměl brát v dopingových kauzách princip *nulla poena sine culpa* úplně doslova, protože boj proti dopingů by se stal neuskutečnitelným, pokud by se měl zaměřit na úmysl sportovce, protože efektivní postihování dopingů spočívá na presumpci viny s možností zmírnění trestu, subjektivní elementy případu nejsou hlavním měřítkem, viz Beloff M., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*, op. cit. 1999, str. 220.

¹²² Oschutz F., *The Arbitrability of Sport Disputes and the Rules of the Game*, in Blackshaw J., Siekmann R., Soek J. (editors), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, op. cit. 2006, str. 209.

jde spíše o kontrolu spravedlivého průběhu řízení a o formální náležitosti, legalitu rozhodnutí sportovních asociací než o zaměření kontroly na čistě sportovní pravidla hry. Pouze pokud jsou pravidla sportovní asociace adoptována v rozporu s obecnými právními principy, aplikována svémocně anebo pokud sankce založená těmito pravidly je excesivní, nespravedlivá, může dojít na soudní kontrolu.¹²³ Jinak je na sportovních organizacích, organizátorech či profesionálních organizacích sportovců, aby vytvářely vhodnou úpravu, protože mají nezbytnou znalost a zkušenost v rámci uspořádání systému jedné federace a členských asociací.¹²⁴ Obyčejně v rámci disciplinárního řízení dochází k potrestání formou pokut, suspendování ze soutěží na určitou dobu či permanentně nebo vyloučení ze sportovní asociace jako takové. Existuje také vsudypřítomná diskrece, pravomoc udělit sankci, kterou považuje sportovní tribunál za dostačující.¹²⁵

Z pohledu teorie se lze přiklonit k tomu, že osoby a kluby působící ve sportu mají být předmětem disciplinárního řízení pouze v tom případě, kdy před tím, než je disciplinární řízení zahájeno, mají nějaký společný právní vztah ke sportovní asociaci vykonávající disciplinární řízení. Hovoříme o odpovědnosti díky tzv. nepřímému členství.¹²⁶ Proti tomuto náhledu jsem se ovšem setkal s protiargumentací, že tak by byla předmětem disciplinárního řízení například i uklízečka v daném klubu. V českém právu tedy zatím, zdá se, převládá princip výslovného členství k asociaci jako předpoklad k disciplinárnímu trestání.¹²⁷ Když ale užívají plody účasti ve sportovních soutěžích třeba osoby spojené s klubem, přestože nejsou členy asociace, má být na místě i určitá odpovědnost. Princip nepřímého členství je tedy praktičtější. Navíc je třeba si uvědomit, že díky němu mohou naopak potenciálně napadat rozhodnutí mezinárodních sportovních asociací se sídlem ve Švýcarsku také sportovci, kluby, ligy, na které mají vliv tato rozhodnutí, a tedy aktivně legitimované nejsou pouze vnitrostátní asociace, jež jediné jsou členy přímo v mezinárodní asociaci.¹²⁸

Přestože sportovní asociace nejsou veřejné orgány za účelem soudní kontroly, měly by jednat a rozhodovat stejně jako orgány veřejné tj. dle práva, spravedlivě a rozumně

¹²³ Viz např. Beloff M., Kerr T., Demetriu M., *Sports Law*, op. cit. 1999, str. 171.

¹²⁴ C-51/96, C-191/97 *Christelle Deliege v Ligue Francophone de Judo et Disciplines Associées ASBL* [2000] ECR I-2549.

¹²⁵ Beloff M., Kerr T., Demetriu M., *Sports Law*, op. cit. 1999, str. 206. Pokud ovšem existuje velká diskrece sportovních tribunálů trestat, mělo by jít o rozumné, proporcionální, nikoliv iracionální sankce.

¹²⁶ Beloff M., Kerr T., Demetriu M. na str. 171 doplňují, že není třeba přímého vztahu k dané sportovní asociaci. Nemusí jít nutně o smluvní vztah, ale postačí vztah nepřímý, tedy osoba v hledáčku disciplinárních orgánů je ve smluvním vztahu ke klubu ze kterého vyplývá, že se díky příslušnosti k tomuto klubu zároveň zavázala dodržovat disciplinární normy a být případně disciplinárně trestána, resp. z vazby klubu ke sportovní asociaci vyplývá, že klub souhlasí s případným disciplinárním potrestáním svých členů.

¹²⁷ http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/319297EF5F2CA7FEC125798300597519?openDocument&Highlight=0, rozsudek Nejvyššího soudu, Sp. zn. 28 Cdo 2865/2006, 28. června 2007.

¹²⁸ Viz Luck C., *Arbitration in football : issues and problems highlighted by FIFA's experiences with the Court of Arbitration for Sports*, Schulthess, 2004.

(tzn. racionálně, nikoliv arbitrárně či nevypočitatelně).¹²⁹ Na druhou stranu pak Beloff, Kerr a Demetriou poznamenávají, že nemusejí jednat doslova jako amatérský soud, tj. striktně se všemi detailními procedurálními požadavky, se kterými se u soudu setkáme, ale nicméně musejí dodržovat základní níže uvedené principy spravedlnosti a nepřekrucovat vlastní pravidla.¹³⁰ Známý anglický soudce Lord Woolf předkládá svůj pohled na tuto problematiku alternativně následujícím způsobem: přestože se podle něj v některých situacích principy veřejného a soukromého práva liší, proč by měly být jiné standardy spravedlivého řízení vycházející implicitně ze smluvních ujednání a standardy aplikované u veřejných tribunálů, tedy je možno asimilovat tyto principy společně.¹³¹ Beloff, Kerr a Demetriou sice přiznávají, že když jsou pravidla na úrovni sportovní asociace postavena na základě smluvních a může se zdát podivné, že u smluvních ujednání by měla platit implicitní podmínka spravedlivého řízení (pokud není výslovně princip spravedlivého procesu uveden v pravidlech dané asociace), nicméně argumentují tím, že sportovní pravidla mají kvazilegislativní charakter, a tedy právo by mělo vyžadovat po disciplinárním řízení, aby bylo spravedlivé.¹³² To platí zejména, pokud rozhodnutí sportovní asociace je v monopolním postavení a má efekt na výdělečnou činnost sportovce, např. odnětím licence.¹³³ Právo na odvolání (včetně situace při objevení nových skutečností, které nebyly známy při řízení) by mělo být možné a rozhodnutí i řádně odůvodněné.

Nejvyšší soud ČR uplatnil „respekt k *diskreci* spolkových orgánů, který se vztahuje jak k posouzení výše sankce, tak i k průběhu disciplinárního řízení, a dále *právo na spravedlivý proces v rámci občanského sdružení*, které je *per analogiam* podloženo již samotnou ústavní procesní garancí o soudní ochraně, obsaženou v článku 36 odst. 1 Listiny základních práv a svobod“ (Nejvyšší soud v této kauze nakonec odmítl dovolání SK Slavia Praha – fotbal, kde brojila dle § 15 zákona o sdružování proti rozhodnutí disciplinární komise, jímž byla Slavii uložena pokuta 2 000 000 Kč za opuštění hrací plochy v průběhu utkání I. Gambrinus ligy, resp. rozhodnutí odvolací a revizní komise, kterým bylo zamítnuto odvolání Slavie proti rozhodnutí disciplinární komise).¹³⁴

Dále v tomto duchu pravidla sportovních asociací by měla být: 1) spoluvytvořena právníky, což ale neznamená, že by nepravníci nemohli napsat kvalitní pravidla¹³⁵, nic-

¹²⁹ Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, Butterwoths, 1. vydání, 2003, str. 135.

¹³⁰ Beloff M., Kerr T., Demetriou M., op. cit. 1999, str. 172.

¹³¹ Lord Woolf, CA, nepublikováno, odkaz v publikaci Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, 2003, Butterwoths.

¹³² Beloff M., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*, op. cit. 1999, str. 192 – 194. Na druhou stranu autoři také upozorňují, že by právní systém asi neakceptoval smluvní podmínku výslovně vylučující spravedlivý proces, viz str. 201.

¹³³ Lewis, Taylor, *Sport: Law and Practice*, Butterwoths, 1. vydání, 2003, str. 142.

¹³⁴ [http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/\\$\\$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bheslo%5D%3DSport&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1](http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/$$WebSearch1?SearchView&Query=%5Bheslo%5D%3DSport&SearchMax=1000&Start=1&Count=15&pohled=1). 28 Cdo 4852/2009.

¹³⁵ Skutečně z vlastní zkušenosti vím, že se lze setkat s tím, že někdo ze sportovní asociace v ní dlouhodobě působící výborně rozumí tvorbě pravidel a ví, za jakým účelem existuje to či ono ustanovení a má o něm lepší povědomí, než osoba s právním vzděláním, jelikož řada regulí vychází ze specifik sportovní soutěže.

méně jde o to, že často budou sportovní asociace vzdorovat soudním sporům a arbitráži, 2) složení a proces výběru členů disciplinárních panelů by měl být takový, aby tribunál byl schopen vést spravedlivé řízení v různých sporech, včetně sporů o výběru účastníků do soutěží, 3) u některých procesních úkonů (zejména v profesionálním sportu) je nutná přítomnost osoby s právnickým vzděláním, dále pak mj. 4) vymezit adekvátní čas k přípravě řízení, uvést, zda jde o prvoinstanční řízení či zda je možná existence odvolacího řízení *de novo*, podat informace o důkazním břemenu a standardu prokazování (např. u dopingu zda jde o objektivní odpovědnost), popsat nároky obsahu vyžádaných dokumentů, dále zda bude nařízeno ústní řízení, případně jaké je pořadí stran v jakém budou argumentovat, jaký bude závěr řízení, kdy shrnující závěrečné řeči a způsob oznámení výsledku rozhodnutí stranám řízení (ústně či písemně), oznámení o nákladech řízení, rozsah sankcí a poučení o odvolání.¹³⁶

7. Kontroverze transferové politiky

Transferová politika je dalším pilířem výše popsané zmiňované rovnováhy soutěže. Díky těmto pravidlům, jak popisují Lewis a Taylor, dochází ke kontrole zda, kdy a za jakých podmínek sportovci mohou přestoupit z jednoho klubu do jiného. Podle nich do jisté míry doplňují (a někdy i obcházejí) pracovní právo zavedením systému registrací u sportovních asociací.¹³⁷ Typickým příkladem pro demonstraci transferového systému je judikatura Soudního dvora EU v případech *Bosman*¹³⁸ a *Bernard*¹³⁹, pro srovnání pak judikatura CAS. V závěru této kapitoly bude též pojednáno o rozhodování dle § 15 zákona o sdružování ve vztahu k transferům hráčů.

7.1 Transfery ve světle judikatury Soudního dvora EU a CAS

V případě profesionálního hráče Jean-Marc Bosmana a jiných fotbalistů šlo v té době o omezení smluvní svobody vybrat si klub, do kterého chtěl hráč přestoupit po vypršení smlouvy u stávajícího klubu, když muselo mezi kluby dojít k dohodě o odstupu. Je třeba předeslat, že Bosman byl občan členského státu EU Belgie a chtěl hrát za francouzský klub. V této kauze šlo tedy o přeshraniční prvek, když jeho stávající klub ho

¹³⁶ Viz Beloff M., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*, op. cit. 1999, str. 212 – 214. Autoři odkazují též např. na případy *Anderlecht*, kdy fotbalový klub byl vyloučen nekompetentním orgánem UEFA (Výkonným výborem namísto regulérním, pravidly UEFA k tomu určeným, tribunálem v sezoně 1983 – 84, viz CAS 19. května 1998) nebo *Andrade v Cape Verde NOC, CAS Ad Hoc Division* na olympiádě v Atlantě, kdy pravidla aplikovaná na sportovce byla odsouhlasena jinak než předepsaným způsobem, což mělo za důsledek osvobození sportovce, který byl vyloučen z olympiády dle nesprávných pravidel.

¹³⁷ Lewis, Taylor, *Sport: Law and Practice*, 1. Vydání, 2003, str. 98.

¹³⁸ Cit. v úvodu k této publikaci.

¹³⁹ C-325/08 *Olympique Lyonnais v Olivier Bernard and Newcastle United FC*, 16. března 2010.

neuvolnil bez odpovídajícího odstupného, na němž se kluby nedohodly, a tedy nemohlo dojít k přeregistraci v rámci fotbalové asociace nového klubu.¹⁴⁰ Bez řádné registrace nelze k soutěžnímu utkání nastoupit, jinak hrozí hráči i klubu výše popsané disciplinární řízení. Z přestupu tedy sešlo. Obecně jsou takto transferová pravidla vnímána samotným Evropským soudním dvorem (dnes Soudní dvůr EU) a v literatuře, nicméně některé kontroverze mohly být lépe vysvětleny fotbalovým sektorem (a tím pádem detailněji vyhodnoceny soudem), jenže fotbal propásl lhůtu dle procesních pravidel Evropského soudu. Nelze totiž ignorovat alespoň kusé vysvětlení, že pravidla UEFA ve vztahu k přestupům z let 1990–1991 chápala otázku přestupů jako obchodní záležitost mezi kluby a neměla mít vliv na sportovní aktivitu hráče v novém klubu.¹⁴¹ Budiž, stalo se a je třeba vycházet pouze z faktů, které měl soud k dispozici. Nicméně bychom se třeba dozvěděli důvod, proč praxe byla jiná, než určovala pravidla UEFA.¹⁴² Tato asociace byla první, jež přijala nadnárodní transferový systém v roce 1982 (podobný systému holandskému, ale UEFA upravovala maximální přestupní částku za hráče ve výši pět milionů švýcarských franků) a FIFA ji následovala až v roce 1991.¹⁴³ K Evropskému soudu se dostala kauza tím způsobem, že nejdříve Bosman podal žalobu u belgického soudu na základě přímého účinku evropského práva (ustanovení Smlouvy o ES, dnes Smlouvy o fungování EU o volném pohybu osob, resp. práva hospodářské soutěže). Vnitrostátní soud se dotázal Evropského soudního dvora na základě řízení o tzv. předběžných otázkách dle čl. 234 Smlouvy o ES (dnes čl. 267 Smlouvy o fungování EU), jak lze chápat evropské právo ve vztahu k výše popsanému systému odstupného. Na podporu své argumentace ještě právní zástupce Bosmana J. Dupont vymyslel konfrontaci cizineckých kvót s evropským právem, tedy i na výklad evropského práva k tomuto problému se vnitrostátní soud Evropského soudu dotázal (o cizineckých kvótách však až viz níže v textu v kapitole o občanství a sportu). Jak již bylo zmíněno v úvodu této publikace, Evropský soudní dvůr v odst. 106 uznal, že „z pohledu značné sociální důležitosti sportovních aktivit a zejména fotbalu v ES, cíl udržení rovnováhy mezi kluby zajištěním určitého stupně rovnosti a nejistoty sportovního výsledku a podpory k náboru a trénování mladých hráčů musí být akceptován jako legitimní.“ Pokud jde o cíl rovnováhy soutěže, podle soudu aplikace výše popsaných transferových pravidel nebyla adekvátním prostředkem, když v době sporu odstupné nebránilo bohatým klubům „nakoupit“ nejlepší hráče a nefungovala ani jako recept proti tomu, aby se rozhodujícím faktorem stala finanční stránka fotbalu oproti zaměření klubů, které má směřovat ke sportovní stránce činnosti ve fotbale. Soud sice akceptoval, že skutečně získané od-

¹⁴⁰ Na základě tzv. transferkarty, jejíž charakteristiku vystihuje článek „Prý jen obyčejný papír A 4/Transferkarta – formulář, jenž mnohé posily posadil na tribunou“, Sport, 2. srpna 2002, str. 7.

¹⁴¹ Odst. 21 rozsudku.

¹⁴² K této otázce též Halgreen L., *European Sports Law, A Comparative Analysis of the European and American Models of Sport*, Forlaget Thomson, 2004, str. 173 (dále jen Halgreen L., *European Sports Law, A Comparative Analysis of the European and American Models of Sport*).

¹⁴³ Weger F., *The Jurisprudence of the FIFA Dispute Resolution Chamber*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2008, str. 3.

stupně podporuje vyhledávání nových talentů fotbalovými kluby a zajišťuje výchovu mladých hráčů.¹⁴⁴ Soud ale přesto považoval tehdejší platby za přestupy nastavené uměle a neúměrně vysoko, neodpovídající skutečným nákladům na výchovu a trénink hráče, když platby nevyjádřily jasná kritéria nákladů na ty, kteří budou hrát jako profesionálové a na ty, kteří budou amatéři, resp. jaké náklady musejí být vynaložené na úspěšné hráče. Evropský soud byl toho názoru, že cílů obhajovaných fotbalovým sektorem lze docílit jinými prostředky, jež by neomezovaly volný pohyb osob (nakonec nehodnotil opatření fotbalu ve světle práva hospodářské soutěže, což odůvodnil nedostatkem informací o fotbalovém prostředí. Ostatně na to již bylo upozorněno výše, že prostě soudu chyběla řada relevantních informací o fotbalovém transferovém trhu, které by býval mohl mít k dispozici, kdyby UEFA nepropásla lhůtu k vyjádření). Samotná UEFA již v oběžníku národním svazům v roce 1996 uvažovala o určitém „poolu“ pomoci klubům poté, co hráč od nich odešel do jiného klubu (před 24. rokem věku) a tento pool by byl financován penězi z TV práv a příjmů z Ligy mistrů.¹⁴⁵ Podle soudu by mohla být fotbalová úprava potenciálně ospravedlněna v duchu legitimních cílů v linii veřejného zájmu a proporcionality.¹⁴⁶ Nakonec nová přestupní pravidla byla vytvořena ve spolupráci mezi FIFA a Evropskou komisí v roce 2001 (a následně novelizována) za účelem zajištění souladu s evropským právem (k tomu viz níže text v této kapitole o platbách klubu, který hráče vychoval).

V kauze *Bernard* se k tomuto tématu soud opět vrací. Dle francouzské tzv. Charty profesionálního fotbalu francouzské fotbalové federace (mající status kolektivní smlouvy), když klub po určité době vychovával „nadějného hráče“, musel tento hráč s klubem uzavřít svou první profesionální smlouvu, pokud o to klub projevil po výcviku hráče zájem. Jestliže tak hráč neučinil, byl povinen zaplatit klubu náhradu škody. Olivier Bernard odmítl podepsat s klubem Olympic Lyon první profesionální smlouvu a dal přednost klubu Newcastle United FC ve Velké Británii. Olympic Lyon zažaloval hráče a Newcastle United o náhradu škody (konkrétně šlo o částku odpovídající odměně, kterou by hráč Bernard vydělal během jednoho roku, jestliže by podepsal původně nabídnutou smlouvu klubem z Lyonu). Vnitrostátní soud, který spor řešil, se dotázal Evropského soudního dvora skrze mechanismus tzv. předběžné otázky (dnes čl. 267 Smlouvy o fungování EU, dříve čl. 234 Smlouvy o Evropském společenství), zda je výše uvedený francouzský systém v rozporu s volným pohybem osob. Evropský soud viděl tuto fotbalovou úpravu jako porušující volný pohyb osob, ale znovu se podíval na odvětví fotbalu jako na specifický sektor a hodnotil možnou obhajobu francouzského systému. Došel k názoru, že evropské právo může akceptovat požadavek na náhradu za výchovu či trénink hráče, pokud jde o pokrytí skutečných nákladů („systém, který stanoví úhradu náhrady za výcvik v případě, že mladý hráč podepíše po skončení svého

¹⁴⁴ *Odst.* 108 rozsudku.

¹⁴⁵ Oběžník UEFA č. 21 ze dne 4. dubna 1996 „Všem členským svazům UEFA – Pracovní skupina pro neamatérský fotbal k rozsudku Bosman.“, bod B oběžníku.

¹⁴⁶ *Odst.* 102 – 104 rozsudku.

výcviku smlouvu profesionálního hráče s jiným klubem, než ve kterém absolvoval výcvik, lze v zásadě odůvodnit cílem spočívajícím v podpoře náboru a výcviku mladých hráčů. Takový systém nicméně musí být skutečně způsobilý naplnit uvedený cíl a být s ohledem na něj přiměřený, přičemž musí být vzaty v úvahu náklady vynaložené klubem na výcvik jak budoucích profesionálních hráčů, tak hráčů, kteří se takovými hráči nikdy nestanou“).¹⁴⁷ Právě v kauze Oliviera Bernarda francouzská úprava neobhájila svůj cíl ve světle proporcionality, jelikož podle ní bylo možné vyžadovat náhradu škody částkou vyšší, než byly skutečné náklady na trénink a výchovu hráče. Nicméně znovu Soudní dvůr EU s odkazem na kauzu *Bosman*, odst. 106 uznal specifika sportu a v tomto světle i aplikoval evropské právo. Otázkou však zůstává co se situací, kdy řada klubů jsou obchodní společnosti, které by asi chtěly pokrýt nejen náklady za výchovu a trénink, ale v současné ekonomické situaci klubů by rády viděly i plusové finanční částky. Kluby vidí svou činnost při výchově mladých hráčů jako charitu v tom smyslu, že mladí lidé netráví i díky tomu čas jinými aktivitami jako jsou drogy apod. A co ostatní sporty? Mají všichni mít pravidla náhrad odpovídající pouze skutečným nákladům za výchovu hráče?

Obě kauzy *Bosman* a *Bernard* mají společného jmenovatele. Transferový systém jako takový není protiprávní (tedy přesněji řečeno není v rozporu s evropským právem volného pohybu osob, v obou případech soud neřešil otázky práva hospodářské soutěže), ovšem záleží na krocích, jaké fotbal učiní za účelem zachování této specifické transferové úpravy. V kauze *Bosman* soud neřekl, že by byl obecně transferový systém v rozporu s evropským právem volného pohybu osob, ale ten konkrétní řešený fotbalový ano, a v případě kauzy *Bernard* systém, který zaručuje klubu získat zpět náklady za trénink mladých hráčů též obecně není v rozporu s právem EU, ale pouze ten daný francouzský ano.¹⁴⁸ Podle Soudního dvora EU „pokud by kluby, které mladé hráče vychovávají, nebyly s to získat náhradu takto vynaložených nákladů v případě, že hráč po skončení své výchovy uzavře smlouvu profesionálního hráče s jiným klubem, mohlo by je to odrazovat od investic do výchovy mladých hráčů. To platí zvláště pro malé kluby, jejichž investice do náboru a výchovy mladých hráčů mají na místní úrovni podstatný význam pro naplnění sociální a výchovné funkce sportu“.¹⁴⁹ Soudní dvůr EU je tedy velice vstřícný ke sportovnímu odvětví, aniž by to ovšem detailně odůvodnil, a jak má do budoucna přesně transferový systém vypadat se lze jen dovtípit na základě kontur, které soud udal.¹⁵⁰ Bezprostředně po rozsudku *Bosman* ve společném tiskovém prohlášení z 22. prosince 1995 UEFA a hráčská asociace FIFPro uvedly, že nějaká forma přestupní úpravy je nezbytná („*UEFA and FIFPro both firmly believe that some form of*

¹⁴⁷ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=80365&pageIndex=0&doclang=CS&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=272685>, odst. 45 rozsudku.

¹⁴⁸ Weatherill S., *The Olivier Bernard Case: how, if At All, to Fix Compensation for Training Young Players? International Sports Law Journal*, 2010/1 – 2, str. 4 (dále jen Weatherill S., *The Olivier Bernard Case*).

¹⁴⁹ <http://curia.europa.eu/juris/document/document.jsf?text=&docid=80365&pageIndex=0&doclang=CS&mode=doc&dir=&occ=first&part=1&cid=272685>, odst. 44 rozsudku.

¹⁵⁰ Weatherill S., *The Olivier Bernard Case*, op. cit. 2010, str. 4.

transfer system is in the interests of our sport...We firmly believe, that a workable transfer system is vital to safeguard the jobs and career opportunities of footballers in Europe and to protect the future of football). Úpravu FIFA o statutu a transferech hráčů, jež následně nahradila transferový systém z doby kauzy *Bosman*, bohužel Soudní dvůr EU v kauze *Bernard* neřešil a neaplikoval. Navíc daná francouzská úprava ani transferový systém z kauzy *Bosman* dnes již neexistují. Zdá se, že při výše uvedeném přístupu soudu by současná úprava FIFA o statutu a transferech hráčů obstála. Pro pochopení této postbosmanovské úpravy FIFA jako inspirativní (a zatím legální) pro zachování stability sportovní soutěže viz následující text.

7.1.1 Platba náhrady za trénink hráče klubu, který hráče vychoval (Nařízení FIFA o statutu a transferech hráčů).

Nárok na tuto částku vzniká, když při mezinárodním přestupu získal hráč svou první profesionální smlouvu a tento transfer se uskutečnil do konce sezóny, ve které hráč dovršil 23 let věku, resp. pokud dojde k následným transferům hráče do konce sezony, v níž mu bylo 23 let.¹⁵¹ Tyto náhrady může žádat též klub, ve kterém hráč působil na hostování (a naopak po tuto dobu nemůže finanční kompenzací nárokovat klub, z něhož daný hráč na hostování odešel).¹⁵² Nárok na kompenzaci za trénink a výchovu hráče lze uskutečnit po dobu trvání jeho smlouvy v klubu a současně i za situace, kdy hráčův kontrakt již vypršel. Výše uvedená náhrada je splatná až do věku 23 let za výcvik poskytnutý od 12 let věku do 21 let, pokud není evidentní, že hráč ukončil období svého výcviku před dosažením 21 let věku. Jinými slovy, výpočet splatné částky bude založen na letech mezi 12. rokem věku a věkem, ve kterém hráč fakticky ukončil svůj výcvik. Z důvodu výpočtu náhrady nákladů na výcvik a vzdělání jsou národní fotbalové asociace každou sezónu žádány o to, aby rozdělily kluby do čtyř kategorií určených asociací FIFA ve světle finančních investic do výcviku hráčů. Náklady na výcvik pro každou kategorii odpovídají částce potřebné na rok výcviku jednoho hráče po vynásobení průměrným „faktorem hráče“, což je poměr mezi počtem hráčů, kteří potřebují být vychováni, aby byl získán jeden profesionální hráč. Tyto čtyři kategorie jsou v literatuře někdy kritizovány jako uměle nastavené¹⁵³ a v praxi též nejednou dochází k polemikám, že jde o finanční zátěž klubů v podobě přehnaných nároků za kompenzaci a výcvik hráčů ze zahraničí. Kluby tak pečlivě sledují životopis hráče, kterého chtějí získat a kategorie dané asociace, z níž pochází, aby nemusely platit vysoké náhrady za výcvik. Současně však vymezení kategorie jejich vnitrostátní asociací je pro ně určující,

¹⁵¹ Čl. 20 Nařízení.

¹⁵² Weger F., *The Jurisprudence of the FIFA Dispute Resolution Chamber*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2008, str. 122.

¹⁵³ J-C Drolet, *Extra time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?* str. 181 publikace Gardiner P., Parrish R., Siekmann R. (eds.) *EU, Sport, Law and Policy*, T.M.C. Asser Press, 2009 (dále jen J-C Drolet, *Extra time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?*).

a tím je dáno kolik za svého hráče získají. Pro země na evropském kontinentě sdružených v UEFA vymezila FIFA následující kategorie: kluby z kategorie I jsou ceněné na 90 000 euro, kluby z kategorie II mají hodnotu 60 000 euro, kategorie III pak 30 000 euro, a konečně kategorie IV 10 000 euro. Například české kluby 1. a 2. ligy spadají do třetí kategorie a do čtvrté kategorie pak spadá zbytek klubů z nižších soutěží. Je navíc třeba dodat, že pro evropské kluby platí speciální režim při výpočtu náhrad v situacích např., kdy hráč přestupuje z klubů z nižší do vyšší kategorie (půjde zde o průměr nákladů obou klubů) a když hráč přestupuje opačným směrem (pak se jedná o výpočet náhrady na základě kategorie nižší). Kontroverzní je též diskrece evropských klubů k determinaci, kdy skutečně skončil výcvik hráče, a naopak potenciální (ne)možnost uplatnění náhrady za výcvik hráče bez platného kontraktu.¹⁵⁴ Náhrady za výcvik se nevyplácejí v případě, že hráč přestupuje do kategorie IV, pokud získal po přestupu znovu statut amatéra, anebo hráčův stávající klub porušil smlouvu hráče bez tzv. oprávněného důvodu (k pojmu oprávněný důvod – *just cause* viz níže v této kapitole). Pokud se vrátíme k tvrzení soudu, že určitá vyhlídka získání transferového, výchovného či tréninkového poplatku skutečně může motivovat fotbalové kluby k získání nových talentů a trénovat nové hráče, Weatherill se soudem nesouhlasí a dovozuje, že univerzity či supermarket nemají podobná pravidla. Přiznává, že hráči jsou více na očích a kluby o ně rychle přijdou, ale stejně jsou na tom hudebníci či herci. Weatherill uzavírá, že ekonomie fotbalu je speciální, pokud jde o soutěžní rovnováhu mezi kluby, ale ekonomie fotbalu není speciální ve vztahu k podpoře tréninku mladých talentů.¹⁵⁵ Lze se však setkat i s praxí, že kluby hráče do zahraničí pustí a až potom čekají na náhradu za trénink (či níže popsanou platbu solidarity). V případě, že ji nezískají, nárokuje své pohledávky u kompetentního orgánu FIFA (*Dispute Resolution Chamber*, který aplikuje obecné principy vycházející z národních úprav různých jurisdikcí, mezinárodních dokumentů a též řeší spory v duchu specifity sportu dle čl. 25 Pravidel FIFA o statutu a transferech hráčů). Hráč přitom již hraje za nový klub. Velmi často se kluby obracejí například s žádostí o pomoc na vnitrostátní asociaci, která též urguje platby u asociace FIFA (Čl. 3 Přílohy 4, resp. čl. 2 Přílohy 5 výše zmíněných pravidel FIFA hovoří o tom, že platba má být učiněna do 30 dnů od registrace v nové asociaci).

7.1.2 Platba solidarity (Nařízení FIFA o statutu a transferech hráčů).

O platbu *tzv. solidarity contribution* jde tehdy, když fotbalový hráč skutečně mezinárodní fotbalový přestup před tím, než mu vyprší kontrakt – jeho nový fotbalový klub zaplatí *tzv. solidarity contribution* všem klubům, kde hráč předtím působil ve věku od 12 do 23 let (zde je rozdíl oproti výše popsanému nároku za trénink a výchovu hráče, kde existuje nárok na výplatu částky současně i za situace, kdy hráčův kontrakt

¹⁵⁴ J-C Drolet, *Extra time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?*, op. cit. 2009, str. 179.

¹⁵⁵ Weatherill S. *European Sports Law, Collected Papers*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2007, str. 219.

již vypršel). Od pojmu *solidarity contribution* je třeba odlišit tzv. „*UEFA UCL Solidarity Payment*“. Zkratka „*UEFA*“ definuje Evropskou fotbalovou unii a zkratka „*UCL*“ znamená název *UEFA Champions League*, u nás známá jako Liga mistrů. *UEFA UCL Solidarity Payment*, je solidární částka, která putuje každoročně ze strany UEFA pro rozvoj mládeže profesionálních klubů, které se neúčastnily *UEFA Champions League* v daném roce. Jinými slovy, nikdy tato částka není vázána na konkrétního hráče. Tento systém tedy není založen na základě Nařízení o statusu a transferech hráčů vydaném pod hlavičkou FIFA, ale pod hlavičkou UEFA. V praxi dochází v případě těchto pojmů k nedorozumění a záměnám pojmů *Solidarity* dle FIFA a UEFA. V duchu úpravy FIFA je odpovědný za platbu *solidarity contribution* nabývající klub (který získal hráče). O tuto platbu se musí přihlásit klub, který hráče vychoval či trénoval, do dvou let od události jež zavedla vzniku sporu o výši solidarity, jinak *solidarity contribution* zaniká. U *solidarity contribution* dle FIFA platí ovšem také pravidlo, že pokud uspokojivě nelze identifikovat příjemce platby do 18 měsíců, národní asociace zadržuje tyto platby ve prospěch rozvoje mládeže (viz čl. 2 Přílohy č. 5 Nařízení o statusu a transferech hráčů). Nárok na platbu solidarity není limitován věkem hráče (u plateb za trénink a výchovu, jak bylo zmíněno výše, je tomu jinak, tj. transfer hráče se musel uskutečnit do konce sezony ve které mu bylo 23 let).

Dá se říci, že jde o určitý daňový systém v rámci fotbalového sektoru. Proti tomuto v zásadě Weatherill také nic nenamítá, pokud jde o přenos peněz do klubů vychovávající hráče (v orig. *an internal taxation system to transfer money into the hands of nursery clubs*) jako součást schématu pro udržení většího počtu klubů, než které by přežily v čistě tržních podmínkách a snížit tak propasti v ekonomické síle klubů.¹⁵⁶ Pojem „*solidarity tax*“ v literatuře užívá např. také J-C Drolet.¹⁵⁷ Zdá se, že platby solidarity by mohly obstát ve světle evropského práva jako nezbytné k existenci sportovního sektoru.

7.1.3 Smluvní stabilita (Nařízení FIFA o statutu a transferech hráčů).

V rámci smluvní stability byla zavedena dle stejné úpravy FIFA popsané výše tzv. přestupní okna při mezinárodních přestupech. Profesionální hráči mohou přestupovat jen dvakrát v roce, během vymezeného období v létě a v zimě. Ve fotbale není dále uznávána u hráčských kontraktů možnost sjednání zkušební doby jako institut vzbuzující nejistotu vztahů klub-hráč.¹⁵⁸ Dále podle čl. 13 Nařízení FIFA o statutu a transferech hráčů smlouva

¹⁵⁶ Weatherill S., tamtéž, str. 225.

¹⁵⁷ J-C Drolet, *Extra time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?*, op. cit. 2009, str. 173.

¹⁵⁸ K tomu srov. již v úvodu citované *Obiter Dictum* Nejvyššího správního soudu: (2 Afs 16/2011 – 78, 29. listopadu 2011), podle kterého je např. „obtížně představitelné, že by profesionální sportovec mohl ukončit vztah ke svému klubu jednostrannou výpovědí (tzn., že by následně mohl přestoupit „zadarmo“ do jiného klubu, ačkoliv klub předchozí jej vychoval, resp. „koupil“), anebo že by na činnost sportovců byla aplikovatelná všechna ustanovení týkající se pracovní doby (včetně přesčasů) či omezení stanovených pro uzavírání pracovních smluv na dobu určitou...“.

mezi profesionálním hráčem a klubem může skončit pouze jejím vypršením nebo na základě vzájemné dohody. Dle čl. 21 Nařízení hráči hrozí sankce, když poruší jednostranně smlouvu během prvních tří let od uzavření smlouvy ve věku do 28 let, resp. během prvních dvou let trvání smlouvy, když ji podepsal po 28. roce věku.¹⁵⁹ Jde o tzv. chráněné období, během kterého pokud skutečně dojde na výše zmíněné porušení smlouvy, pak hráč nemůže 1) nastoupit k dalším utkáním po dobu čtyř až šesti měsíců, 2) musí hradit škodu svému klubu. Akceptovatelné porušení smlouvy v tomto období může nastat z oprávněného důvodu, tzv. *just cause*. Např. když hráč během sezóny hrál v méně než 10 procentech oficiálních zápasů svého klubu. Pak sportovní sankce uvaleny nebudou (konkrétně zákaz nastoupit k dalším utkání po dobu čtyř až šesti měsíců), ale na finančních otázkách se stále musejí obě strany dohodnout. Hráč může takto ukončit svoji smlouvu pouze během 15 dnů následujících po posledním oficiálním zápase sezóny klubu. Pokud však dojde k porušení smlouvy z jiných než sportovních důvodů v duchu *just cause*, pak je třeba vyhodnotit výši náhrady škody dle kritérií čl. 17. Nelze se někdy divit tomu, že si smluvní strany dohodnou výši škody pro případ porušení smlouvy již předem s ohledem na náročnost pravidel vymezení její skutečné výše.¹⁶⁰ Podle čl. 17 lze vyčíslit náhradu škody dle kritérií s ohledem na vnitrostátní právo (zde záleží na tom, kde se spor odehrává), specifík sportu a podle všech objektivních kritérií relevantních k danému sporu. Tato kritéria vznikla na základě praxe sportu, například pokud jde o ohodnocení specifického a jedinečného, těžko nahraditelného hráče nebo případně o kroky klubu směrem k hráči apod. Jedná-li se o povinnosti klubu, tak ten pokud poruší smlouvu s hráčem, musí zaplatit hráči zbytek kontraktu.

Pro srovnání s kauzami *Bosman* a *Bernard*, Rozhodčí soud pro sport si v podmínkách stranou evropského práva v kauze *Webster* mohl vyzkoušet podobnou roli jako Soudní dvůr EU. Vskutku, tyto dva soudy hrají prim při řešení právních bitev o sportovních otázkách v Evropě.¹⁶¹ Hráč Webster ukončil jednostranně smlouvu s klubem Hearts of Midlothian a podepsal smlouvu novou s klubem Wigan Athletic. Hearts požadovali jako náhradu škody Webstrovu tržní cenu čtyři až pět milionů liber. Podle CAS nelze akceptovat ekonomické, morální či právní ospravedlnění, na základě kterých by klub mohl nárokovat náhradu škody, jež je rovna tržní hodnotě hráče. Podle CAS by měla být náhrada pro Hearts pouze na úrovni zbytku závazku (tzv. *residual value of the contract*, dle CAS to mělo být 150 000 liber).¹⁶² Webster měl štěstí, že jednostranně neporušil

¹⁵⁹ Pro srovnání Soudní dvůr EU se např. v níže řešené kauze *Lehtonen* pozastavuje nad tím, že konečný termín přestupů se liší v závislosti na tom, zda hráč přestupuje z evropské nebo mimoevropské zóny (kde jde o datum pozdější, tedy délka lhůt k přestupu se liší na základě místa působení hráče). U smluvní stability FIFA podobně rozlišuje délku tzv. chráněného období podle momentu podpisu smlouvy hráčem – před a po 28. rokem věku.

¹⁶⁰ Koffman L., MacDonald E., *The Law of Contract*, 4th edition, str. 487. Kluby by však neměly smluvně vyloučit např. platby solidarity, o které se může přihlásit i třetí klub.

¹⁶¹ Viz Nafziger J., A Comparison of the European and North American Models of Sports Organisation, *International Sports Law Journal*, 2008/3 – 4, str. 105.

¹⁶² Weger F., *The Jurisprudence of the FIFA Dispute Resolution Chamber*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2008, str. 142.

smlouvu v průběhu výše popsaného tzv. chráněného období.¹⁶³ Na druhou stranu v kauze *Matuzalem* nastal obrat a CAS rozhodl, že náhrada škody se může vyšplhat až k transferové částce, kterou zaplatil předchozí klub, od něhož hráč tzv. utekl. Bez zájmovosti není ovšem ani pohled Švýcarského federálního tribunálu, dle kterého zákaz činnosti hráče Matuzalema na základě disciplinárního řízení FIFA (pokud neuhradí přes 12 milionů eur bývalému klubu) je závažným zásahem do jeho práv ("*manifest and serious attack on his rights*"), což je v rozporu s veřejným pořádkem.¹⁶⁴ Zdá se, že oblast smluvní stability ještě bude tvarována do budoucna dalšími kauzami.

Součástí pravidel FIFA je též existence transferových oken (hráči mohou přestupovat pouze ve vymezených přestupních termínech v zimě a v létě). K podobné problematice se Soudní dvůr EU vyjadřoval v kauze *Lehtonen*¹⁶⁵ a akceptoval v basketbale jako legitimní požadavek na vyváženou soutěž, tedy podobná opatření sportovních asociací nezavrhne. Mezinárodní basketbalová federace (FIBA), resp. národní federace, totiž nedovolovaly přestupy hráčů v rámci evropské zóny po určitém datu, kdy začínají tzv. play off, tedy vyřazovací část po dlouhodobé základní části národní soutěže. Lehtonen, hráč s finským občanstvím, uzavřel s belgickým klubem Castors Braine zaměstnanecký vztah po zmíněném datu zakazující přestup v rámci evropské zóny. Lehtonen již ve stejné sezóně působil u jiného evropského klubu ve finské lize. Opatření přestupních období nebyla shledána jako diskriminační, pokud ovšem budou data platit pro všechny subjekty stejně.

7.2 Transfery ve světle soudní kontroly dle § 15 zákona o sdružování

Kromě případů s evropským prvkem ve světle práva EU či řešení na úrovni sportovního sektoru ať už CAS, či FIFA, nabízí se též konfrontace na základě výše popsaného § 15 zákona o sdružování. V praxi se lze setkat s případem, kdy hráči klubu X napadali rozhodnutí registračního úseku dle přestupního řádu pro neprofesionální fotbalisty, resp. odvolacího orgánu jako v rozporu se zákonem a stanovami, když předmětem sporu bylo oprávnění zástupce klubu rozhodovat o jejich přestupu (šlo o nižší výkonnostní soutěž). Hráčům se nelíbilo mj. to, na čem stavěl obhajobu také fotbalový sektor v kauze *Bosman*, tzn., že rozhodování o přestupech je vztah mezi kluby. Hráči nesouhlasili s tím, že před odvolací orgán asociace byl přizván při řešení sporu o jejich přestupu pouze klub, nikoliv hráči. Pak je na sportovní asociaci, aby obhájila svou spolkovou autonomii při přijímání specifických sportovních předpisů (případ s největší

¹⁶³ Viz Weger F., Webster, *Matuzalem, De Sanctis...and the Future*, *International Sports Law Journal*, 2011/3-4.

¹⁶⁴ <http://sportsillustrated.cnn.com/2012/soccer/wires/03/29/2080.ap.soc.fifa.matuzalem.1st.ld.writ-ethru.0441/index.html>.

¹⁶⁵ C-176/96 *Jyri Lehtonen and Castors Canada Dry Namur-Braine ASBL v Federation Royale Belge des Societes de Basketball ASBL (FRBSB)* [2000] E.C.R. I-2681; [2000] 3 C.M.L.R. 409.

pravděpodobností stále pokračuje na úrovni řádných soudů). V jiné kauze už však Nejvyšší soud dokonce uvedl, že „Měl-li by soud (srov. rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2306/2008)¹⁶⁶ přezkoumávat ve dvouinstančním řízení například každé rozhodnutí o schválení přestupu sportovce mezi kluby sportovního svazu – a přestupů je v každém přestupním termínu většího svazu třeba i několik set – pak by se stal soud jakýmsi dozorcem nad spolkovým děním, což je krajně nežádoucí a z pohledu čl. 20 odst. 1, 3 Listiny základních práv a svobod i protiústavní. Naproti tomu rozhodnutí o finančně citelné pokutě, uložené členu spolku (sportovnímu klubu) jako disciplinární sankce, se soudnímu přezkumu nevyhne (srov. usnesení sp. zn. 28 Cdo 4852/2009¹⁶⁷ shora).“¹⁶⁸

7.3 Transferová problematika ve světle kauzy Bohemians

V nezáviděníhodné situaci se může ocitnout nejen hráč, ale též sportovní asociace, když jí dorazí žádost o registraci přestupu týkající se hráče klubu X a práva k tomuto hráči jsou zapsána v konkursní podstatě. Klub X chce tohoto hráče „prodat“ do klubu Y. Do momentu vyřešení vylučovací žaloby týkající se takového hráče může dojít k následujícímu. Pokud přestup asociace zaregistruje, nebude s tím souhlasit konkursní správce, protože práva k hráči jsou podle něj součástí konkursní podstaty. Pokud asociace ustoupí konkursnímu správci a nezaregistruje přestup, hrozí jí žaloba ze strany klubu X v případě, že tento klub uspěje s vylučovací žalobou. Stejně tak v případě, že soud uzná, že práva k hráči jsou v konkursní podstatě oprávněně, asociaci hrozí opět nebezpečí žaloby ze strany konkursního správce. Stěžejní otázkou je také to, zda mohou být práva k hráči součástí konkursní podstaty. Zákon o konkursu a vyrovnání, pokud jde o konkursní podstatu, nakládá s pojmy „věcí, právem nebo jinou majetkovou hodnotou“. Snad „jiná majetková hodnota“ by jako jediná kontroverzně mohla odpovídat právům spojeným s účastí v soutěži nebo výchovným/odstupným. Např. Ústavní soud uvedl, že „vyčísřit lze sportovní výkony hráčky a jejich majetkový přínos pro klub“.¹⁶⁹

¹⁶⁶ V kauze sp. zn. 28 Cdo 2306/2008 vyslovil Nejvyšší soud „pochybnost o tom, zda je soud oprávněn zasahovat do diskrece orgánu jiného občanského sdružení (České asociace stolního tenisu), pokud tento orgán schválil svým rozhodnutím přestup hráče do jiného klubu (zrušení rozhodnutí bylo požadováno klubem, v němž hráč dosud působil), a za současného zrušení rozsudků obou nižších instancí vrátil věc se závaznými pokyny soudu prvního stupně k dalšímu řízení“.

¹⁶⁷ Kauza sp. zn. 28 Cdo 4852/2009 již byla popsána výše v této publikaci v kapitole o disciplinárním řízení (SK Slavia Praha – fotbal, a. s. vs. ČMFS).

¹⁶⁸ http://www.nsoud.cz/Judikatura/judikatura_ns.nsf/WebSearch/1A612799068493C5C1257983005A0006?openDocument&Highlight=0, rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2304/2011.

¹⁶⁹ II. ÚS 329/97. Soud uvedl: „To, že obecné soudy daly v dané věci za pravdu vedlejšímu účastníkovi ještě neznamená, že rozhodly tak, že význam hráče pro klubovou činnost nelze v penězích vyčísřit. Došly však k závěru, že vyčísřit lze sportovní výkony hráčky a jejich majetkový přínos pro klub, nikoli však cenu hráčky jako takové v podobě její kupní ceny jako zboží, neboť není majetkem sportovního klubu. Tento závěr je zcela v souladu s čl. 1 Listiny, který zakotvuje svobodu, rovnost a důstojnost lidí jako základní pilíře, na nichž je úprava základních práv a svobod založena a který vylučuje, aby se lidská bytost stala pouhým objektem právního vztahu...“.

Výše uvedený problém názorně demonstruje tzv. kauza Bohemians. V únoru 2005 byl prohlášen konkurs na FC Bohemians Praha, a. s. a ustanoven první správce konkursní podstaty (dnešní konkursní správce je již třetím v pořadí). V dubnu 2005 je uzavřena prvním správcem konkursní podstaty smlouva o převodu členských práv a povinností a movitých věcí z FC Bohemians, a. s. na AFK Vršovice, a. s. (dnešní Bohemians 1905, a. s.). V dubnu 2005 nejprve Výkonný výbor ČMFS souhlasil s předběžným převodem práv a povinností z FC Bohemians Praha, a. s. na AFK Vršovice, a. s. s odkládací podmínkou, aby AFK Vršovice, a. s. splňovala nároky stanov a předpisů ČMFS.¹⁷⁰ Na červnovém zasedání v roce 2005 VV ČMFS potvrdil dubnové per rollam hlasování o přijetí AFK Vršovice, a. s. za člena ČMFS.¹⁷¹ Ve stejném měsíci mění název AFK Vršovice, a. s. na Bohemians 1905, a. s.¹⁷² Nový konkursní správce, druhý v pořadí, v září 2008 předkládá Městskému soudu nový seznam konkursní podstaty včetně práv k hráčům, kteří byli v FC Bohemians Praha, a. s. v době vyhlášení konkursu a Bohemians 1905, a. s. podává vylučovací žalobu proti tomuto úkonu.¹⁷³ V době psaní této publikace se očekává verdikt Vrchního soudu v této kauze. Bylo by vhodné, aby se v judikatuře objevil výklad obsahu konkursní podstaty právě v otázkách sportovců.

Pokud jde o vývoj v této kauze v otázce členství¹⁷⁴, na konci roku 2006 byla podepsána smlouva o narovnání, kde ČMFS pohlíží na FC Bohemians Praha, a. s. stále jako

¹⁷⁰ Komuniké VV ČMFS 13. dubna 2005, <http://www.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=2641>. Srov. též tehdejší Soubor předpisů ČMFS, nakl. Olympia, Praha 2007, str. 175 – Organizační směrnice pro činnost členských klubů ČMFS, čl. 11 (odst. 1): V případě zániku členství může výkonný výbor ČMFS v zájmu prospěchu fotbalu rozhodnout, že členská práva převede na jinou právnickou osobu, která se stane členem ČMFS na místo subjektu, jehož členství v ČMFS zaniklo. Přednostně však toto právo nabídně tomu, komu náleželo před jeho převodem na člena, jehož členství zaniklo, pokud takový subjekt ještě existuje. V takovém případě družstva zaniklého člena pokračují dále v soutěžích a stávají se družstvy nového klubu, na nějž byla členská práva převedena (pozn. nové znění Směrnice s platností od 1. července 2011, viz web www.fotbal.cz, Legislativa, s citovaným ustanovením již nepočítá).

¹⁷¹ Komuniké VV ČMFS, 1. června 2005, <http://www.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=3690>.

¹⁷² „ČMFS schválil přejmenování AFK Vršovice na Bohemians 1905, Střížkov naopak neuspěl,“ 30. června 2005, <http://www.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=4091>.

¹⁷³ Viz rozhodnutí 58Cm62/2008-153, 1. dubna 2011, ve kterém Městský soud v Praze zatím rozhodl, že smlouva o převodu členských práv z FC Bohemians Praha, a. s. na AFK Vršovice (dnešní Bohemians 1905) uzavřená prvním správcem konkursní podstaty je absolutně neplatná v důsledku nepřesného vymezení konkursní podstaty. Rozhodnutí zveřejněno na www.bohemianspraha.cz, sekce „O konkurzu – důkazy“.

¹⁷⁴ V literatuře se na jednu stranu setkáme s tím, že členství ve spolku nelze převádět (Telec I., *Spolkové právo*, C. H. Beck, 1998, Černý P. *Zákon o sdružování občanů*, komentář, 1. vydání, 2010). Telec I. na str. 55 uvádí, že „členství ve spolku není nijak majetkově vyjádřeno, například formou členského (nebo obchodního) podílu, jak jej známe z případu družstev a obchodních společností, a tudíž není ani způsobilé ocenění peněží jako všeobecným ekvivalentem. Jeho nemajetková povaha nepřipouští, aby členství (rozuměj členská práva a povinnosti, které jsou jeho obsahem) bylo předmětem občanskoprávních vztahů. Členská práva nejsou způsobilými předměty ani zcizení, propůjčení, zastavení, dědění ani jakéhokoliv jiného právního nakládání.“ Na druhou stranu je otázka, jak reagovat na fakt, že řada členů v profesionálním sportu jsou právnické osoby, akciové společnosti, tzn., zda je možno na ně nahlížet více jako na podniky a k převodu podniku na jiný subjekt by nemuselo nic bránit, tím spíše, když stanoví sportovní asociace toto umožní.

na člena ČMFS.¹⁷⁵ Výkonný výbor ČMFS (zvolený na červnové Valné hromadě 2009) na konci roku 2009 prozatím konstatoval, že je tedy třeba předběžně pohlízet na FC Bohemians Praha, a. s. a Bohemians 1905, a. s. jako na řádné členy Českomoravského fotbalového svazu.¹⁷⁶ V říjnu 2010 Odvolací a revizní komise ČMFS (zvolená na Valné hromadě v červnu 2010) rozhodla o podnětu FC Bohemians Praha a „střížkovské“ Bohemians Praha (podnětu podaného již v roce 2005) k přezkoumání rozhodnutí Výkonného výboru ČMFS ve vztahu k převodu práv a povinností na Bohemians 1905 tak, že řízení zastavuje s odůvodněním, že nemá pravomoc k přezkumu rozhodnutí Výkonného výboru.¹⁷⁷ Naopak v roce 2012 dochází k vyloučení FC Bohemians Praha, a. s. Výkonným výborem z Fotbalové asociace ČR.¹⁷⁸ Proti tomuto rozhodnutí se FC Bohemians Praha odvolává a brání u soudu. Pak se nelze divit právní nejistotě při vyřizování transferů.

8. Občanství jako základ diskriminace ve sportu?

Problematika budoucnosti tradičních struktur evropského sportu s největší pravděpodobností spočívá v tom, že svým charakterem jsou založené na důležitosti národní identity, což je základ pro potenciální diskriminaci.¹⁷⁹ Regule sportovních asociací obvykle obsahují dva typy klauzulí na základě občanství: buď omezují účast v týmu či soutěži na základě (zahraničního) občanství sportovce, anebo omezují kluby kvantitativním omezením, aby počet cizinců u nich dosáhl určitý maximální počet, ať už při samotném angažování, nebo nasazením do hry v soutěžním klubovém utkání.¹⁸⁰

8.1 Cizinecké kvóty

V důsledku členství v EU je zde třeba mít opět na paměti také evropské právo. Na otázku omezení počtu cizinců v klubových soutěžích odpověděl Soudní dvůr EU v kauze *Bosman*.¹⁸¹ Pravidlo o kvótách, tj. kolik hráčů z jiného státu EU smí hrát v soutěžním

¹⁷⁵ Text dohody přístupný na www.bohemianspraha.cz, sekce „0 konkurzu – důkazy“.

¹⁷⁶ Komuniké ze 7. zasedání Výkonného výboru ČMFS, 30. listopadu 2009, internetové stránky svazu www.fotbal.cz.

¹⁷⁷ Komuniké z řešení kauzy Bohemians na zasedání ORK ČMFS 13. října 2010, internetové stránky svazu www.fotbal.cz.

¹⁷⁸ V médiích popis kauzy např. <http://fotbal.sport.cz/clanek/167504-kauza-tri-znesvarenych-bohemek-jde-o-velke-penize-mozna-az-o-300-milionu.html>.

¹⁷⁹ Halgreen, *European Sports Law, A Comparative Analysis of the European and American Models of Sport*, op. cit. 2004, str. 396 v porovnání se severoamerickým modelem, kde je jen Kanada a USA. Na druhou stranu jak kdysi v žertu pravil John H. Carey II „proč se vlastně jmenuje NHL „národní“, když se jí účastní kluby z USA a Kanady?“

¹⁸⁰ Van den Bogaert, Vermeersch A., *Sport and the EC Treaty*, op. cit. 2006, str. 826.

¹⁸¹ Evropská fotbalové unie (UEFA) přijala na základě dohody s Evropskou Komisí tzv. Pravidlo 3 + 2. Kluby tak mohly nasadit do hry jen tři zahraniční hráče a další dva, kteří již působili ve státě dané asociace po dobu pěti let, včetně tří let v juniorském věku.

utkáni, sice nebránilo samotnému zaměstnání hráče Bosmana, Evropský soud považuje toto pravidlo za omezující, když minimalizuje hráčovu šanci se prosadit v samotném zaměstnání, a tím jde o překážku volného pohybu osob.¹⁸² Obsah pracovní činnosti spočívá právě v nasazení hráče v utkání.¹⁸³ Fotbalový sektor neuspěl mj. s argumentem, že kvóty hráčů zachovávají rovnost mezi kluby (jelikož největší kluby nevykoupí nejlepší hráče na trhu), protože podle soudu neexistují pravidla zakazující bohatým klubům vykoupit nejlepší hráče na vnitrostátní úrovni, a cíl této rovnováhy tím není identicky naplněn. Soud upozornil na to, že ani na regionální úrovni neexistuje požadavek, aby daný hráč v nižších soutěžích pocházel z regionu, kde působí.

Pro srovnání v českém fotbale za družstva I. a II. ligy mohou nastoupit hráči s evidovanou profesionální smlouvou, kteří jsou občany členských států Evropské unie, Evropského hospodářského prostoru, jakož i občané států majících s Evropskou unií uzavřeny dohody o partnerství bez početního omezení a dále nejvýše tři další hráči, kteří jsou občany jiných států.¹⁸⁴ Ovšem např. ve výkonnostním fotbale stále platí, že v soutěžním utkání mohou v družstvu nastoupit tři hráči, kteří jsou občany cizího státu. Nejde zde o profesionální hráče, a tedy je málo pravděpodobný zásah evropského práva.¹⁸⁵ Ostatně v kauze *Bosman* Evropský soud řešil spor hráče z nejvyšší soutěže (viz v orig. textu rozsudku „*first division club*“). Stejně tak původním úmyslem úpravy o cizineckých kvótách bylo aplikovat ji pouze na nejvyšší soutěž do konce sezóny 1996/1997 a po této sezóně i na ostatní profesionální soutěže.¹⁸⁶ Na druhou stranu občanský prvek evropského práva začíná prosakovat též do volného pohybu osob, které nejsou ekonomicky aktivní, viz judikatura Soudního dvora EU, jenž vymezuje horizonty

¹⁸² Sportovní sektor argumentoval u soudu tím, že jde o čistě sportovní pravidlo. Ve světle této argumentace srov. výklad o čistě sportovních pravidlech výše v kapitole o sportu jako specifickém sektoru.

¹⁸³ *Odst.* 120 rozsudku.

¹⁸⁴ Kauza *Bosman* platí pro občany EU, ale pokud jde o zmiňované občany třetích států, pak řada sportovních asociací dále udržovala omezení počtu cizinců ze zemí mimo EU, kteří mohou nastoupit za klub v soutěžním utkání. EU (dříve ES) má však uzavřené mezinárodní smlouvy s řadou zemí, které obsahují ustanovení o zákazu diskriminace jejich občanů, pokud jsou zaměstnání na území EU. Díky těmto ustanovením nakonec Evropský soudní dvůr rozhodoval o omezení sportovních asociací vůči občanům ze zemí mimo EU v kauzách C-438/00 *Deutscher Handballbund* [2003] ECR I-4135 a C-265/03 *Igor Simutenkov v Ministerio de Educación y Cultura and Real Federación Española de Fútbol*, ze dne 12. dubna 2005, kteří využili přímý účinek ustanovení v těchto mezinárodních smlouvách. Jak Kolpak tak i Simutenkov neměli být tedy diskriminováni cizineckými kvótami. Podrobně o těchto kauzách viz Hamerník P., *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*, Auditorium, 2007.

¹⁸⁵ Zajímavé jsou situace v praxi, jak může dojít k porušení výše uvedeného početního omezení v nižší soutěži, kdy hráč – cizí státní příslušník, registrovaný v jiném členském státě, nastoupil do utkání, aniž by o tom například klub vůbec věděl. Hráč za účelem získání registračního průkazu uvedl registrační orgán v omyl tvrzením, že není v zahraničí registrován, nastoupil tedy neoprávněně s dvojí registrací v soutěžích okresního přeboru v rámci tehdejšího ČMFS (dnešní FAČR) a když současně k utkání nastoupili další tři cizí státní příslušníci, on se stal čtvrtým cizincem. Byla porušena cizinecká kvóta (za řádné vyplnění přihlášky k registraci a pravdivost všech údajů odpovídají hráč a klub).

¹⁸⁶ Viz Halgreen L., *European Sports Law, A Comparative Analysis of the European and American Models of Sport*, op. cit. 2004.

obsahu občanství EU, aby nedocházelo k diskriminaci na základě občanství vůči ekonomicky neaktivním osobám. Další snahu o zachování omezení cizích hráčů lze potenciálně objektivně ospravedlnit, pokud prokáže fotbalový sektor její nutnost k existenci soutěže a že zaručuje její rovnováhu. Evropský parlament potvrdil svoji podporu níže popsanému pravidlu pro domácí hráče UEFA a domnívá se, že by to mohl být model pro další profesionální ligy v Evropě.¹⁸⁷ UEFA totiž připravila mírnější, novou úpravu na základě zkušenosti z Ligy mistrů s názvem tzv. *Home-grown players rule*. Jde o povinnost klubu nasadit do soutěžního utkání minimální počet v rámci domácí soutěže výchovných hráčů. Jedná se o fotbalisty, kteří byli trénováni domácím či jiným klubem v rámci stejné fotbalové asociace po dobu nejméně tří let (v období od 15. roku věku do 21 let věku), a to bez ohledu na to, jaké má hráč občanství. Určitá neutralita ke statutu občanství dává šanci tomuto pravidlu obstát před evropským právem. Z celkového počtu v týmu musí být tedy alespoň 8 hráčů trénováno v daném klubu, případně z nich maximálně čtyři hráči musejí být vychováni jiným klubem v rámci stejné fotbalové asociace. Nejde o přímou diskriminaci na základě občanství, ale o diskriminaci nepřímou.¹⁸⁸ Otázkou stále zůstává, zda prointegrační postoj evropských institucí za účelem tvorby fungujícího vnitřního evropského trhu má vztah k tomu, aby ve fotbale bylo cílem, v rámci zmíněné integrace pracovního trhu, více pracovních příležitostí.¹⁸⁹ V důsledku zrušení cizineckých kvót Bosmanovým rozsudkem došlo současně také k redukci výkonu slabších klubů v menších státech, když hráči dávají přednost lukrativním nabídkám v zahraničí.¹⁹⁰ Sportovní sektor opakovaně cizinecké kvóty prosazuje. Např. na konferenci o specifikách a autonomii sportu v EU v budově parlamentu Maďarské republiky dne 21. října 2009 za sportovní sektor vystoupili Sepp Blatter, prezident FIFA, René Fasel, prezident Mezinárodní hokejové federace, Dirk Reiner Martens z Mezinárodní basketbalové federace a Hassan Mustafa, prezident Mezinárodní federace házené. Tito představitelé se shodli na nutnosti omezení počtu cizinců v týmech.¹⁹¹ Sepp Blatter prosazoval pravidlo 6 plus 5 pod hlavičkou FIFA. Jak známo, jde o chystané pravidlo, jež dovoluje nastoupit k utkání minimálně šesti místním hráčům, kteří mají způsobilost nastoupit za národní tým země, kde sídlí klub, za nějž nastupují. Pan Blatter při své řeči položil všem otázku, co že je to za evropský zákon, když ho valná většina obyvatel

¹⁸⁷ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o evropském rozměru v oblasti sportu ([2011/2087\(INI\)](#)) (odst. 72).

¹⁸⁸ Viz např. Van den Bogaert, Vermeersch A., *Sport and the EC Treaty*, op. cit. 2006, str. 830. Nepřímou diskriminaci lze snáze ospravedlnit než diskriminaci přímou.

¹⁸⁹ Weatherill S., který si myslí v *On Overlapping Legal Orders - What is Purely Sporting Rule?*, na str. 14, že odpověď zní spíše ne.

¹⁹⁰ Hornsby S., *The Harder the Cap, the Softer the Law?*, op. cit. 2001, str. 148.

¹⁹¹ Porovnání s ostatními sporty v EU pokud jde o rovné zacházení s cizinci v soutěžích v individuálních sportech v 27 členských státech EU nabízí studie pro Evropskou komisi – *tender no. EAC/19/2009 commissioned by European Commission*, zpracovaná T.M.C. Asser Institutem, Edge Hill University a Leiden University: http://ec.europa.eu/sport/library/doc/f_studies/study_equal_treatment_non_nationals_final_rpt%20_dec_2010.pdf.

fotbalové rodiny nechce, uváděl u té příležitosti počet jejích členů po celém světě a je tedy třeba podle něj evropské zákony změnit v duchu vůle většiny. Odpovědi se mu dostalo např. od zástupce Evropské komise Michala Krejzy, který za Evropskou komisí zdůraznil, že autonomie sportu je respektována. Evropská komise uznává specifika sportu jako je nejistota výsledků sportovních soutěží, bezpečnost na stadionech, fair play, vzdělávání sportem, stabilita soutěží, identita národních týmů či licenční požadavky v profesionálním fotbale atd. Nicméně je podle něj třeba respektovat také evropské právo. Obecná výjimka pro sport, aby nebyl předmětem volného pohybu osob či hospodářské soutěže není možná. Na druhé straně lze výše zmíněné sportovní cíle potenciálně ospravedlnit ve světle proporcionality, tj. zda nepřiměřeně nezasahují do principů evropského práva. Pravidlo 6 plus 5 nelze podle něj ospravedlnit dle práva EU.¹⁹² Pravidlo 6 plus 5 dle sportovního sektoru má za cíl, aby se vyrovnaly soutěže. Zabránilo by se tak stále stejnému týmu vyhrávat soutěže a podpořilo by se začlenění domácích hráčů v soutěžích, aby tím nestrádal národní tým, když by jeho členové vyasedávali na lavičce v ligových soutěžích kvůli lepším cizincům (tím jde u domácích hráčů výkonnost dolů). Tedy jde o podporu národním týmům v jistém smyslu. Závěrem na zmíněné konferenci byla přijata Společná deklarace o specifikách sportu a jeho autonomie. Deklarace mj. vyzdvihuje fakt, že je třeba najít zdravou rovnováhu mezi sportem a komercí, potvrzuje, že sport je součástí národních tradic, kultury a historie a je třeba zachovat jeho autonomii ve světle kompetencí EU, členských států a pyramidy sportu. Členské státy byly vyzvány k podpoře principů fair play, výchovy mladých hráčů, rozvoje mládeže na úrovni klubů a národních týmů. Pokud by došlo k tomu, že by nakonec jen individuální klub jednostranně, sám diskriminoval na základě občanství, zdá se, že ustanovení o volném pohybu osob dle čl. 45 Smlouvy o fungování EU by to neporušovalo (oproti kolektivně vytvořeným překážkám). Otázkou je, kdy do budoucna hypoteticky dojde i na jednotlivé kluby dle zmíněného čl. 45 Smlouvy o fungování EU ve světle judikátu *Roman Angonese*. V jiné oblasti než sportu lze spekulovat kupříkladu o scénáři, když francouzská restaurace v Bonnu preferuje zaměstnávání francouzských občanů namísto řeckých či italských apod.¹⁹³

8.2 Národní týmy a diskriminace na základě občanství

V roce 1973 přijala Světová cyklistická unie u příležitosti konání mistrovství světa nové pravidlo, kdy členové národních týmů v disciplíně dráhové cyklistiky dvojici (tzv.

¹⁹² Z tiskové zprávy Komise EU IP/08/807, Brusel, 28. května 2008 je vidět preference výše popsané varianty UEFA.

¹⁹³ Kriticky viz Roth H., Oliver P., Internal Market and the Four Freedoms, *CMLRev.*, (2004) 41, str. 428. Srov. zmíněnou kauzu C-281/98 *Roman Angonese v Cassa di Riparmio di Bolzano SpA* [2000] ECR I-4139, kde italská banka vyžadovala certifikát jazykové dovednosti vydávaný v konkrétním regionu a tím bylo těžší získat tento certifikát občany z jiných členských států. Tento požadavek byl podle Soudního dvora EU v rozporu s volným pohybem osob.

motorizovaný cyklista a za ním v závěsu soutěžící cyklista) musejí mít stejné občanství, aby tak lépe reprezentovali danou zemi, a o to při charakteru mistrovství světa jde především. Do té doby bylo možné, aby motorizovaní cyklisté byli z jiného státu, než za nimi jedoucí cyklisté (motorizovaný cyklista vytvářel za sebou pohybujiící se vakuum, díky kterému cyklista za ním mohl jet až 100kilometrovou rychlostí. Motorizovaný cyklista tak byl do jisté míry jedinečný v tom, jak uměl s motorizovaným a speciálně upraveným kolem zacházet, aby cyklista za ním dosáhl rychlé jízdy. Jeho originalita pak zřejmě umožňovala poskytovat do účinnosti nového pravidla tyto služby cyklistům i z jiných zemí, ne každý to s takovým kolem zvládl). Díky nové úpravě Světové cyklistické unie vznikla kauza *Walrave*¹⁹⁴, kde tito cyklisté argumentovali, že je porušováno jejich právo na volný pohyb pracovní síly dle evropského práva. Generální advokát Warner nabízel Soudnímu dvoru EU názorné vysvětlení k tomuto přístupu. Použil hypotetický test, kdy se předvídá osoba raději ptá tvůrců zakládacích smluv Evropské unie (resp. v té době Evropského společenství), sedících za stolem připravených podepsat zmíněnou úpravu evropských smluv, zda se úprava evropského práva dá chápat tak, že by znemožnila přijetí pravidel dovolujících účast v národních týmech jen občanům států, za které tým nastupuje do utkání. Odpověď tvůrců zní „pochopitelně, že ne! Jde o tak samozřejmou věc, že jsme ji do smluv ani nedali“. Touto cestou se vydal i Soudní dvůr. Podle něj se zákaz diskriminace na základě občanství nevztahuje na sestavování národních týmů, když jde o čistě sportovní záležitost. Diskriminaci na základě občanství na klubové úrovni již evropské právo ovšem postihuje, jak bylo patrné výše v případě *Bosman*. Ovšem kde leží hranice mezi národním týmem a soutěžením typu Liga mistrů, kde klub de facto reprezentuje vnitrostátní fotbal na mezinárodní úrovni. UEFA bezprostředně po rozsudku *Bosman* při instrukcích národním svazům považovala za možné zachování cizineckých kvót v evropských pohárových soutěžích typu Ligy mistrů, jelikož tam se kluby dostaly i díky koeficientu na základě výsledků klubů dané vnitrostátní asociace, který byl dle názoru UEFA do jisté míry reprezentativní. Stejný pohled nabízí společné prohlášení UEFA s hráčskou asociací FIFPro z 22. prosince 1995, kde oba subjekty konstatují, že je třeba pravidlo o omezení cizinců zachovat také v mezinárodních soutěžích „*in which teams represent not only themselves but also their respective countries*“. Zdá se však, že Soudní dvůr EU problematika skladby národních týmů nezajímá, ale stará se jen o legalitu pravidel v profesionálních soutěžích.¹⁹⁵ Generální advokát Warner doporučoval Soudnímu dvoru při řešení kauzy *Walrave* se do problematiky skladby národních týmů, tehdy v cyklistice, příliš nezaplétat (doslova „*it would be unwise for the Court to attempt to do so*“). Nelze si však nevsimnout, že soutěže národních týmů generují poskytování služeb divákům, TV společností, sponzorům a tvůrcům reklamy.¹⁹⁶ Na jednu stranu sice jde u utkání reprezentace více o národní

¹⁹⁴ 36/74 *Walrave and Koch v Union Cycliste Internationale* [1974] ECR 1405.

¹⁹⁵ Viz J-C Drolet, *Extra time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?*, op. cit. 2009, str. 117.

¹⁹⁶ Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, Butterworths, 2003, str. 440, Van den Bogaert, Vermeersch A., *Sport and the EC Treaty*, op. cit. 2006, str. 826.

identitu než o peníze.¹⁹⁷ Na druhou stranu je třeba se ptát, zda omezení na základě občanství při sestavování národních týmů je proporcionální opatření nutné pro existenci sportovního odvětví?¹⁹⁸

Možná je Soudní dvůr ovlivněn faktem, že obecně mezinárodní sportovní asociace sestávají národní týmy v zájmu veřejném. K tomu, aby asociace splnily tento úděl, musejí mít svobodnou volbu k přijetí takového systému, aby byli vybráni ti nejlepší sportovci, přestože k výběru dojde v soutěžích, kde sportovec soutěží během roku sám za sebe a následně vybojuje pro danou asociaci místo např. na olympiádě.¹⁹⁹ Takové srovnání hranice regulace přístupu do soutěží národních týmů a mezinárodních soutěží jednotlivců demonstruje kauza *Deliege*.²⁰⁰ Soudní dvůr EU zde hodnotil ve světle volného pohybu služeb (dnes čl. 56 Smlouvy o fungování EU, dříve čl. 49 Smlouvy o Evropském společenství) pravidla asociace juda IJF o výběru judistů pro mezinárodní soutěže. Na olympijské hry v Atlantě se mohlo kvalifikovat osm nejlepších sportovců ve své kategorii na základě výsledků z předchozích mezinárodních závodů. Počet účastníků pro každý kontinent byl vybrán na základě výsledků judistů z každého mezinárodního klání během olympijského roku. Soudní dvůr nepovažoval výše popsaná kritéria za pravidla pro sestavování národních týmů, nicméně došel k závěru, že daná pravidla jsou základní a nutná k organizaci sportu, kdy je nezbytné omezit počet účastníků na určitý počet či přijmout určitá kritéria, která před evropským právem stojí. Taková pravidla sama o sobě nemohou podle soudu porušit volný pohyb služeb.²⁰¹ Velice obecně Soudní dvůr kritéria kvalifikace obhajuje, že přijetí jednoho systému k výběru sportovců oproti systému jinému pro účely mezinárodního turnaje musí být založeno na základě mnoha úvah, jež nejsou spojené s osobní situací sportovce, jako jsou charakter, organizace a financování daného sportu. Podle soudu šlo o jiný druh omezení při přístupu do soutěží než u cizineckých kvót v kauze *Bosman*. Tedy nezbývá, než tento přístup soudu vzít v úvahu s ohledem na to, že jde o pohled soudu na specifika sportovního sektoru, která evropskému právu nevadí. Ovšem, když je někdo olympijským vítězem, má k dobru finanční potenciál k získání dalších sponzorů a výhod.²⁰² Pak je otázkou, zda zájem na zajištění spravedlivého vyvážení účastnických míst pro slabší země v daném sportu nediskriminuje závodníky ze zemí, které vynikají v této disciplíně a kteří přestože skončili pod kvalifikačními pozicemi, jsou přesto stále lepší v porovnání s těmi, co se kvalifikovali z méně vyspělých zemí daného sportovního odvětví.²⁰³

¹⁹⁷ Weatherill S., Rozbor rozhodnutí *Bosman*, *Common Market Law Review*, vol. 33, 1996, str. 992, 1008.

¹⁹⁸ Změna občanství za účelem výděлку v národních týmech je nyní celkem frekventovaná, viz Van den Bogaert, Vermeersch A., *Sport and the EC Treaty: a tale of uneasy bedfellows?*, op. cit. 2006, str. 827.

¹⁹⁹ K tomu viz úvahy v tomto světle v názoru Generálního advokáta (Cosmas) v kauze *Deliege* popsane v této kapitole.

²⁰⁰ C-51/96, C-191/97 *Christelle Deliege v Ligue Francophone de Judo et Disciplines Associées ASBL* [2000] ECR I-2549.

²⁰¹ *Odst.* 64 rozsudku.

²⁰² Yi D., *Turning Medals into Metal*, op. cit. 2006, str. 323.

²⁰³ Viz Foster K., *Can Sport be Regulated by Europe?* v knize Caiger A., Gardiner S. (eds.), *Professional Sport in the EU: Sport Regulation and Re-regulation*, T.M.C. Asser Press, 2000, str. 51.

9. Sportovní asociace jako podnik?

9.1 Ekonomika a sport

Okolnost, že národní asociace sdružují amatérské kluby vedle klubů profesionálních, nezpochybňuje podle Evropského soudu posouzení aktivit sportovní asociace jako činnost s hospodářským účinkem. Jednostranná kvalifikace sportovců nebo klubů ze strany sportovního sdružení nebo svazu, jako „amatérských není sama o sobě povahy, aby vyloučila, že vykonávají hospodářskou činnost.“²⁰⁴ Také Generální advokát Cosmas v kauze *Deliege* např. tvrdí v originále že „*Indeed, very few sports can be classified as purely professional or purely amateur*“, tedy podle něj málokterý sport může být klasifikován jako čistě amatérský anebo exkluzivně profesionální.²⁰⁵ Sám Soudní dvůr již v kauze *Bosman* uvedl, jak náročné je odlišit pravidla s a bez ekonomického účinku. Weatherill si též láme hlavu nad tím, které pravidlo ve sportu či úprava nemá dnes ekonomický následek. Nejvyšší soud ČR také uvedl, že „Konkrétní sportovní aktivity ČMFS jsou veřejnosti dobře známy. Tyto činnosti jsou nepochybně rozsáhlejší než u většiny ‚běžných‘ občanských sdružení. Za notoriety tu můžeme považovat zejména – výrazně komerční charakter aktivit svazu, početní rozsah osob, jež jsou s těmito aktivitami spojeny právními vztahy či jen pouhou součástí“.²⁰⁶ Také Soudní dvůr v kauze *Bosman* měl těžkosti odlišit čistě sportovní sféru od komerční (doslova v orig. „*the difficulty of severing the economic aspects from the sporting aspects of football*“), resp. jak uvádí Weatherill, je to ďábelsky těžká otázka (*fiendishly difficult*).²⁰⁷

Generální advokát Cosmas dovozuje, že Evropské právo nenutí sport, aby se vydal určitým směrem, nenutí ho k zobchodování hodnot či profesionalizaci. Naopak respektuje směr legitimně zvolených orgánů sportovních asociací a společenství sportovců, fanoušků a osob se zájmem o daný sport provádět sportovní cíle tím nejlepším možným způsobem za předpokladu, že nesměruje jejich jednání k diskriminaci a zastření ekonomických zájmů (*provided that their choices do not give rise to discrimination or conceal the pursuit of economic interests*).

Pokud jde o zmíněný obrat generálního advokáta „*conceal*“, jde o výstižný a realistický pohled na věc, ale není zvlášť konkrétní. Pro tento účel si lze například představit situaci týkající se příslušnosti k samotné sportovní asociaci. Každý hráč, který chce nastoupit k soutěžnímu utkání, musí být registrován u dané sportovní asociace. Přestupy hráčů probíhají tak, že pokud změní příslušnost z klubu X na klub Y, neobejde se to bez změny registrace uvnitř sportovní asociace. Sportovci tak poskytnou své osobní údaje asociaci za účelem sportovně-technickým, aby byli zaregistrováni v data-

²⁰⁴ T-193/02 *Piau v Commission* 26. ledna 2005, *odst.* 69.

²⁰⁵ *Odst.* 88 názoru.

²⁰⁶ Rozsudek Nejvyššího soudu, Sp. zn. 28 Cdo 2865/2006.

²⁰⁷ Weatherill S., *European Sports Law*, op. cit., 2007, str. 263.

bázi asociace. Je tedy třeba mít na paměti, že v duchu zákona č. 101/2000 Sb. o ochraně osobních údajů je vyloučeno shromažďovat údaje pod záminkou jiného účelu nebo jiné činnosti, resp. nesdružovat osobní údaje, které byly získány k rozdílným účelům – konkrétně účely sportovně technické versus obchodní a marketingové²⁰⁸. Vyžadovat osobní údaje a zasílat obchodní sdělení lze pouze se souhlasem subjektu údajů. Subjekt údajů musí být při udělení souhlasu informován o tom, pro jaký účel zpracování a k jakým osobním údajům je souhlas dáván, jakému správci a na jaké období.

Cosmas dále sice uvádí, že evropské právo nenutí sport podnikat, nicméně sport musí řešit doslova existenční otázky v tržním prostředí, kluby např. setrvávají v soutěži, zejména v té nejvyšší. Finanční podpora lig je realizována zejména generálním partnerem, smluvně s účastníkem soutěže je následně vyřešena realizace audiovizuálních či rozhlasových práv, dále práva na využití ploch a další výhody pro generálního partnera. V duchu tohoto systému je zajišťována výše zmíněná rovnováha soutěže finanční podporou účastníků soutěže generálním partnerem a ten za to chce pochopitelně exkluzivní propagaci svého produktu. Proto lze nalézt např. ujednání v přihlášce do ligy o tom, že se účastník bude řídit všemi ustanoveními souvisejícími se soutěží a zdrží se narušování exkluzivity generálního partnera. Hrozí mu jinak např. i disciplinární řízení, když podmínky nerespektuje, až po variantu vyloučení ze soutěže. K problematice sponzorování exkluzivním partnerem ve světle práva hospodářské soutěže záleží na mnoha okolnostech a nikdy nelze paušálně říci, zda jsou daná ujednání protisoutěžní. K tomu jsou nutné rozhodující okolnosti, např. objektivní ospravedlnění vztahu se sponzorem, tzn. 1) sport je specifické odvětví, kde existuje nutnost zachovat rovnováhu soutěže a nejistotu sportovního výsledku, 2) doba trvání závazku k hlavnímu sponzorovi, 3) zda došlo k transparentnímu vyhlášení vůči vnějšímu světu, že liga hledá partnera pro sponsoring, všichni potenciální zájemci „sponzoři“ se tedy mohli ozvat a přijít se zájmem o sponsoring s nejlepší nabídkou, 4) zda došlo k nastavení cenové politiky (*price fixing*) rozdílné oproti jiným místům prodeje produktu, zejména je třeba definovat relevantní trh (např. fotbal, alkoholické nápoje apod.), aby se zjistilo, že daná ujednání skutečně vylučují nebo ohrožují hospodářskou soutěž a že prospěch z ujednání se sponzorem nelze objektivně ospravedlnit.²⁰⁹

Ekonomickou dimenzi sportu prostě najdeme vedle jeho lidové, kulturní a sociální role. Také občanská sdružení, která nejsou podnikatelé, mohou být předmětem práva nekalé soutěže (skrže reklamní nebo marketingové činnosti, jež jsou bezesporu zdrojem

²⁰⁸ Obchodním sdělením dle zákona č. 480/2004 Sb. jsou „všechny formy sdělení určeného k přímé či nepřímé podpoře zboží či služeb nebo image podniku fyzické či právnické osoby, která vykonává regulovanou činnost 2) nebo je podnikatelem 3) vykonávající činnost, která není regulovanou činností; za obchodní sdělení se považuje také reklama podle zvláštního právního předpisu.“ Dále tento zákon říká, že: „Podrobnosti elektronického kontaktu lze za účelem šíření obchodních sdělení elektronickými prostředky využít pouze ve vztahu k uživatelům, kteří k tomu dali předchozí souhlas.“ Proto bez souhlasu osob v databázi nelze provozovat jinou činnost, než činnost v rámci které byl získán souhlas s kolekcí osobních dat.

²⁰⁹ Viz Lewis, Taylor, *Sport: Law and Practice*, 2003, 1. vydání.

příjmů rozpočtu klubů).²¹⁰ Pokud se vrátíme ke sporu klubů Bohemians, výše popsaný převod práv a povinností na Bohemians 1905, a. s. napadal nejen úpadek FC Bohemians Praha, a. s., ale též klub FC Střížkov Praha 9.²¹¹ Ten chtěl zajistit pokračování v tradici klubu Bohemians a tak pod tímto jménem působit v České fotbalové lize (ČFL) v ročníku 2005/2006. Výkonný výbor ČMFS v srpnu 2005 vyloučil klub FC Střížkov Praha 9 ze soutěže z důvodu, že používá název Bohemians Praha, když stejný název nese Bohemians 1905, a. s. jako nástupce FC Bohemians Praha, a. s. Střížkovský klub ovšem uspěl u civilního soudu, když napadl rozhodnutí o vyloučení ze soutěže jako v rozporu se stanovami a soutěžní ročník pod tímto názvem Bohemians Praha klub odehrál.²¹² Od té doby je tedy střížkovský klub předmětem žalob ze strany Bohemians 1905, a. s. a Družstva fanoušků Bohemians, pokud jde o nekalou soutěž, přestože původně byl občanským sdružením, když se tohoto jednání dopustil.²¹³

Ve vztahu k nekalé soutěži je též zajímavá kauza „hokejiáda“, kde se Český olympijský výbor bránil soudní cestou vůči jednání Budějovického Budvaru, n. p. při údajném porušení zákazu užívání olympijských symbolik. Tentokrát byl naopak aktivně legitimovaný sportovní subjekt – Český olympijský výbor. Podle soudu „žalovaný svou reklamní kampaní, v níž užil slovo hokejiáda (k označení v té době probíhající události, kterou by jinak musel nazvat přímo slovem olympiáda) a symbol olympijské pochodně, byť v podobě zapáleného svazku hokejek, jež byla přímo vázána ke konání ZOH, porušil zákaz užívání bez povolení žalobce.“²¹⁴ Českému olympijskému výboru byl totiž uznán speciální statut ve světle významu MOV zákonem č. 60/2000 Sb. o ochraně olympijských symbolik MOV. Na druhou stranu dle Komise EU a Soudního dvora EU je MOV podnik, resp. sdružení národních a mezinárodních sdružení podniků a je také předmětem práva hospodářské soutěže.²¹⁵

Dnešní sport je tedy fenoménem, počínaje od běžného běhání v lese na Velké kunratické z nadšení a radosti rekreačního sportu až po ekonomiku ve vztahu k velkým

²¹⁰ Např. Čorba J. v příspěvku *Obchodnoprávné aspekty organizácie a prevádzkovania športovej činnosti* zvažuje, zda by sponzorovaný měl mít živnostenský list na reklamní a marketingové služby (prezentací sponzorů tak pro ně vykonává služby, otázkou je, zda tak činí za účelem zisku. V potaz autor bere též nerovnováhu ve vztahu sponzor a sponzorovaný klub, pokud jde o hodnotu protiplnění), viz str. 59 publikace Jánošíková L., Čorba J., *Športové právo, Zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej dňa 16. novembra 2011, ELSA Košice*, EuroKodex 2012, Bratislava.

²¹¹ V médiích popis kauzy např. <http://fotbal.sport.cz/clanek/167504-kauzu-tri-znesvarenych-bohemek-jde-o-velke-penize-mozna-az-o-300-milionu.html>.

²¹² Výkonný výbor ČMFS bere na vědomí předběžné opatření, 18. srpna 2005 <http://www.fotbal.cz/scripts/detail.php?id=4627>.

²¹³ Viz např. <http://www.bohemians.cz/clanek/12705/pouzivani-jmena-a-loga-bohemians.aspx>.

²¹⁴ Rozsudek Vrchního soudu v Praze ze dne 21. prosince 2010 sp. zn. 3 Cmo 162/2010. Viz Macek J., *Rozhodnutí ve věcech nekalé soutěže a obchodní firmy (2000-2010)*, II. Díl. Vydání první. Praha: C. H. Beck, 2011, 609 s., str. 511.

²¹⁵ (T-313/02 *Meca-Medina and Majcen v Commission* [2004] ECR II-3291, C-519/04 P *Meca-Medina and Majcen v Commission* [2006] ECR I-6991, odst. 38). Samotný statut MOV nebyl dostatečně jasný ani ve Švýcarsku ještě do roku 1991 právě s ohledem na uznání jeho údajného speciálního statutu. Viz Mestre A, *The Law of the Olympic Games*, op. cit. 2009, str. 38 – 40 („It seems to us that the Olympic Charter has, since 1991, stated the true legal nature of IOC“).

šampionátům. K průniku obou tváří sportu dojde i u příležitosti, že se někdo stane olympijským vítězem, což zahrnuje potenciál k ekonomické činnosti.²¹⁶

9.2 Definice podniku

Také v otázkách samotné definice podniku a obecně hospodářské soutěže se stal ve vztahu ke sportu inspirativní zmíněný přístup evropské úpravy,²¹⁷ přestože k aplikaci práva hospodářské soutěže EU je nutné splnit podmínku, aby jednání podniku mělo vliv na obchod mezi členskými státy.²¹⁸ Pokud tato podmínka není splněna, aplikuje se právo hospodářské soutěže vnitrostátní.²¹⁹ Nicméně evropská úprava, jak bylo řečeno, je určitým vzorem pro úpravu vnitrostátní. Např. prof. Amstutz popsal aplikaci švýcarské hospodářské soutěže jako „copy-paste“ z judikatury Soudního dvora výše popsaného rozsudku *Meca-Medina a Majcen* a dle něj UEFA ve světle této úpravy neporušila právo hospodářské soutěže, když přezkoumala oprávněnost účasti hráčů FC Sion v Lize mistrů UEFA a následně vyloučila FC Sion z této soutěže.²²⁰ Obecně lze tedy na základě judikatury Evropského soudu říci, že ne každá kartelová dohoda mezi podniky nebo každé rozhodnutí sdružení podniků omezující svobodu jednání osob/subjektů v hospodářské soutěži spadá nezbytně pod zákazy stanovené pravidly o kartelech nebo zákazu zneužití dominantního postavení na trhu.²²¹ V každém konkrétním případě je totiž nejprve třeba vzít v úvahu celkové souvislosti, v nichž bylo dotčené rozhodnutí sdružení podniků přijato nebo v nichž působí jeho účinky. Konkrétněji je třeba vzít v potaz cíle, které jsou v projednávaném případě spojeny s nezbytností přijmout pravidla daného podniku a následně je objektivně ospravedlnit. Také závěry, ke kterým

²¹⁶ Přítom cena zlata u medaile na řecké olympiádě měla údajně cenu cca 100 dolarů, Yi. D., *Turning Medals into Metal*, op. cit. 2006, str. 323.

²¹⁷ Viz Informační listy Úřadu pro ochranu hospodářské soutěže č.1/2007 nebo Raus D., Neruda R., *Hospodářská soutěž po vstupu do EU*, CP Books, 2005, Brno, str. 38: český zákonodárce byl veden zřejmou snahou přizpůsobit českou úpravu soutěžního práva „novým trendům v právu ES“.

²¹⁸ Článek 101 Smlouvy o fungování EU zakazuje kartelové dohody podniků, sdružení podniků či jejich jednání ve vzájemné shodě, vylučující nebo ohrožující hospodářskou soutěž na trhu EU. Článek 102 Smlouvy o fungování EU zakazuje zneužívání dominantního postavení na společném trhu EU nebo jeho podstatné části jedním nebo více podniky (pokud jde o více podniků, pak tyto subjekty jednají společně natolik stejně jako by byly jeden subjekt. Každý z nich zná chování ostatních a tak vše koordinačně směřuje dlouhodobě jedním směrem nezávisle na jednání ostatních soutěžitelů a spotřebitelů, viz T-193/02 *Piau v Commission* 26. ledna 2005).

²¹⁹ V této publikaci byl již popsán případ, když fotbalovému klubu X byla orgánem fotbalové asociace uložena povinnost zaplatit klubu Y podle smlouvy o hostování hráče smluvní pokutu za to, že klub X nasadil zmiňovaného hráče do soutěžního utkání proti klubu Y. Tento klub X argumentoval, že asociace nesprávně interpretovala ustanovení smlouvy o smluvní pokutě mezi kluby a jde současně o porušení evropského práva hospodářské soutěže. Takové jednání bude ale těžko mít vliv na obchod mezi členskými státy EU.

²²⁰ Viz *odst. 220* a násl. kauzy rozhodované na úrovni CAS (CAS 2011/0/2574 *UEFA v. Olympique des Alpes SA / FC Sion*).

²²¹ CAS pak skutečně rozhodl, že konání UEFA v kauze FC Sion nebylo protiprávní podobně jako Soudní dvůr v kauze *Meca-Medina a Majcen*.

dojdeme na trhu A, nemusejí odpovídat těm vyhodnoceným na trhu B, který má „rozdílné charakteristiky směřující právě k jiným výsledkům.“²²² Pokud jde například o FIFA, soud nenašel porušení pravidel hospodářské soutěže u regulace fotbalových agentů (o této kauze viz kapitola o hráčských agentech níže) a současně na druhé straně u stejného subjektu v jiné z jeho činností Komise shledala porušení práva hospodářské soutěže při prodeji lístků na mistrovství světa ve fotbale v roce 1998.²²³ Tedy jak již bylo řečeno, záleží na charakteru regulace a definici relevantního trhu, kdy bude či nebude stejná sportovní asociace považována za porušující právo hospodářské soutěže, resp. vše závisí „na skutkových a právních okolnostech každého případu, které se mohou v jednotlivých věcech významně lišit, a nikoli na předurčených kritériích, jejichž použití by bylo závazné“.²²⁴

Pokud jde o definici podniku, názorným příkladem je opět FIFA, pod kterou jsou sdružené národní asociace. Ty pak sdružují kluby, pro které je fotbalová praxe (alespoň to tak vidí Evropský soud) hospodářskou činností.²²⁵ Tyto fotbalové kluby jsou tedy také podniky ve smyslu hospodářské soutěže a národní asociace, které je sdružují, jsou pak sdruženími podniků. Z toho lze dovodit, že národní asociace, když jsou sdruženími podniků, tak rovněž z důvodu hospodářské činnosti, kterou vykonávají, jsou podniky. FIFA je subjekt sdružující národní asociace a je rovněž sdružením podniků.

Když tedy například FIFA vydá nařízení upravující činnost fotbalových agentů, tak tím se podniky činné na dotčeném trhu – kluby – spojily pod hlavičkou národní asociace, potažmo FIFA tak, že vystupují na trhu vůči svým soutěžitelům, obchodním partnerům a spotřebitelům jako kolektivní subjekt. Jak bude patrné níže, nařízení FIFA regulující fotbalové agenty je závazné pro národní asociace jako členy FIFA a kluby, které sdružují. Tyto subjekty se jako spojené nádoby jeví trvale pohromadě prostřednictvím pravidel, která přijímají a proti kterým se ostatní subjekty (hráči a agenti hráčů) nemohou postavit, aniž by jim nehrozily sankce, jež mohou vést i v krajním případě k jejich vyloučení z trhu. Kluby prostřednictvím předpisů (se kterými souhlasí) tak ukládají podmínky, za nichž se uskutečňuje poskytování určitých služeb.²²⁶

10. Ve jménu sportovců a klubů – úprava hráčských agentů

Představme si, že soukromoprávní subjekt – mezinárodní sportovní asociace upraví povinnost zastupovat sportovce dle jím udělených licencí, např. bývalými sportovci,

²²² Hornsby S., *The Harder the Cap, the Softer the Law?*, op. cit. 2001, str. 144.

²²³ 1998 World Cup, [2000] OJL5/55, [2000] 4 CMLR 963.

²²⁴ T-193/02 *Piau v Commission* 26. ledna 2005, *odst.* 69.

²²⁵ Okolnost, že národní asociace sdružují amatérské kluby vedle klubů profesionálních, nezpochybnuje podle soudu toto posouzení. Jednostranná kvalifikace sportovců nebo klubů ze strany sportovního sdružení nebo svazu, jako „amatérských není sama o sobě povahy, aby vyloučila, že vykonávají hospodářskou činnost“ (T-193/02 *Piau v Commission* 26. ledna 2005, *odst.* 69).

²²⁶ *Odst.* 113 výše cit. kauzy *Piau*.

kteří musejí složit kvalifikační zkoušku z oboru sportu a práva a současně umožní zastupování sportovců i advokátům, po nichž se zmíněná zkouška nevyžaduje. Takto je realizována představa sportovní asociace, která umožní licencovaným subjektům zastupovat sportovce, ale státní úprava už má další hlediska, např. zda advokát může poskytovat služby ve státě, v němž nemá advokátní licenci, protože je na něj vždy nahlíženo jako na advokáta ve světle teorie „*Two-Hat: attorneys are always attorneys*“.²²⁷ Tyto starosti prvně zmiňovaná kategorie neprávnicků, bývalých sportovců, proti advokátům mít nemusí. Opět jde o fascinující vztah obecného práva a sportovní regulace. Kde je rovnováha kompetence odpovědného zastupování sportovců a jaké jsou její hranice? Evropský parlament mj. navrhuje, aby „sportovní federace zavedly nevěřejný evropský registr hráčských agentů, v němž by agenti uváděli jména hráčů, které zastupují, aby tak byli sportovci, zejména mladší 18 let, chráněni a bylo současně omezeno riziko střetu zájmů.“²²⁸ Například FIFA je v těchto otázkách nejdále a jako soukromoprávní organizace se pokouší otázky profese hráčských agentů regulovat podobným stylem jako veřejnoprávní organizace, což přináší řadu otázek i sporů. Nařízení FIFA upravující činnost agentů hráčů bylo FIFA přijato na základě její vlastní působnosti, a nikoliv na základě normativních pravomocí, které by jí byly svěřeny veřejnými orgány v rámci posláním v obecném zájmu týkajícího se sportovní činnosti.²²⁹ Přesto, jde o velice inspirativní regulaci. Cílem FIFA (stejně jako Evropského parlamentu výše) je zajistit kontrolu subjektů zprostředkávajících jednání hráčů s kluby s výhledem na vyjednání či nové projednání pracovní či obdobné smlouvy nebo zprostředkování jednání dvou klubů s výhledem na uzavření dohody o přestupu v rámci jednoho fotbalového svazu či z jednoho fotbalového svazu do druhého. První úprava FIFA byla přijata dne 20. května 1994 a novelizována dne 11. prosince 1995 s účinností od 1. ledna 1996. Obecně ji lze charakterizovat tak, že mimo jiné podmiňovala získání licence hráčského agenta působícího u kompetentní národní fotbalové asociace. FIFA si však stále vyhrazovala podmínku udělit licenci pouze fyzickým osobám. K získání licence bylo dále nutno uspět ve znalostním pohovoru, který každý hráčský agent musel úspěšně absolvovat (z oblasti práva a sportu), mít čistý trestní rejstřík, splnit povinnost složení finanční záruky a délka trvání smlouvy mezi agentem a hráčem byla omezena časově s možností opce atd. Pro porušení pravidel FIFA o hráčských agentech samotnými hráči, agenty či kluby zavedla FIFA sankční systém s dohledem Výboru pro hráčské agenty. Úprava FIFA měla také na počátku řadu nedostatků.²³⁰ V praxi se vyskytl problém s vymezením částek k odměňování hráčských agentů. V publikaci *Players Agents*

²²⁷ Viz Geisel J., Disbarring Jerry Maguire: How Broadly Defining „Unauthorized Practice of Law“ Could Take the Lawyer Out of „Lawyer-Agent“ Despite the Current State of Athlete Agent Legislation, *Marquette Sports Law Review*, Vol. 18:1. 2007. Od advokáta se navíc očekává vyšší standard odbornosti, protože je advokát, a tím nese i větší odpovědnost. Naopak zastupování advokátem není nutné u komisí sportovních svazů nebo u Rozhodčího soudu pro sport.

²²⁸ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o evropském rozměru v oblasti sportu ([2011/2087\(INI\)](#)).

²²⁹ Viz výše cit kauza *Piau*.

²³⁰ Viz např. *Sports Law Bulletin*, 05, EPFL, July 2009 – Dec. 2009.

*Worldwide*²³¹ najdeme např. v kapitole o Rakousku odkaz na judikát Nejvyššího rakouského soudu z roku 2000 týkající se případu z roku 1995, kdy podle soudu při absenci úpravy odměny v pravidlech o agentech bude zapláceno agentovi ve světle obvyklé výše odměny v tomto oboru.²³² Dnes například v duchu novelizované úpravy z roku 2008 již předpisy o hráčských agentech úpravu odměňování obsahují. Mezitím úprava také po roce 2001 přinesla novelizaci, když licence hráčských agentů jsou udělovány národními asociacemi, nikoliv exkluzivně asociací FIFA, a tyto národní asociace přijímají vlastní předpisy o hráčských agentech v duchu úpravy FIFA.²³³ Do té doby byly licence hráčských agentů řešené výlučně jen na úrovni FIFA. Nicméně důvodem změn s účinností od roku 2001 byla mj. kauza *Laurent Piau vs. Komise*²³⁴ (šlo o stížnost potenciálního hráčského agenta, který považoval podmínky přístupu k této profesi za diskriminační a jako bariéru působení na trhu s hráči. Znovu jde o konkrétní relevantní trh). Evropský soudní dvůr nakonec ocenil existenci úpravy FIFA o hráčských agentech, protože se snaží zabezpečit řádné fungování fotbalových agentů bez nekalých praktik, když úprava této problematiky na úrovni vnitrostátního práva v členských státech EU chybí.²³⁵ Nařízení podle něj neukládá kvantitativní omezení přístupu k aktivitě agenta hráče, která by byla na úkor hospodářské soutěže, ale omezení kvalitativní povahy, jež mohou být za stávajících okolností odůvodněna.²³⁶ Např. v ledním hokeji chybí úprava subjektů zastupující hráče a velice často je to vnímáno jako nedostatek v tomto odvětví. V době psaní této publikace platilo pro fotbal již novelizované nařízení FIFA regulující hráčské agenty, účinné od 1. ledna 2008. Hráčský agent smí podle této úpravy působit pouze jako fyzická osoba, která má od příslušného svazu licenci k činnosti agenta hráčů. Smlouva o reprezentaci hráče by měla být vždy uzavřena mezi agentem a hráčem. Nicméně rodiče, sourozenci a manželky (manželé) mohou zastupovat hráče při vyjednání či novém vyjednávání pracovní smlouvy. Také zmíněný právník – advokát s právní praxí uznanou ve shodě s pravidly platnými v zemi svého trvalého bydliště – smí zastupovat hráče či klub při jednání o přestupu či pracovní smlouvě.²³⁷ Činnost těchto osob nespadá pod jurisdikci FIFA ani pod jurisdikci národních svazů, což přináší následující problém. Vzhledem k tomu, že hlavním cílem nařízení FIFA o hráčských agentech bylo kontrolovat aktivitu závaznými ustanoveními s možností sankcí při nedodržování

²³¹ Siekmann R., Martins R., Parrish R., Soek W. (eds.) *Players Agents Worldwide – Legal Aspects*, The Hague: T.M.C. Asser Press, 2007 (dále jen jako Siekmann R., Martins R., Parrish R., Soek W. (eds.) *Players Agents Worldwide*).

²³² Str. 87 výše cit. publikace v předchozí pozn. pod čarou, rozhodnutí z 17. května, no. 6 Ob 209/99z. Srov. představu Evropského parlamentu o platbách viz *Odst. 76* výše cit. usnesení Evropského parlamentu.

²³³ Viz sekce legislativa na oficiálních internetových stránkách Fotbalové asociace ČR: www.fotbal.cz.

²³⁴ Soudní dvůr EU potvrdil dne 23. února 2006 (C-171/05P) bez ústního jednání rozhodnutí T-193/02 *Piau v Commission*. [2005] II 209 ECR, viz Waelbroeck D., Colomo P., *The Piau Case and the Difficulty of defining the Respective Scopes of Application of Articles 81 (1), (3) and 82 of EC Treaty*, CMLRev 43, 2006.

²³⁵ K regulaci této oblasti státy opět vybízí Evropský parlament ve výše cit. usnesení.

²³⁶ *Odst. 117* rozsudku.

²³⁷ Čl. 3 a 4 úpravy FIFA o hráčských agentech, edice 2008.

nároků FIFA, poslední dobou se ukazuje, že většina mezinárodních přestupů je usku-
tečena bez asistence hráčského agenta. Roste počet přestupů skrze subjekty, nad kte-
rými FIFA nemá kontrolu, tj. nad zmíněnou skupinou advokátů či rodičů apod.
Problematický je též čl. 19 odst. 7 Nařízení FIFA pro činnost agentů hráčů, jenž FIFA
vykládá tak, že hráč, který si vyjedná kontrakt s klubem bez asistence agenta, přestože
má uzavřenou smlouvu o zastupování s hráčským agentem, neporuší tímto jednáním
tuto smlouvu o zastupování. Proto nejsou sankce vůči klientovi možné. Nic však nebrání
tomu, aby bylo ve smlouvě o zastupování výslovně uvedeno, že agentovi náleží odměna,
přestože se nepodílel na daném vyjednání kontraktu hráče s klubem.²³⁸ Platnost licencí
agentů, které byly získány před 1. lednem 2008, měla trvat v důsledku novelizace od
1. ledna 2008 pět let a pak se předpokládalo, že bude nutné přezkoušení hráčských
agentů po pěti letech, ale prozatím tato podmínka byla pozastavena s odkladem na
dobu, kdy bude definitivně rozhodnuto o novém systému hráčských agentů.²³⁹ Dne 3.
června 2009 totiž ve světle 59. Kongresu FIFA na základě diskuse s fotbalovými kluby
a hráčskými agenty bylo rozhodnuto o podpoře vyhodnocení současného systému po-
skytování služeb hráčskými agenty a o reformě systému hráčských agentů. Byla usta-
novena pracovní skupina Výboru FIFA pro klubový fotbal, která se zabývá touto
reformou. V rámci FIFA se tedy uvažuje o novém systému regulace fotbalových agentů,
jenž by zahrnoval zprostředkovatele (*intermediaries*), pokud jde o vztah hráčů a klubů.
Více by se kontrolovala aktivita než přístup k profesi hráčského agenta, resp. zpro-
středkovatele. Nejde ani tak o větší deregulaci úpravy profese hráčských agentů, ale
spíše o širší kontrolu subjektů zastupující hráče a kluby. Současný systém je velice
komplikovaný, pokud jde o implementaci pravidel FIFA do úprav národních asociací,
řada ustanovení může být i v rozporu s vnitrostátním právem zemí, kde národní aso-
ciace sídlí. Zda bude regulace agentů reformována či do jaké míry u ní dojde ke změnám,
musí rozhodnout Kongres FIFA, resp. schválit ji také musí Výkonný výbor FIFA.²⁴⁰

²³⁸ Srov. např. *Newport Sports Management Inc. v. Reichel* [2000] O.J. No. 177 (Ont. S.C.J.). Robert Reichel na základě ústní dohody zmocnil Agenturu Newport k vyjednání smlouvy s některým z klubů NHL, a měla tak nárok na tři procenta z vyjednané odměny hráče za sezónu, plus bonusy. Newport vyjednal tříletou smlouvu s Calgary Flames, plus opci. Hráč zaplatil slíbená procenta a po odehraných sezónách pověřil zastupováním jiný subjekt, který mu vyjednal další roční angažmá. Newport podle soudu neměl již nárok na další procenta z odměny hráče, jelikož mu s ním vypršela smlouva a hráčovu smlouvu již vyjednal někdo jiný (Siekmann R., Martins R., Parrish R., Soek W. (eds.) *Players Agents Worldwide*, str. 165) nebo zamotaná kauza hráče Pospěcha <http://sport.ihned.cz/fotbal/c1-38968410-agent-chovanec-vymaha-na-fotbalistovi-pospechovi-pokutu-2-5-milionu>.

²³⁹ <http://www.fifa.com/mm/document/affederation/administration/01/62/03/72/circularno.1298-playersagentsregulations-re-examin>.

²⁴⁰ Oběžník č. 1233, písm. c), <http://www.fifa.com/aboutfifa/federation/administration/circularletters.html>. FIFA to give up regulating player agents, <http://www.guardian.co.uk/football/2009/nov/12/fifa-agents-regulation>, http://www.fifa.com/mm/document/affederation/bodies/01/06/59/96/congress_declaration_en.pdf, k tématu též viz též http://ec.europa.eu/sport/library/doc/f_studies/study_on_sports_agents_in_the_eu.pdf - Study on sports agents in the EU.

11. O odmítání přístupu do sportovní soutěže

Kritéria vstupu do sportovní soutěže mají být nediskriminační.²⁴¹ Ovšem žádné odvětví se nevyrovná s poklesem prostředků a nárůstem nákladů bez zásadní restrukturalizace.²⁴² Jedním z opatření zajištění stability soutěží také bývá třeba i uzavření soutěže.²⁴³ Při hodnocení legality kroku uzavření soutěží si je nutno klást otázky, zda jde pouze o skutečný zájem na soutěžní rovnováze a stabilitě, nebo o snahu zamezit fungující hospodářské soutěži.²⁴⁴ Úkolem práva hospodářské soutěže je rozlišovat mezi legitimními a nelegitimními prostředky, které eliminují soutěžitele z trhu.²⁴⁵

V kapitole o dopingu výše již byla popsána kauza *Meca-Medina a Majcen*.²⁴⁶ U této příležitosti je nutno též připomenout, že při bránění plavcům v účasti v soutěžích na základě dopingové sankce je potřeba přihlédnout k celému kontextu, v rámci kterého bylo učiněno rozhodnutí sdružení podniků (zde MOV a FINA), jaký má účinek a cíle. Jinými slovy musí být prokázáno sportovní asociaci na každém jednotlivém případě, zda omezení sportovní asociace jsou základní a proporcionální ve vztahu ke sportovním cílům, jež sledují, aby unikla dosahu např. práva hospodářské soutěže. Stejně tak ve výše řešené kauze *Deliege* šlo například o politiku sportovního sektoru za účelem zachování vyrovnané soutěže (v orig. *to preserve the sporting ideal of noble competition between States*).

Ospravedlnění se dostalo též úpravě UEFA před Evropskou komisí, když UEFA zakázala přímé či nepřímé angažování osob v managementu, administrativě anebo sportovní činnosti u více klubů v rámci jedné soutěže UEFA. Bez regulace UEFA by nálezitě nefungoval fotbalový trh, na kterém kluby rozvíjí své ekonomické aktivity, protože v momentě, kdy veřejnost ztratí důvěru v nejistotu sportovního výsledku a nebude vnímat soutěž jako poctivou a spravedlivou, pak by došlo k devalvaci soutěží a celého sektoru, jenž by přišel o sponzory a atraktivitu pro investice.²⁴⁷ Podle Komise EU se jedná o proporcionální opatření UEFA splňující legitimní sportovní cíl a nedošlo zde k porušení práva hospodářské soutěže (v orig., že účinky úpravy UEFA jsou „*inherent in the pursuit of the very existence of credible pan European football competitions*“).

²⁴¹ Viz např. Lewis, Taylor, *Sport: Law and Practice*, Butterworths, 2003, 1. vydání, str. 374.

²⁴² Hornsby S., *The Harder the Cap, the Softer the Law?*, op. cit. 2001, str. 142.

²⁴³ Viz Hamerník P., *O uzavření Extraligy ledního hokeje a vstupním poplatku do této soutěže ve světle rozsudku Evropského soudního dvora Meca-Medina a Majcen*, Jurisprudence č. 4/2007.

²⁴⁴ Pokud bude hodnocena legalita opatření uzavření sportovní soutěže (zda má opatření sportovní asociace za cíl vyloučit hospodářskou soutěž za účelem nekontrolovatelného navýšení cen či omezení „produkce“), je určité nutné definovat relevantní trh produktu. viz Hornsby S., *Closed Leagues: A Prime Candidate For the Sporting Exception in European Competition Law*, *I.S.L.R.* 2001, 2 (Jun), str. 165.

²⁴⁵ Beloff M., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*, op. cit. 1999, str. 63.

²⁴⁶ C-519/04 P, 18. července 2006, odst. 42.

²⁴⁷ O.J. 1999, C 363/2. IP/02/942, 27. června 2002. Podobně rozhodl CAS v neprospěch společnosti ENIC: CAS 98/200, *AEK Athens and Slavia Prague v UEFA*, 20. srpna 1999.

Existuje tedy povinnost připustit potenciálního člena/účastníka sportovní soutěže? Podle autorů Beloff, Kerr, Demetriou, pokud zásadním způsobem byl porušen princip legitimního očekávání tím, kdy měl evidentně nějaký subjekt na základě okolností automatické právo na vstup do soutěže po splnění předem deklarovaných podmínek, měl by být do soutěže vpuštěn. Platí obecně tedy to, že při posuzování přístupu do soutěže je třeba jednat spravedlivě a nediskriminačně.²⁴⁸ Záleží na tom, jak se uplatní obhajoba sportovního sektoru zachování rovnováhy soutěže dle okolností případu.

Někdy se naskytne otázka, co je vlastně spravedlivé kritérium. Otázky postupu neřešil jen profesionální svět, ale též výkonnostní fotbal. V soutěžním ročníku výkonnostního fotbalu např. skončí fotbalový klub X na druhém místě skupiny C v 1. B třídě, kterou vyhrál klub Y. Klub Y se však jako vítěz skupiny C do vyšší soutěže, tj. I. A třídy, nepřihlásil. Má jej nahradit v případě, že vítěz skupiny I. A nebo I. B třídy odmítne postup do vyšší soutěže, druhý, případně další mužstvo ze stejné skupiny? Nebo do I. A třídy, pokud I. B třída má více skupin, má být postup nabídnut dalšímu nejlépe se umístivšímu družstvu s největším počtem bodů z družstev, která se umístila ve skupinách I. B třídy na 2. místě? Nebo je spravedlivější baráž či play-off? Řídící orgány soutěží jsou oprávněny v rozpisech soutěží odchylně upravit práva a povinnosti účastníků, ale pouze, pokud to soutěžní řád výslovně umožní.²⁴⁹

Pokud se vrátíme zpět k profesionálnímu sportu, omezující mohou být i platové stropy. Dle Hornsbyho lze rozlišovat platové stropy pevně stanovené přesně horní hranicí vymezené částky, která platí pro všechny týmy v soutěži a flexibilní platové stropy, jež jsou odvozené na základě finanční kondice klubů, tzn. bohatší kluby si mohou dovolit utratit více za hráče než ty chudší. To vede podle něj k závěru, že stabilitu soutěží ochrání spíše první zmiňovaná forma platových stropů, a tím má i větší šanci na úspěch před právem hospodářské soutěže. Snaží se totiž ochránit produkt jako takový, aby nevyhrával pořad stejný tým, a nedošlo tak ke znehodnocení produktu v důsledku nezájmu diváků.²⁵⁰ Ostatně i generální advokát Lenz přiznal, že prostě určitá omezení ve sportovním sektoru mohou existovat za účelem jeho řádného fungování.²⁵¹

12. Srovnávací pohled k odpovědnosti za zranění při sportovní hře – House of Lords vs. české soudy

V kapitole k soudní kontrole výše sice byla zdůrazněna teze, že princip soudní neintervence do sportu se nevztahuje – nebo by se neměl vztahovat – na nároky osob

²⁴⁸ Viz Nafziger J., *The Principle of Fairness in the Lex Sportiva of CAS Awards and Beyond*, *International Sports Law Journal*, 2010/3-4.

²⁴⁹ Identická otázka se vyskytla i v pražské soutěži, viz článek „Chaos v pražském fotbale: stále není jasno, kdo bude hrát přebor“, *MF Dnes*, 6. července 2010, str. 6B.

²⁵⁰ Když platí přísná pravidla o státních podporách či v ekonomické krizi není dost peněz pro sponzoring, platové stropy jsou proto jednou z variant jak zachránit existenci produktu – ligy.

²⁵¹ *Odst.* 270 jeho názoru.

dovolávajících se odpovědnosti za způsobení zranění.²⁵² Přesto z pohledu určitého zkompletování specifické sportovněprávní problematiky, resp. role sportovní regulace, ji zde též zařazuji. Také jsem si vzpomněl, jak mi kdysi velmi rozladěně ukazoval jeden ze sportovních funkcionářů prvostupňový rozsudek, že jak je to možné, aby fotbalistu soud odsoudil za trestný čin ublížení na zdraví při fotbalovém utkání, vždyť to zničí náš sport, rozčiloval se tehdy. Rozhodl jsem se nicméně pro srovnávací pohled s anglickým právem. Detailně již totiž problematiku odpovědnosti za zranění pečlivě zpracoval Michal Králík, proto uvádím takto alternativní výklad. Ve prospěch anglické úpravy hovoří fakt, že jak výstižně také uvádí Michal Králík, při absenci psaných norem o sportu veškerá problematika v této oblasti stojí znovu na judikatuře.²⁵³

Velice často se lze setkat tedy s otázkou statutu sportovních pravidel ve vztahu jejich významu pro vznik trestněprávní odpovědnosti, resp. jaký má význam, zda byla či nebyla porušena sportovní pravidla hry, při které dojde k trestnému činu ublížení na zdraví. Lze hovořit o určitém svolení poškozených coby okolnosti vylučující protiprávnost? Například Ústavní soud ČR uvedl, že „Ke stěžovateli poukazu na svolení účastníků sportovních utkání lze z pohledu ústavního přezkumu pouze uvést, že jedině sám rozhodovat o zájmech, které se týkají nejen jeho, ale i společnosti jako celku, což je nutno aplikovat typicky právě v případech ochrany zdraví a života, na které má společnost zvláštní zájem a může takovéto hodnoty hájit i proti vůli jejich nositelů (náleží Ústavního soudu sp. zn. I. ÚS 321/06). Vzhledem k tomu má Ústavní soud za to, že souhlas poškozeného s účastí na hře nemůže předmětné jednání stěžovatele pokrýt.“²⁵⁴

Identickou nadčasovou a filozofickou otázku řešil při vymezení trestní odpovědnosti sportovců House of Lords. Šlo o velmi diskutovaný případ o obsahu osobní svobody

²⁵² Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, Butterworths, 1. vydání, 2003, str. 131 – 132.

²⁵³ Vybraná literatura Michala Králíka k odpovědnosti za zranění např.: Králík M., *K odpovědnosti sportovce za škodu způsobenou sportovním úrazem při výkonu sportovní činnosti*, Jurisprudence, č. 5/2005. Králík M., *Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století*, Soudní rozhledy 8/2006. Králík M., *Právní odpovědnost za sportovní úrazy*, Právní rádce, 15. 2. 2007 a v tomto článku je možno nalézt úplný seznam jeho dalších cenných publikací na toto téma v pozn. pod čarou č. 2. [Králík M.: Běžný faul není na soud. Jen ten za hranou, http://hn.ihned.cz/c1-40452310-michal-kralik-bezny-faul-neni-na-soud-jen-ten-za-hranou](http://hn.ihned.cz/c1-40452310-michal-kralik-bezny-faul-neni-na-soud-jen-ten-za-hranou), 10. února 2010.

²⁵⁴ Usnesení Ústavního soudu I. ÚS 1939/07 ze dne 28. února 2008. Současně soud dodal, že „Pokud jde o čl. 39 Listiny, na který stěžovatel odkazuje, z něj vyplývá vázanost soudu zákonem, nikoliv sportovními pravidly. Jejich porušení z ústavního pohledu není nutno vyžadovat jako podmínku trestnosti činu. Je zásadně na obecných soudech, jaký význam jim, v rámci svého uvážení v mezích ústavnosti a právních předpisů, přisoudí. K limitům tohoto uvážení lze pak spíše poznamenat, že soudy by se v obdobných případech neměly nechat vmanévrovat do pozice sportovních rozhodčích. Jejich povinnost je posuzovat konkrétní okolnosti a zvláštnosti toho kterého případu, což nelze zjednodušovat do otázky, zda při určitém úrazu bylo či nebylo porušeno nějaké sportovní pravidlo. Ústavní soud proto není přesvědčen, že by bylo povinností Nejvyššího soudu se zabývat posouzením případu z pohledu sportovních norem ještě důkladněji, než jak v (i tak v tomto směru podrobném) odůvodnění svého usnesení učinil. Za podstatné má pak, že dovolací soud se řádně vypořádal s argumentací dovolatele pokud jde o zavinění a materiální stránku trestného činu (str. 6 usnesení)“.

jednotlivce v anglickém právu. V této kauze *R v Brown*²⁵⁵ House of Lords na příkladu sportu diskutoval, s jakou újmou jednotlivec nemůže vyslovit souhlas, který by vyloučil trestní odpovědnost.²⁵⁶ Uvádím jej zde právě s ohledem na nadčasové aspekty týkající se této problematiky. Soud doslova říká, že:

„...některé sporty, jako fotbal, umožňují určitou míru kontaktu. Pohybují se na hranici mezi soubojem, kde účastník ví, že se ho soupeř pokusí zranit a klidnějšími sporty, kde lze uznat, že incidentně případně může dojít k nějakému zranění. V kontaktních sportech každý hráč ví a účastí souhlasí, že protivník mu může způsobit čas od času nějaké zranění (např. v ragby), což by v normálním životě byl bolestivý fyzický útok. Sportovec svou účastí implicitně počítá s tím, že úmyslný kontakt může vyústit v nechtěný výsledek s různou intenzitou včetně vážného ublížení na těle. Nicméně nesouhlasí svou účastí ve sportu s tím, aby byl vážně zraněn cíleně. Tato prostá analýza přináší řadu složitých problémů, které jsou řešené v mnoha kanadských kauzách, kulminujících v případě *Cicarelli*²⁵⁷ týkající se ledního hokeje, tedy sportu, který je kontaktním sportem (resp. sportem, ve kterém *ethos of physical contact is deeply entrenched*). Soudy, zdá se, začaly adoptovat přístup, že určitá úroveň hrubé síly je legální, pokud adresát této síly s ní souhlasí a zabývaly se hodnocením excesu takové síly, zda skutečně mohl adresát souhlasit implicitně s rizikem dané hrubé síly... V tomto odvolání je nutné se zaměřit na to, bez ohledu na implicitní souhlas recipienta s násilím, zda je dosaženo bodu, kdy jde o jednání natolik závažné, že je již nemůže právo tolerovat. Zatímco test selského rozumu říká, že tak to má být, tj, že právo nebude tolerovat brutalitu ve jménu sportu, jednou z mála indicií tohoto problému, tzn. kdy tolerované zranění v rámci hry se stane nejednou neakceptovatelným násilím, je návod řešení v kauze *R v Bradshaw*, kde bylo popsáno, že právo nemůže tolerovat cíleně učiněná závažná zranění.“

House of Lords nakonec většinovým rozhodnutím rozhodl podle zákona *Offences against persons Act 1861*, že souhlas účastníků nemůže být užit jako ospravedlnění v tomto konkrétním případě, který soud řešil.²⁵⁸ Přesto třeba Lord Slynn s ohledem na svobodu jednotlivce nesouhlasil s většinou a ve svém *dissenting opinion* uvedl, že: podle *Offences against persons Act 1861* škála ublížení na zdraví, *actual bodily harm*, je velmi široká v rozpětí od závažnějších či méně závažných zranění.²⁵⁹ Soud odsoudil obviněné spíše na základě hypotetické obavy škodlivého efektu na společnost, přestože nebyla proká-

²⁵⁵ [1993] 2 All ER 75.

²⁵⁶ Smith a Hogan, *Criminal Law, Cases and Materials*, 7th edition, Butterworths, 1999 (dále jen Smith a Hogan, *Criminal Law, Cases and Materials*).

²⁵⁷ *R v Cicarelli* (1989) 54 CCC (3d) 121.

²⁵⁸ Šlo kauzu s velmi bizarními fakty sadomasochistických praktik, jde však o *leading case* k souhlasu vylučující protiprávnost. Text rozsudků obecně lze najít ve Sbírkách rozhodnutí – *Law Reports*. Nejvíce užívaná sbírka je *All England Law Reports* se zkratkou All ER vždy uvedenou za názvem rozhodnutí, nebo *Queens Bench Reports* – QB, *Chancery* – Ch, *Family* – Fam, *Appeal Cases* – AC, *Weekly Law Reports* – WLR a jiné. Praxe též užívá noviny jako *Times* či *Guardian*, které také publikují rozhodnutí – *Cases reports* a tak lze najít čerstvé rozhodnutí.

²⁵⁹ Str. 121 – 122 výše citované sbírky rozhodnutí. Anglické právo nemá jeden trestní zákoník, ale veškeré typy trestných činů vycházejí z rozhodovací činnosti soudů. Valná většina definic trestných činů byla

žána permanentní zranění v duchu výše zmíněného *Offences against persons Act 1861*. Podle literatury však judikát *R v Brown* měl vnést více světla do vztahu trestního práva a sportu, když už se soudci pustili do tak složité otázky vztahu sportu a práva.²⁶⁰

Výše uvedený názor Ústavního soudu ČR byl vyřčen u příležitosti ústavní stížnosti, kde stěžovatel napadl usnesení Nejvyššího soudu ze dne 21. března

kodifikována parlamentem do několika zákonů, ale některé zůstávají definované v oblasti soudcovského rozhodování *common law* jako zabití, vražda (Smith a Hogan, *Criminal Law, Cases and Materials*, op. cit. 1999, str. 1., resp. jak uvádí Holland a Webb v publikaci *Learning Legal Rules*, Blackstone Press Limited, London, 4th edition, 1999, str. 9: „*Act of Parliament* je součástí legislativy, který spojí existující právo v určité oblasti – psané a rozhodnutí z *Common Law* – a přemění je v jeden útvar – kodifikující zákon – *Act*.“ Možnost menšího ublížení na těle (*Common assault*) postihuje čl. 39 Zákona o trestní spravedlnosti (*Criminal Justice Act 1988*). Jde o nepatrné či žádné poranění oběti, a proto k trestnímu řízení těžko dojde, když takovéto typy provinění mohou řešit disciplinární orgány sportovní asociace a jde o incidenty, ke kterým obyčejně sportovec dá souhlas vstupem do hry (Gardiner a kol., 3. vyd., str. 598). O něco větší provinění („*especially heinous*“) odlišuje úprava *Offences against the Person Act 1861*, postihující zranění kontaktem způsobená úmyslně či v nedbalosti *recklessly* (Smith a Hogan, *Criminal Law*, 9th edition, Butterworths, 1999, str. 414). Může zahrnout poranění počínaje vážnějšími pohmožděninami až po menší fraktury a protože zde postačí element poranění, nemusí být přítomen úmysl či předvidání následku, proto se pod tento trestný čin vejde mnoho sportovních provinění (Gardiner a kol., op. cit. 2006, na str. 599 odkazují na rozhodnutí *R v Davies*, kde udeřil při hře hráč soupeře tak, že mu způsobil zlomeninu lícni kosti a byl odsouzen k půlročnímu trestu odnětí svobody. Podle autorů se moc nechce sportovcům zahajovat řízení dle čl. 47, jelikož jde o zranění ne tak vážná, jsou jen o něco větší než ta, která sportovci očekávají jako integrální součást kontaktních sportů. Není problém aplikovat ustanovení 47 na situaci, kdy je přerušena hra, ale spíše pokud jde o moment, kdy jde o vymezení nedbalého – *reckless* – jednání, které je legitimní součástí hry, ale které je nakonec ve výsledku natolik nedbalé, kdy už je třeba hodnotit, zda jde o jednání nad rámec hry (např. ve fotbale hráč skluzem zastavující útočícího hráče a při tom minul míč podrážejí tak oponentovi nohu, je víceméně akceptováno jako součást hry, ale pozdní kopnutí do kolena a následně „složení“ protihráče už svádí k použití čl. 47). Podle ustanovení 20 *Offences against the Person Act 1861* je postižitelné jednání, kdy obviněný musel předvidat nějaké zranění při kontaktu s jinou osobou (Smith a Hogan, *Criminal Law*, 9th edition, Butterworths, 1999, str. 600). Autoři Gardiner a kol. odkazují na tři rozhodnutí – *R. Gingell*, *R v Moss* a *R v Blissett*. V prvním zmíněném případě při utkání ragby hráč přiznal, že úder do obličeje na zemi ležícímu soupeři způsobil zlomeninu nosu, lícni kosti a čelisti a i když šlo původně o vyprovokovanou odpověď, následující úder pak určitě nebyly omluvitelné (hráč byl odsouzen ke dvěma měsícům odnětí svobody). V druhém zmiňovaném případě ragbista udeřil protihráče do tváře a způsobil mu poranění oční jamky, kam mu musel být umístěn platinový plíšek ke zpevnění. Výsledkem byl osmiměsíční pobyt ve vězení. V třetí kauze pak byl soud velmi shovívavý k nebezpečí, ke kterým může dojít při fotbalové hře a která lze očekávat, tedy jde o přítomnost souhlasu s očekávaným zraněním při hlavičkovém souboji a zvednutým loktem, která soud považoval na základě svědectví člena Fotbalové Asociace G. Kellyho za běžnou součást hry. Pak následuje ustanovení 18 *Offences against the Person Act 1861*, které postihuje pouze úmyslná poranění. Gardiner a kol. odkazují na judikáty odsuzující proviněného (ukousnutí část ucha protihráče, kopnutí do obličeje). Velmi zřídka se ve sportu setkáme přímo se zabitím, resp. smrtelnými zraněními a tyto typy provinění vycházejí z *common law*. Z výše uvedených rozhodnutí vyplývá, že stav anglického práva je takový, že sportovec nemůže souhlasit s trestným jednáním dle čl. 18, ale může souhlasit s čl. 47 a 20 za předpokladu, že poranění je výsledkem jednání, které může být rozumně očekáváno během hry (Gardiner a kol., 3. vyd., str. 605). Pro zajímavost lze doplnit, že dle principu Parlamentní suverenity soudy nemohou svým rozhodnutím judikovat nad rámec či v rozporu s primárním psaným právem *Act of Parliament* přijatým Parlamentem.

²⁶⁰ Gardiner a kol., 3. vyd., op. cit. 2006, str. 604. V duchu *Practice Statement (Judicial Precedent)* [1966] WLR 1234 by se ještě mohl House of Lords od svých rozhodnutí odchýlit, pokud cítí svobodný důvod

2007²⁶¹, kterým bylo odmítnuto jeho dovolání ve věci odsouzení pro trestný čin ublížení na zdraví. Nejvyšší soud ČR v této věci zastává „zásadu subsidiarity trestního práva (vedle subsidiarity práva občanského z hlediska případného řešení škody způsobené zraněním) a je toho názoru, že normy trestního práva je namístež uplatnit tam, kde posuzované jednání je zaviněným excesem z příslušných ustanovení sportovních pravidel v tom smyslu, že jde o jednání, které není těmito pravidly dovoleno a není těmito pravidly, pokud jde o způsobené následky na zdraví, sankcionováno. V trestním právu fotbalová pravidla podle názoru Nejvyššího soudu neupravují situaci, kdy v důsledku porušení těchto pravidel byla hráči způsobena újma na zdraví.

Zdá se, že dodržení pravidla hry nemůže být důvodem pro ospravedlnění jednání, které je normálně považováno zákonem za protiprávní, nicméně hru v rámci „pravidel a zavedené praxe“ by bylo možné považovat za důkazní prostředek, resp. jak uvádí autor Pendlebury, jako indikátor jednání, jež nakonec nebude hodnoceno jako právně neakceptovatelné.²⁶²

Pokud jde o pohled na problematiku civilněprávní odpovědnosti, užil bych opět srovnání s anglickým pohledem, který je možno shrnout tak, že „V budoucnu se soudy budou zaměřovat na rozvoj sportovní kultury (tzv. *Playing Culture*, což je v podstatě praxe daného sportu, mající širší záběr, než jen pouhá pravidla hry). Jde o způsob, jak je akceptováno dané sportovní odvětví, jak funguje a co mohou účastníci v daném sportu očekávat. Když dojde k analýze okolností, které jsou relevantní k incidentu, který řeší, soudy budou muset vědět co nejvíce detailů, jak probíhá daná hra a zda může dojít k určitému aktu s důsledky zranění, který lze akceptovat a očekávat hráči daného sportovního odvětví jako základní prostředek hry. Takto lze hodnotit spory případ od případu... dále bude třeba vyjasnit, zda existuje variabilní standard péče aplikovaný v rámci jednoho stejného sportu. Zda hráči jsou předmětem stejného standardu, protože hrají stejný sport, nebo zda by se měl aplikovat standard různý v závislosti na jakých úrovních se hraje...“²⁶³

ke změně odůvodnění *Ratia* předchozích svých rozhodnutí a taková změna není pouze v „akademickém“ zájmu, ale týká se daného rozhodnutí (dle judikatury *Food Corp. of India v Antclizo* [1988] 1 WLR 603, [1988] All ER 513).

²⁶¹ Sp. zn. 3 Tdo 1355/2006.

²⁶² Pendlebury A., *Perceptions of Playing culture in sport: the problem of diverse opinion in the light of Barnes, ESLJ*, <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume4/number2/pendlebury/>. To znamená, že můžeme dovodit, že na straně sportovce není zlý motiv či úmysl a že nejedná tak, že by počítal s tím, že by mohlo dojít ke smrti či zranění (pokud však, bez ohledu na pravidla, obviněný zamýšlí způsobit vážná poranění nebo byl nedbalý „*was indifferent and reckless as to whether he would produce serious injury or not*“, pak akt bude protiprávní). Tolik tedy inspirace z anglického práva, s odkazem na *R v Bradshaw* (1878) 14 Cox CC 83).

²⁶³ James M., *Sports Torts and the Development of Negligence in England*, *International Sports Law Journal*, 2003/2, str. 19. Ve vztahu k českému prostředí podobně směřuje své úvahy též Michal Králík na str. 58 – 59 v publikaci *Otázky sportovního práva*, Praha: Ústav státu a práva, 2008. Nad rámec výše uvedeného se například zamýšlí také nad tím „jakými právními nástroji tyto otázky regulovat – zda obecnými předpisy a obecnými právními instituty nebo speciální právní úpravou mířící přímo na spor-

V rozsudku *Condon v Basi*²⁶⁴ soud uvádí, že „neexistuje žádný zdroj, který by definoval standard péče, kterou musí sportovec dodržet při soutěžním sportu obecně a především když jde o sport, jehož pravidla a základ přímo předvídají určitý fyzický kontakt mezi hráči. Toto je sice překvapující zjištění, ale je to tak...“ Proto se velice často setkáváme s odkazy anglických soudců i na jiné jurisdikce v oblasti anglo-amerického právního systému. Tak učinil i soudce v případě *Condon v Basi* a popisuje kauzu *Rootes v Sheldon*²⁶⁵ s odkazy na soudce Kitta, na jehož pohledu vysvětluje, jak by měly být kauzy ve sportu v oblasti civilněprávní odpovědnosti hodnoceny. O jak zásadní zproštění odpovědnosti půjde, je třeba podle Kitta hodnotit implicitně díky aktu postiženého, který vstoupí do sportovního zápasu a ví, oč ve hře běží. Závěr řešení sportovní odpovědnosti by měl být závislý na standardu rozumného jednání žalovaného ve světle speciálních okolností. Toto zároveň nutně neznamená zaměřit se na to, zda šlo při aktu žalovaného o dodržení pravidel, zvyklostí, podle nichž se hraje dané utkání. Stále totiž ve světle faktů nemuselo jít o nerozumné jednání, přestože byla porušena pravidla hry. Nedodržení těchto pravidel a zvyklostí může být jednou z úvah, zda bylo dané jednání rozumné, resp. být součástí hodnocení a mít buď značnou či malou, nebo i žádnou cenu za daných okolností. Tedy tento argument lze shrnout tak, že sportovec má povinnost dodržet veškerou rozumnou péči, vzít v potaz okolnosti, v jakých se nachází a které jsou při fotbale jiné než na procházce v přírodě. Anglický soud se s pohledem soudce Kitta ztotožňuje a prosazuje objektivní hodnocení aktů žalovaného, ovšem pokud zdůrazňuje objektivní hodnocení, myslí tím z pohledu okolností, jež jsou podle soudu jiné v nejvyšší soutěži a v soutěži regionální jako je přebor apod. Bohužel pak už soud nerozebírá v detailu odpovědnost za zranění ve sportu, resp. necítí potřebu, jelikož podle něj jsou fakta daného konkrétního případu, který řešil, jasná.²⁶⁶ Literatura tohoto prohlášení lituje, jelikož stále dosud není jasně dán mantinel odpovědnosti za zranění ve sportu.²⁶⁷ Žalovaný tedy musel zaplatit 4 900 liber za to, že zlomil protihráči nohu při fotbale, když bránil. Dle soudu šlo o závažný a nebezpečný faul, jenž byl výsledkem vědomé nedbalosti ve vztahu k bezpečnosti protihráče a byl za hranicí standardu, který je obecně rozumně očekáván při hře.

tove.“ Upozorňuje na rozdíl rizikovitosti mezi boxem a košíkovou nebo řeší otázky teze, podle které je dodržení sportovního pravidla další v zákoně neuvedenou okolností vylučující protiprávnost, jejíž existence do značné míry rozhoduje o existenci nebo absenci odpovědnosti sportovce za sportovní úraz atd.

²⁶⁴ [1985] 1 WLR 866.

²⁶⁵ [1968] ALR 33.

²⁶⁶ “*It is not for me in this court to define exhaustively the duty of care between players in soccer football game*”.

²⁶⁷ Gardiner a kol., 3. vyd., op. cit. 2006, str. 632. Pro zajímavost lze doplnit, že dle judikatury (*Food Corp. of India v Antclizo* [1988] 1 WLR 603, [1988] All ER 513) *Court of Appeal* (který je hierarchicky hned pod *House of Lords*) platí to, že pokud jsou jeho dvě rozhodnutí v konfliktu, rozhodne se následně pro jedno z nich, a to druhé již nebude následně platit (*overruled*), případně pokud předchozí rozhodnutí bylo vydáno *per incuriam*, tj. ignorujíc relevantní právní úpravu nebo předchozí rozhodnutí *House of Lords*.

Příležitost k dalšímu osvětlení této problematiky přinesl případ *Caldwell v Maguire and Fitzgerald*.²⁶⁸ Zde šlo o spor mezi profesionálními žokeji. Žokej Byrne vedl koně nejbliže u zábradlí vymezujícího běh tratě. Dva žalovaní jej začali předbíhat a tlačili do středu dráhy, aby získali výhodnější vnitřní dráhu. Prudce při tom před Byrnem po předběhnutí uhnuli do jeho dráhy dříve, než se ujistili, že je dostatečně daleko od jejich manévru. Kůň Byrneho naráz změnil směr od zábradlí, jezdec při tom ztratil balanc a spadl. Navíc jezdec za ním nebyl schopen se Byrnemu vyhnout a také jeho kůň nezvládl vyhýbací manévr. Právě tomuto poškozenému celý incident znemožnil kvůli poraněním po pádu pokračovat v další kariéře žokeje.

Organizátoři soutěže rozhodli, že oba žokejové porušili pravidla závodu. Prvoinstanční soud nejprve při hodnocení odpovědnosti při nároku zraněného žokeje na náhradu škody vzal v potaz následující faktory:

- 1) Soupeři mají povinnost řádné péče vůči sobě navzájem.
- 2) Péče má být charakteru objektivně rozumného ve vztahu k okolnostem, v rámci kterých může být zabráněno zranění.
- 3) Co se míní výše zmíněnými okolnostmi: soud uvádí např. cíl, požadavky soutěže, zásadní nebezpečí, pravidla, zvyklosti, standardy, dovednosti a vyhodnocení situace rozumně očekávané sportovcem.
- 4) Prokázat odpovědnost v případě okolností závodu žokejů je těžší než to, že jde o chybné vyhodnocení situace při závodě koní či momentální selhání zdatnosti při stresové situaci. Jde o průvodní aspekty v rámci základní podstaty tohoto sportu.
- 5) V praxi bude těžké prokázat porušení povinnosti bez toho, aby bylo jednání vyhodnoceno jako vědomě nedbalostní ve vztahu k dodržování povinností bezpečí k ostatním soupeřům.

Prvoinstanční soud tedy nakonec došel k závěru, že žalovaní skutečně na jedné straně nezvládli danou situaci v závodě, ale současně k tomu došlo díky *heat of a race* – zápalu při honbě za možným vítězstvím, který lze při takovémto závodě očekávat. Proto dle výše uvedených kritérií neužal soud nárok na náhradu škody. Odvolací soud *Court of Appeal* se ztotožnil s tímto názorem, tedy že nedbalost je rozhodujícím testem s přihlédnutím k převažujícím okolnostem ke specifickému případu. Nedbalost nelze vyhodnocovat ve vakuu. Tato důkazní hodnota je spíše otázka čistého rozumu než otázka hmotného práva.²⁶⁹ V rozsudku *Caldwell v Maguire and Fitzgerald* *Court of Appeal* uvádí relevantní skutečnosti, tj. žokej musel učinit velice rychlé rozhodnutí (*split-second, virtually instantaneous decision*) profesionálního²⁷⁰ sportovce sedícího na silném koni a také zvážil prostředí sportovní kultury.

²⁶⁸ [2001] EWCA Civ 1054.

²⁶⁹ James M., *Sports Torts and the Development of Negligence in England*, *International Sports Law Journal*, 2003/2, str. 17. Tedy soud bude jinak hodnotit jednání v ragby než v tenise.

²⁷⁰ V prvoinstančním rozsudku *Condon* výše soudce Donaldson rozlišoval *obiter* standard péče na úrovni nejvyšší soutěže a úrovni regionální ligy. Zde, zdá se, podle Jamese toto rozlišování *Court of Appeal* potvrzuje užitím *pohledu profesionálního sportovce*, str. 18.

Jak uvádí Gábris zpět ve světle české a slovenské judikatury, v praxi se tedy otázka míry spravedlnosti musí posuzovat ad hoc, individuálně v každém případě.²⁷¹ Oba autoři, Gábris i Králík, odkazují např. na rozsudek Městského soudu v Praze ze dne 17. května 1978,²⁷² který reprezentuje stávající judikatorní linii, po níž se v současné době ubírá posouzení civilněprávní odpovědnosti sportovců za sportovní úrazy a které bylo publikováno s následující právní větou: „Nedodržení pravidel sportovní hry (např kopané), spočívající v použití pravidly nedovoleného (zakázaného) způsobu hry, je nutné posoudit jako jednání odporující povinnosti počínat si tak, aby nedocházelo ke škodám na zdraví (§ 415 obč. zák.). V důsledku toho jde o porušení právní povinnosti, jež zakládá odpovědnost za škodu (§ 420 odst. 1 obč. zák.).“

Závěr

V této publikaci bylo pojednáno o legalitě řady sportovních úprav, jež mají být pilíři rovnováhy a integrity sportovních soutěží. Řešen zde byl mj. osud pravidel o složení národních mužstev nebo pravidel, na základě kterých si sportovní svazy určují sportovce ze svých řad, kteří mají právo účastnit se mezinárodních vrcholných soutěží, dále čistě sportovní pravidla hry, disciplinární postihy např. úpravou brojící proti dopingovým hříšníkům nebo tajemství transferové politiky. Při vzniku regulace sportovních asociací jde o fascinující propracované a velmi efektivní úpravy, mnohdy označované jako dospívající *Lex mercatoria*, a svět sportu názorně demonstrovuje koexistenci vztahu soukromoprávní a státní úpravy. Zkušenosti a výstupy této sportovní problematiky jsou myslím použitelné i ve srovnávacím právu. Doplňkově byla řešena odpovědnost za zranění.

Publikace nahlížela na jednotlivé úpravy s ohledem na geografické postavení České republiky pohledem evropského, vnitrostátního práva a též ve světle alternativního řešení sporů, s příležitostným srovnáním se zámořskou úpravou. Definování rozsahu či hranice teritoria autonomie sportovních asociací při tvorbě norem čistě sportovního zájmu je základním kamenem koncepce sportovního práva, a hlavně Evropská unie hraje díky judikatuře Soudního dvora EU hlavní roli při skulptování této koncepce.²⁷³ Jak uvádí Halgreen, jde o „*crux of sports law in Europe*“.²⁷⁴ Nově díky přijetí Lisabonské smlouvy, dle čl. 165 SFEU se Unie zaměří na „rozvoj evropského rozměru sportu podporou spravedlivého a otevřeného sportovního soutěžení a spolupráce mezi subjekty odpovědnými za sport“. Toto ustanovení nečiní harmonizaci evropským právem, jde

²⁷¹ Gábris T., *Športové právo*, op. cit., 2011, str. 354.

²⁷² Sp. zn. 10 Co 190/76 uveřejněný ve Sbírce soudních rozhodnutí a stanovisek z roku 1980 pod pořadovým číslem 16.

²⁷³ Beloff M.J., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*, op. cit., 1999, str. 4 a 37.

²⁷⁴ Halgreen L., *A Comparative Analysis of the European and American Models of Sport*, op. cit. 2004, str. 396.

o podpůrnou kompetenci EU.²⁷⁵ Zdá se, že se nijak nezmění současný trend judikatury Soudního dvora. To znamená, že evropské právo je ochotné naslouchat sportovnímu sektoru s ohledem na jeho specifika a je jen otázkou praxe, zda Soudní dvůr či Komise EU „negativní harmonizaci“ ospravedlní praktiky sportu ve světle mechanismů práva EU (dokonce na základě důvodů, které nejsou výslovně evropským právem upravené).²⁷⁶

Otázkou zůstává, jaké praktiky bude evropské právo akceptovat pod hlavičkou výše citované nové pasáže čl. 165 Lisabonské smlouvy. Pojmy spravedlnosti a otevřenosti soutěží mohou být později upřesněné Soudním dvorem EU. Weatherill spekuluje o termínu „otevřenosti soutěží“, který zřejmě může zahrnovat přístup do soutěží např. sportovců z jiných zemí EU nebo pokud jde o pravidla zajišťující solidaritu mezi týmy zachovávající stabilitu soutěže apod.).²⁷⁷ Také se nabízí otázka, jak dlouho bude odolávat evropský model sportu založený na pyramidové struktuře (a tím na zmíněné vertikální solidaritě bohatších klubů v elitních soutěžích s těmi postavenými ve výkonnostních úrovních) a systému sestupu a postupu. V důsledku obav klubů ze sestupu do nižší soutěže a následného možného vyloučení komerčních aktivit narůstá snaha udržet se v elitní soutěži za každou cenu.²⁷⁸ Tím pak vznikají alternativy jako uzavření soutěží apod.²⁷⁹ Zatím lze z judikatury Soudního dvora uzavřít, že *pravidla o charakteru*

²⁷⁵ Craig P., *The Treaty of Lisbon: Process, architecture and substance*, (2008) 33 *E.L. Rev.* April, Sweet and Maxwell and Contributors, str. 147.

²⁷⁶ K pojmu pozitivní a negativní harmonizace např. Unberath H., Johnson A., *The Double Headed Approach of the ECJ Concerning Consumer Protection*, *CMLRev* 2007, str. 1240: zatímco zmíněná pozitivní harmonizace uvádí standardy, které jsou považované za rozumné napříč EU (dříve ES), tzv. negativní harmonizace vylučuje určité excesivní standardy vycházející z úrovně vnitrostátní. Podobně judikatura Soudního dvora EU fungovala v řadě jiných oblastí. Ustanovení o volných pohybech služeb, osob jdou střední cestou tzv. podmíněné či limitované regulační autonomie ve státu X, kde musí být prokázán dostatečně dobrý důvod k tomu, jak obhájit zmíněnou úpravu před právem EU. Toto není limitováno pouze na výjimky uvedené ve Smlouvě, jak již judikatura Soudního dvora EU ukázala (např. kauza C-112/00 *Schmidberger v Austria*, kde zájem na svobodě projevu a shromažďování, který není jako výjimka uveden ve Smlouvě, převládá nad volným pohybem zboží), viz Weatherill S. v *Fitting Abuse of Rights into the Free Movement of Goods and Services* (publ. *Prohibition of Abuse of Law, A New General Principle of EU Law?* Editors Feria, Vogenauer, Hart Publishing, 2011, str. 49 a násl.).

²⁷⁷ Podle Weatherilla Soudní dvůr EU uznává podmíněnou autonomii sportovních federací v rámci práva EU – jde o uznání překrývání práva evropského a vnitřní sportovní úpravy, ale v této sféře překrývání mají sportovní asociace možnost ukázat, do jaké míry jejich pravidla nutně zahrnují dané cíle – jako jsou např. fair play, důvěryhodná soutěž, složení národních týmů atd. (*European Sports Law, Collected Papers*, op. cit. 2007, str. 5).

²⁷⁸ Hornsby S. neváhá užít slova *cheat*, tedy podvádět, a to ve světle zavádění například platových stropů (výše popsanych *Salary Caps*, op. cit. 2001).

²⁷⁹ Zmíněné hledání uznání specifík sportovních pravidel je ovšem v EU jedinečné také díky tomu, jakým způsobem je třeba nahlížet na samotné evropské právo. Weatherill v publikaci *EU Law Cases and Materials*, 7th ed., Oxford University Press, 2006, úvodní kapitola k vývoji EU, str. 3 – 4, výstižně popisuje charakter evropského práva. Ke správnému pochopení práva EU je nutné si uvědomit cíle systému EU, které jsou ekonomické, politické a sociální a uplatňují hluboký formativní vliv na evropské právo. Stejně tak je třeba při studiu evropského práva jako nového právního řádu zapomenout na dosavadní znalosti o tom, jak aplikují a vykládají právo vnitrostátní soudy. Pokud jde o styl aplikace evropského práva, Evropský soudní dvůr se snažil ve své rozhodovací činnosti podpořit efektivitu evropského práva právě ve světle cílů EU. Například, jak bylo patrné v textu této publikace, vztáhl povinnost re-

a osobitým rámci sportovní činnosti jsou nezbytná pro organizaci a průběh sportovních soutěží a nemohou se považovat za omezení ustanovení Evropského práva.

Všechny spory ve sportu ovšem nemají dimenzi evropského práva, ne vždy jde o kauzy s určitým přeshraničním či evropským prvkem. Sportovní sektor musí obstát tím, že jeho úprava a rozhodnutí budou v souladu se zákonem a vlastními stanovami. Ke slovu tak přicházel v úvahu § 15 zákona o sdružování občanů. Rozhodování dle tohoto paragrafu vneslo do české praxe duch sportovního práva, tedy vymezení rozsahu autonomie sportovních asociací a jejich úprav ve světle platného práva, jak bylo popsáno výše v kapitole o stylu rozhodování soudů. Například dle Nejvyššího soudu ČR „Měl-li by soud přezkoumávat ve dvouinstančním řízení například každé rozhodnutí o schválení přestupu sportovce mezi kluby sportovního svazu – a přestupů je v každém přestupním termínu většího svazu třeba i několik set – pak by se stal soud jakýmsi dozorcem nad spolkovým děním, což je krajně nežádoucí a z pohledu čl. 20 odst. 1, 3 Listiny základních práv a svobod i protiústavní. Naproti tomu rozhodnutí o finančně citelné pokutě, uložené členu spolku (sportovnímu klubu) jako disciplinární sankce, se soudnímu přezkumu nevyhne.“²⁸⁰

Další možnost obhajoby trendu v rámci pravidel sportovních asociací se odehrává i v mimosoudním řešení sporů, zejména u Rozhodčího soudu pro sport (CAS), který byl popsán v kapitole věnované této instituci výše. V duchu srovnávacího práva jde o podnikavý orgán, jehož judikaturu lze ve sportovní problematice sledovat podobně, jako když jiné obecné soudy vycházejí z judikatury jejich kolegů, kteří si již poradili s otázkami, jež doposud řešeny nebyly.²⁸¹ Dá se říci, že CAS kultivuje právní kulturu uvnitř sportovního odvětví a alternuje jako kontrolní orgán soudům. Za předpokladu, že bude demonstrována nezávislost řízení CAS a pravidla spravedlnosti budou dodržena, nebudou řádné soudy chtít nahrazovat rozsudky CAS vlastními verdikty.²⁸² Díky jeho existenci

spektovat pravidla volného pohybu osob také na soukromoprávní sportovní asociace, pokud kolektivně regulují pracovníprávní vztahy a dovedil, že tato povinnost neexistuje pouze pro členské státy EU. Dokonce takto aplikoval evropské právo na sport, přestože výslovně v evropském právu úprava o sportu legislativně do přijetí Lisabonské smlouvy neexistovala. Podle něj byla sportovní pravidla předmětem kontroly evropského práva v případě, že generují ekonomickou aktivitu. Naopak pravidla čistě sportovního zájmu, která se týkala např. diskriminace na základě občanství při sestavování národních týmů, nespadala podle spíše emocionálního závěru soudu pod evropské právo (vzpomeňme na výše popsanou kauzu *Walrave* a tam popsaný názor generálního advokáta Warnera). Protože bylo následně složité rozlišovat, kdy už generují sportovní pravidla ekonomickou aktivitu, aby spadala pod evropské právo, Evropský soud později v kauze *Meca-Medina* upřesnil, že nakonec veškerá sportovní pravidla sportovních asociací, včetně těch s čistě sportovním účelem, spadají pod kontrolu evropského práva.

²⁸⁰ Rozsudek Nejvyššího soudu sp. zn. 28 Cdo 2304/2011, resp. ve světle soudního rozhodnutí by „Žádné důsledky nenastaly – výsledky příslušné fotbalové soutěže by zůstaly v platnosti. Ochrana práv žalobce jako členského subjektu ČMFS by nebyla posílena, účel zákona je tu vyprázdněn.“

²⁸¹ Např. výše cit. Mitten M. J., Opie H., v „*Sports Law*“: *Implications for the Development of International, Comparative and National Law and Global Dispute Resolution* op. cit. 2001, uvádějí příklady inspirace soudů na str. 47, pozn. pod čarou č. 189 (např. odkaz amerického soudu na judikaturu Evropského soudu pro lidská práva).

²⁸² Pound R, *The World Anti-Doping Agency: An Experiment in International Law*, op. cit. 2002, str. 59.

tenci také nehrozí tolik nebezpečí, že by u různých řádných soudů byly odlišné rozsudky ve stejných oblastech, což vede k nerovnostem mezi účastníky daného sportovního odvětví v různých státech.²⁸³ Evropský parlament sice vyzývá k tomu, aby Rozhodčí soud pro sport (CAS) zohledňoval právní předpisy EU v případech urovnávání sportovních rozepří v rámci sporů vzniklých v EU, ale současně respektuje legitimitu orgánů sportovního soudnictví při řešení sporů v oblasti sportu, které uznávají základní právo občanů na spravedlivý proces.²⁸⁴ Jde však o stručný pohled Evropského parlamentu a stejně stručné je i chápání labyrintu nároků ve sportu další z institucí EU, Tribunálu (dříve Soudního dvora I. instance) v kauze *Piau*: „nezávisle na systému opravných prostředků proti rozhodnutím národních asociací nebo Komise pro status hráče příslušné pro agenty hráčů k mezinárodní sportovní arbitráži, se mohou dotčené osoby obrátit na obecné soudy, zvláště pro uplatnění práv, která jim vyplývají z vnitrostátního práva nebo práva Společenství (pozn.: dnes EU), přičemž proti rozhodnutím Mezinárodní sportovní arbitráže (pozn.: soud má na mysli CAS) mohou být podány žaloby na zrušení před švýcarským federálním soudem. Žalobce, jenž při jednání poukázal na obtížnost a délku vnitrostátních soudních řízení, přitom však neprokázal, že byl zbaven všech opravných prostředků před obecnými soudy“.²⁸⁵ V praxi je to však složitější. Nad vyloučením řádných soudů ve prospěch sportovní arbitráže si názorně láme hlavu švýcarská literatura:

Luck C. uvádí tyto následující úvahy. V závislosti na jednotlivých okolnostech případů je třeba vyhodnotit, zda stěžovatel předem byl srozuměn s tím, že se zavazuje k řešení sporu u sportovní arbitráže namísto u řádného soudu. Vyloučení zákonného soudce v pravidlech mezinárodní asociace zřejmě není závazné pro kluby či sportovce, když členy této asociace jsou vnitrostátní sportovní asociace. Závazným může být takové ustanovení, když je vyloučení soudní jurisdikce implementováno do předpisů národní asociace. Pak je ovšem třeba řešit další kritéria: v závislosti na tom, zda je sportovec amatér či profesionál, o jaký jde standard péče při předvídání směru sporu. Sportovci podepisují řadu dokumentů, počínaje registrací, ve smlouvě s klubem nebo u příležitosti účasti na olympiádě. Pokud měl sportovec k dispozici dokumentaci, ze které je zřejmé, že účasti v soutěžích souhlasí s jurisdikcí rozhodčích orgánů asociace či CAS a výslovně neodmítl tuto jurisdikci, zdá se, že souhlasí s tímto postupem, zejména pokud v praxi tak činil i v minulosti, že spory řešil výhradně na úrovni sportovní asociace. Nemůže najednou tvrdit, že nevěděl, že existuje ta či ona komise nebo CAS. Opět, záleží na okolnostech, zda jde o amatéra, nezletilou osobu či oštrilého harcovníka profesionála. Samozřejmě lze spekulovat také o tom, že řada asociací se sídlem ve Švýcarsku akceptuje CAS hlavně proto, aby nebyla předmětem řízení dle švýcarského práva, jež je podobné v této publikaci popsanému § 15 zákona o sdružování občanů.

²⁸³ Lewis, Taylor, *Sport: Law and Practice*, 2003, 1. vydání, str. 264.

²⁸⁴ Usnesení Evropského parlamentu ze dne 2. února 2012 o evropském rozměru v oblasti sportu ([2011/2087\(INI\)](#)), *Odst.* 89.

²⁸⁵ *Odst.* 95 výše cit. kauzy *Piau*.

Obava panovala konkrétně z ustanovení 75 Občanského zákoníku, dle kterého je možné napadat rozhodnutí pro rozpor se zákonem a stanovami, přestože Občanský zákoník garantuje autonomii těchto asociací, neumožňuje jim vyhnout se externí právní intervenci.²⁸⁶ Přece jen právo na zákonného soudce stojí nad zájmem např. FIFA v udržení strukturovaného a uniformního zacházení s fotbalovými záležitostmi.²⁸⁷ To samé platí i pro český § 15 zákona o sdružování. Ovšem pokud je jasné, že výslovně strany sporu dávají přednost sportovní arbitráži, asi je třeba toto respektovat. Dodnes si myslím, že tato problematika není uspokojivě vyřešena a prim hrají zmíněné okolnosti případu. S tím souvisí i tzv. *Forum shopping*. Pokud si stěžovatel jednou vybere a akceptuje sportovní arbitráž a pak CAS, asi nemá co pohledávat u jiných soudů než u Švýcarského federálního tribunálu, pokud s verdiktem CAS nesouhlasí (tak jak to bylo popsáno výše v kapitole k CAS). Cesta k dalším soudům je nad rámec důvěry mezi sportovními subjekty.

Stěžovatel by se měl rozhodnout hned na začátku buď pro alternativní řešení sporů, nebo pro řádné soudy. Pak reálně hrozí dvě konfliktní rozhodnutí sportovní arbitráže a řádného soudu, pokud se vede spor souběžně (viz např. výše popsaná kauza Sus v kapitole č. 2). V praxi se stalo, že klub X podal žalobu k obvodnímu soudu o určení, že rozhodnutí komise sportovní asociace jsou v rozporu se stanovami a zákonem. Tato žaloba byla obvodním soudem zamítnuta a při následném odvolání byla žaloba od soudu nakonec vzata zpět, protože mezitím došlo k úspěchu stěžovatele ve sporu souběžně vedeném u Rozhodčího soudu pro sport ve stejné věci. V literatuře se setkáme se zajímavou prognózou, když Cassini doslova uvádí, že je velmi pravděpodobné brzké zintenzívnění dialogu mezi CAS a Soudním dvorem EU nebo Evropským soudem pro lidská práva (ESLP) v souvislosti s nárůstem případů, kde figuruje právo hospodářské soutěže nebo lidská práva.²⁸⁸ CAS se jistě stává potenciální velmi zajímavou křížovatkou ve světě sportovních sporů. Je však třeba lépe vymezit cestu od něj k řádným soudům, konkrétně k těm evropským na úkor ŠFT.²⁸⁹ Ovšem CAS nedávno také povystrčil růžky tím, že zrušil předběžné opatření řádného soudu.²⁹⁰ Přece jen výhoda sportovní arbitráže nebo CAS spočívá stále hlavně v rychlosti, např. na olympiádě jde o rozhodnutí do 24 hodin, jelikož je třeba znát výsledky soutěží v řádném termínu a ne až retrospektivně díky soudnímu rozhodnutí. V rozhodčích tribunálech také rozhoduje řada odborníků z oblasti sportu a práva a na jejich výběru se podílí i subjekty sportovního sektoru. Nač tedy čekat na soudní verdikt, CAS to vzal v kauze *Sion* na svá bedra.

²⁸⁶ Luck C., [Arbitration in football : issues and problems highlighted by FIFA's experiences with the Court of Arbitration for Sports](#), Schulthess, 2004.

²⁸⁷ Tamtéž.

²⁸⁸ Cassini L., *The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport*, op. cit. 2011.

²⁸⁹ Objevují se též názory, že CAS by měl být založen státy mezinárodní smlouvou a přenesen tak na veřejnoprávní úroveň (Mitten M. J., Opie H., *“Sports Law”: Implications for the Development of International, Comparative and National Law and Global Dispute Resolution*, op. cit. 2010, str. 40).

²⁹⁰ CAS 2011/O/2574 *UEFA v. Olympique des Alpes SA / FC Sion*, odst. 287 (na základě procesního práva, čl. 286 *Swiss Civil Code of Civil Procedure*).

Tolik ke kolotoči sporů ve víru faktů, okolností a alternativ řešení (ostatně i kauza *Bosman* mohla dopadnout jinak, kdyby soud měl více informací, jak již bylo popsáno v kapitole o transferech). Sportovní asociace při tvorbě pilířů existence svého sektoru musejí mít svou úpravu připravenou předem tak, aby vyhovovala nárokům v labyrintu jak vnitrostátního, tak evropského práva či měřítek mezinárodní arbitráže, jelikož potenciální stěžovatel má širokou škálu výběru útoku na ně. V této publikaci byly popsány tedy určité mantinely, kde se pilíře integrity a rovnováhy sportovních soutěží mohou pohybovat. Doufejme, že sport bude obhajovat své cíle v zájmu zmíněné stability sektoru a nebude tomu tak, jak popisuje Bitting M., tzn. „ti kteří působí aktivně ve sportovním sektoru po několik let, pochopili, že vedoucí orgány sportovních asociací a kontrolní organizace nejsou schopné zamezit dominanci lidí s vůlí silných, charismatických nebo politicky protřelých lídrů, kteří se převážně zajímají o upřednostnění vlastní agendy, než aby jednali v nejlepším zájmu sportu, který spravují“ (*those who have been active in this community for several years understand that the sports governing bodies and oversight organizations seem incapable of avoiding dominance by the will of strong, charismatic, or politically savvy leaders who are predominantly interested in advancing their own agendas, other than acting in the best interests of the sports they administer*).²⁹¹

---

²⁹¹ Bitting M., *Mandatory, Binding Arbitration for Olympic Athletes: Is the Process Better or Worse for Job Security?* V publikaci Blackshaw J., Siekmann R. C., Soek J. /eds./, *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*), op. cit. 2006.

Pavel Hamerník

“Sports Law: in search of balance between specific sports regulation and general law”

Resumé

Sports sector has been striving to attain so called Competitive Balance and integrity of its competitions by setting up global rules-pillars, which include disciplinary proceedings, uniform doping sanctions, conditions of access to competitions, including discrimination based on nationality when national team is concerned, transfer policies/transfer fees and sports arbitration as the system for resolution of disputes and enforcement within sports sector. The book covers how the status of these pillars has been constantly tested in the light of general law. Courts are the main forums which delimitate boundaries between specific sports regulation and general law. The case law is indeed the content of the book, observing and analyzing relationship “crux” of European sports law has been created by two institutions - the Court of Justice of EU (CJEU) and Court of Arbitration for Sport (CAS). Both tribunals have common denominator, that is to protect the legality, nevertheless each in the light of different objectives. European Court confronts sports regulation with goals of functioning internal market of the EU and its fundamental economic freedoms consisting of free movement of persons, services and economic competition. CAS on the other hand resolves disputes from the position of decisionmaker inside the sports sector, being its own justice bearer, checking that all subjects in sport act legally according to rules, statutes and law.

The book is focusing on the functioning and powers of these institutions in decisionmaking towards sports and how they influence regulation of sports. The text is written in comparative style, since it includes also Czech law which had created content of sports law at national level due to possibility to confront legality of rules of sports in the light of the statutes and the law according to § 15 of Association Law. At the beginning above mentioned courts' style is presented, then CAS is described as an alternative to ordinary courts. Then follows the chapter on how sports sector has taken initiative on its own and created World Anti-Doping Agency, foundation based on Swiss Law and Anti-Doping Code with goal to harmonize legal environment and provide uniform sanctions scale for all sports in the world. Strict liability principle was described and possible defences of the athletes. Since disciplinary sanctions are connected to doping regulation, chapter on description of disciplinary proceedings principles in sports in general is the next. Then transfer policies' controversies are covered. FIFA is the model system described and followed by evaluation of legality of selected issues, not only about *Bosman* or *Webster*, but also in the light of Bohemians saga. Discrimination based on nationality is also in the book mainly in the light of EU

Law. Evaluation of sports associations as undertakings comes to place when issue of sports agents is discussed or on the occasion of questions like overlaps of economic vs. non-economic objectives in sport. For the sake of completeness at the end of the book comparison between Czech and English courts' decisionmaking on responsibility for injuries in sport was described.

Publication is an expression of existing unique jurisprudence covering the development in private regulation of specific field of sports, making divide between rules of sporting associations which are still acceptable or non-justiciable and on the other hand where intervention is necessary by law. It described under what circumstances and when the sports objective's justification may come to defend the autonomy of sports in European picture. This is to become guideline for sports officials, sportsmen and their legal representatives, law-makers or courts to be aware about basis of sports law in Europe and Czech republic. Court of Justice and CAS make "negative harmonization", that is they provide interpretation on the occasion of resolving disputes in front of them and that is why it is important to study their decisions. The book in its conclusion evaluates crossroads and overlaps of jurisdictions or forum shopping to determine where a sports dispute is to be resolved.

The specific character of sports regulation reminds *Lex mercatoria*. It is binding private law based on contract where subjects in sport are bound by rules and jurisdictions of sports associations at international and national levels while regulating their sport. Its hybrid or quasi-legal character deserves attention not only from the point of view of sports but also as unique co-existence of parallel systems of public and private sectors which has a value for legal science as an inspiration for other fields (for example legality of testing of presence of alcohol in employee's body by employer). Especially horizontality of fundamental freedoms is interesting issue.

Rejstřík

Bohemians 48–50, 58, 78

Bosman 7, 33, 39–40, 42–43, 46–47, 50–52, 54–56, 77–78

ČR 8, 12, 14–16, 38, 50, 56, 66, 68–69, 74

Rozhodčí soud pro sport, CAS 11–27, 29, 32, 34–35, 39, 46–47, 74–76, 78–79

Diskriminace na základě občanství 53–54

Doping 5, 13, 22, 27–29, 31–36, 39, 64, 72, 78

Disciplinární řízení 16, 24, 36–38, 40, 47, 57

EU 5, 7–8, 10–11, 15, 31–33, 36, 39–43, 46–47, 50–55, 58–59, 62, 72–73, 75–76, 78

Forum shopping 76, 78–79

House of Lords 65–67

Hráčský agent 60–63

Mezinárodní Olympijský výbor, MOV 17–20, 26, 28, 32, 34–35, 58, 64

Odpovědnost za zranění 10, 65–66, 70, 72

Občanství 47, 50, 52–55

Podnik 22, 27–28, 56, 58–60, 64

Pravidla sportovní hry 14–15, 17–18, 24, 33, 37–38, 66, 72

Rozhodčí 14–15, 18–19

Rovnováha soutěže 5, 7, 11, 16, 39–40, 57, 64–65, 72, 77

Transfer 5, 7, 9, 14, 39–45, 47–48, 50, 72, 77–78

WADA 27–32, 34–36

Seznam použité literatury

Bitting M., *Mandatory, Binding Arbitration Arbitration for Olympic Athletes: Is the Process Better or Worse for Job Security?* In Blackshaw J., Siekmann R. C., Soek J. (eds.), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2006, s. 368-385.

Beloff M., Kerr T., Demetriou M., *Sports Law*, Oxford, Hart Publishing, 1999, s. 309.

Blackshaw I., Siekmann R. C., Soek J. (eds.), *The Court of Arbitration of Sport 1984 – 2004*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2006.

Bubník G., *Právní problematika revidovaného světového antidopingového kodexu*, materiál k semináři ČSTV a MŠMT k problematice dopingů, 3. prosince 2008.

Cassini L., *The Making of a Lex Sportiva by the Court of Arbitration for Sport*, *German Law Journal*, 2011, Vol. 12, No. 5., s. 1317-1340.

Celli L., Valloni L., Pentsov D., *Sanctions for Anti-Doping Rule Violations in the Revised Version of the World Anti-Doping Code*, *International Sports Law Journal*, 2008, no. 3 – 4., s. 36-42.

Craig P., *The Treaty of Lisbon: Process, architecture and substance*, *European Law Review*, 2008, vol. 33, no. 2., s. 137-166.

Černý P. *Zákon o sdružování občanů: komentář*, 1. vydání. Praha, C.H.Beck, 2010.

Čorba J., *Obchodnoprávne aspekty organizácie a prevádzkovania športovej činnosti*. In Jánošíková L., Čorba J., *Športové právo, Zborník príspevkov z vedeckej konferencie konanej dňa 16. novembra 2011*, ELSA Košice, EuroKodex 2012, Bratislava.

David P., *A Guide to the World Anti-Doping Code, A Fight for the Spirit of Sport*, Cambridge University Press, 2008.

Drolet J-C, *Extra time: Are the New FIFA Transfer Rules Doomed?* In Gardiner P., Parrish R., Siekmann R. (eds.) *EU, Sport, Law and Policy*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2009, s. 167-190.

Ettinger D.J., *The Legal Status of the International Olympic Committee*, *Pace Yearbook of Int. Law*, 1992, vol. 4, s. 97-121.

Foster K., Can sport be regulated by Europe? In Caiger A., Gardiner S. (eds.), *Professional Sport in the European Union: Regulation and Re-regulation*, Den Haag, T. M. C. Asser Press, 2000, s. 43-64.

Foster K., Is there a Global Sports Law? *Entertainment and Sports Law Journal*, 2003, vol. 2, no. 1., dostupné z:
<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume2/number1/foster.pdf>

Gábriš T., *Športové právo*, Bratislava, Eurokodex, 2011

Gardiner S., James M., O'Leary J., Welch R., Blackshaw I., Boyes S., Caiger A., *Sports Law*, 3rd ed., London, Cavendish publishing, 2006, s. 724.

Girsberger D., Voser N., *International Arbitration in Switzerland*, 2nd ed., Zurich, Schulthess, 2012, s. 375.

Geisel J., Disbarring Jerry Maguire: How Broadly Defining „Unauthorized Practice of Law“ Could Take the Lawyer Out of „Lawyer-Agent“ Despite the Current State of Athlete Agent Legislation, *Marquette Sports Law Review*, 2007, vol. 18, no.1, s. 225.

Hamerník P., *O uzavření Extraligy ledního hokeje a vstupním poplatku do této soutěže ve světle rozsudku Evropského soudního dvora Meca-Medina a Majcen*, Jurisprudence 2007, č. 4., s. 18-22.

Hamerník P., *Sportovní právo s mezinárodním prvkem*, Praha, Auditorium, 2007, s.142.

Halgreen L., *European Sports Law, A Comparative Analysis of the European and American Models of Sport*, Copenhagen, Forlaget Thomson, 2004, s. 432.

Hornsby S., The Harder the Cap, the Softer the Law?, *Sport and the Law Journal*, 2001, vol. 10, no. 2.

Holland J., Webb J., *Learning Legal Rules*, 4th edition, London, Blackstone Press Limited, 1999, s. 338.

Infantino G., Mavroidis P., *Inherit the Wind: A Comment on the Bosman Jurisprudence* In Maduro M., Azoulai L. (eds.) *The Past and Future of EU Law, The Classics of EU Law Revisited on the 50th Anniversary of the Rome Treaty*, Oxford, Hart Publishing, 2010, s.498-505.

Kolektiv autorů, *Otázky sportovního práva*, Praha, Ústav státu a práva AV ČR, 2008, s. 129.

James M., Sports Torts and the Development of Negligence in England, *International Sports Law Journal*, 2003, no. 2.

James M., *Sports Law*, Basingstoke, Palgrave Macmillan, 2010, s. 312.

Kane D., *Twenty Years on: An Evaluation of the Court of Arbitration for Sport*, In Blackshaw J., Siekmann R., Soek J. (eds.), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2006, s. 455-477.

Kaufman-Kohler G., *Arbitration at the Olympics, Issue of Fast-track Dispute Resolution and Sports Law*, Hague – London - New York, Kluwer Law, 2001.

Kaufmann-Kohler G., Bartsch P., *The Ordinary Arbitration Procedure of the Court of Arbitration for Sport*, In Blackshaw J., Siekmann R., Soek J. (eds.) *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2006, s. 69-98.

Králík M., *Právo ve sportu*, Praha, C.H.Beck, 2001, s. 278.

Králík M., K odpovědnosti sportovce za škodu způsobenou sportovním úrazem při výkonu sportovní činnosti, *Jurisprudence*, 2005, č. 5.

Králík M., Civilněprávní odpovědnost sportovců za sportovní úrazy ve světle evropské a světové judikatury 20. a 21. století, *Soudní rozhledy*, 2006, č. 8.

Králík M., Právní odpovědnost za sportovní úrazy, *Právní rádce*, 15. 2. 2007, dostupné z: <http://pravniradce.ihned.cz/c1-20421910-pravni-odpovednost-za-sportovni-urazy>

Koffman L., MacDonald E., *The Law of Contract*, 4th edition, Croydon, Tolley, 2001, s. 594.

Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, London, Butterworths LexisNexis, 2003, s. 1162.

Lewis A., Taylor J., *Sport: Law and Practice*, West Sussex, Tottel Publishing Ltd., 2. vydání, 2010 (dotisk), s.1485.

Luck C., *Arbitration in football : issues and problems highlighted by FIFA's experiences with the Court of Arbitration for Sports*, Zurich, Schulthess, 2004, s.114.

Macek J., *Rozhodnutí ve věcech nekalé soutěže a obchodní firmy (2000-2010)*, II. Díl. Vydání první. Praha, C. H. Beck, 2011.

McArdle, *Longitudinal Profiling and Sports Arbitration and the Woman Who Had Nothing to Lose* In McNamee M. and Mller V.(eds.), *Doping and Anti-doping Policy in Sport: Ethical, Legal and Social Perspectives*, London, Routledge, 2011.

McLaren, R., CAS Doping Jurisprudence: What Can We Learn?, *International Sports Law Review*, 2006, vol. 6, no. 1, s. 4-22.

McLaren R., Exceptional Circumstances: Is it strict? *International Sports Law Review*, 2005, vol. 5, no. 2, s. 32-37.

Mestre A., *The Law of the Olympic Games*, Haag, T.M.C. Asser Press, 2009.

Mitten M. J., Opie H., *"Sports Law": Implications for the Development of International, Comparative and National Law and Global Dispute Resolution*, Marquette Law School Legal Studies Paper, June 11th, 2010, Final Draft.

Nafziger J., A Comparison of the European and North American Models of Sports Organisation, *International Sports Law Journal*, 2008, no. 3 – 4., s. 100-107.

Nafziger J., The Principle of Fairness in the Lex Sportiva of CAS Awards and Beyond, *International Sports Law Journal*, 2012, no. 3-4, s. 251-272.

Oschutz F., *The Arbitrability of Sport Disputes and the Rules of the Game*, in Blackshaw J., Siekmann R. C., Soek J. (eds.), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2006, s. 200-209.

Oschutz F., *Doping Cases before the CAS and the World Anti-Doping Code*, In Blackshaw J., Siekmann R., Soek J. (eds.), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2006, s. 246-265.

Pedlebury A., Perceptions of Playing culture in sport: the problem of diverse opinion in the light of Barnes, *Entertainment and Sports Law Journal*, 2006, vol. 4, no. 2., dostupné z:
<http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume4/number2/pendlebury>

Polvino A, *Arbitration as Preventive Medicine for Olympic Ailments*, in Blackshaw J., Siekmann R. C., Soek J. (eds.), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2006, s. 326-348.

Pons J. F., *Sport and European Competition Policy*, Annual Proceedings of the Fordham Corporate Law Institute, International Antitrust Law and Policy, Fordham Corporate Law InstituteJuris Publishing, 2000.

Prusák J., v publikaci *Šport a právo, úvod do dejín teórie a praxe právnej zodpovednosti v športe*, Bratislava, Šport. 1984.

Raus D., Neruda R., *Hospodářská soutěž po vstupu do EU*, Brno CP Books, 2005.

Reeb M., *Digest of CAS Awards*, Vol. 2, 1998 – 2000, Den Haag, Kluwer Law Int., 2002, s. 910.

Rigozzi A., Kaufmann-Kohler G., Malinverni G., Doping and Fundamental Rights of Athletes: Comments in the Wake of the Adoption of the World Anti-doping Code, *International Sports Law Review*, 2003, no. 3, s. 39-67.

Rigozzi A., *Provisional Measures in CAS Arbitrations* Blackshaw J., Siekmann R. C., Soek J. (eds.), *The Court of Arbitration for Sport 1984 – 2004*, Den Haag, T.M.C. Asser Press, 2006, s. 216-234.

Rigozzi A. a Bernasconi M., *The Proceedings Before the Court of Arbitration for Sport*, CAS & FSA/SAV Conference, Lausanne, 2006, Berne, Editions Weblaw, Zurich, Schulthess, 2007.

Roth H., Oliver P., Internal Market and the Four Freedoms, *Common Market Law Review*, 2004, vol. 41, no. 2, s. 407-441.

Schermers H., Waelbroeck D., *Judicial protection in the European Union*, 6th ed., Haag, Kluwer, 2001.

Ross S., Szymanski S., Antitrust and Inefficient Joint Ventures: Why Sports Leagues Should Look More Like McDonald's and Less Like The United Nations, *Marquette Sports Law Review*, 2006, vol. 16, s. 213 – 260.

Siekmann R., Martins R., Parrish R., Soek W. (eds.) *Players Agents Worldwide – Legal Aspects*, Haag, T.M.C. Asser Press, 2007.

Smith and Hogan, *Criminal Law*, 9th edition, London, Butterworths, 1999.

Smith a Hogan, *Criminal Law, Cases and Materials*, 7th edition, London, Butterworths, 1999, s. 759.

Soek J., *The Strict Liability Principle and the Human Rights of the Athlete in Doping Cases* (disertation).

Steingruber M., Sports Arbitration: How the Structure and Other Features of Competitive Sports Affect Consent as it Relates to Waiving Judicial Control, *The American Review of International Arbitration*, 2010, vol. 20, no. 1., s. 59-96.

Taylor L., Congressional Attempts to Strike Out Steroids: Constitutional Concerns About the Clean Sports Act, *Arizona Law Review*, 2007, vol. 49, s. 961-988.

Telec I., *Spolkové právo*, Praha, C. H. Beck, 1998.

Trova E., Alexandrakis V., Skouris P. In *The Olympic Games of European Union*, Baden-Baden, Nomos, 2011.

Van den Bogaert, Vermeersch A., Sport and the EC Treaty: a tale of uneasy bedfellows?, *European Law Review*, vol. 31, no. 6, s. 821-840.

Vermeersch A., The European Union and the fight against doping in sport: on the field or on the sidelines?, *Entertainment and Sports Law Journal*, vol. 4, no. 1, dostupné z: <http://www2.warwick.ac.uk/fac/soc/law/elj/eslj/issues/volume4/number1/vermeersch/>

Wax A., Public International Sports Law – “A Forgotten” Discipline? *International Sports Law Journal*, 2010, no. 3-4, s. 287-298.

Waelbroeck D., Colomo P., The Piau Case and the Difficulty of defining the Respective Scopes of Application of Articles 81 (1), (3) and 82 of EC Treaty, *Common Market Law Review*, 2006, vol. 43.

Weatherill S., Discrimination on Grounds of Nationality in Sport, *Yearbook of European Law*, 1989, vol. 9, s. 55-92.

Weatherill S., Bosman annotation, *Common Market Law Review*, 1996, vol. 33, s. 991.

Weatherill S., Anti-Doping Rules and EC Law, *European Competition Law Review*, vol. 26, no. 7, s. 416-421.

Weatherill S., The Olivier Bernard Case: how, if At All, to Fix Compensation for Training Young Players? *International Sports Law Journal*, 2010, no. 1 – 2, s. 3-6.

Weatherill S., *Fitting Abuse of Rights into the Free Movement of Goods and Services in Feria R., Vogenauer S. (eds.), Prohibition of Abuse of Law, A New General Principle of EU Law?* Oxford, Hart Publishing, 2011, s. 49-61.

Weger F., *The Jurisprudence of the FIFA Dispute Resolution Chamber*, Hague, T.M.C. Asser Press, 2008.

Weger F., Webster, Matuzalem, De Sanctis...and the Future, *International Sports Law Journal*, 2011, no. 3-4, s. 42-56.

Weiler J., Legal Analysis of the NHL Player's contract, *3 Marquette Sports Law Review*, 1992, vol. 3, no.1, s. 59-83.

Wong G., *Essentials of Sports Law*, 4th ed., Santa Barbara, Praeger, 2010.

Yi. D., Turning Medals into Metal: Evaluating the Court of Arbitration for Sport as an International Tribunal, *Asper Review of International Business and Trade Law*, 2006, vol. 6, s. 289.